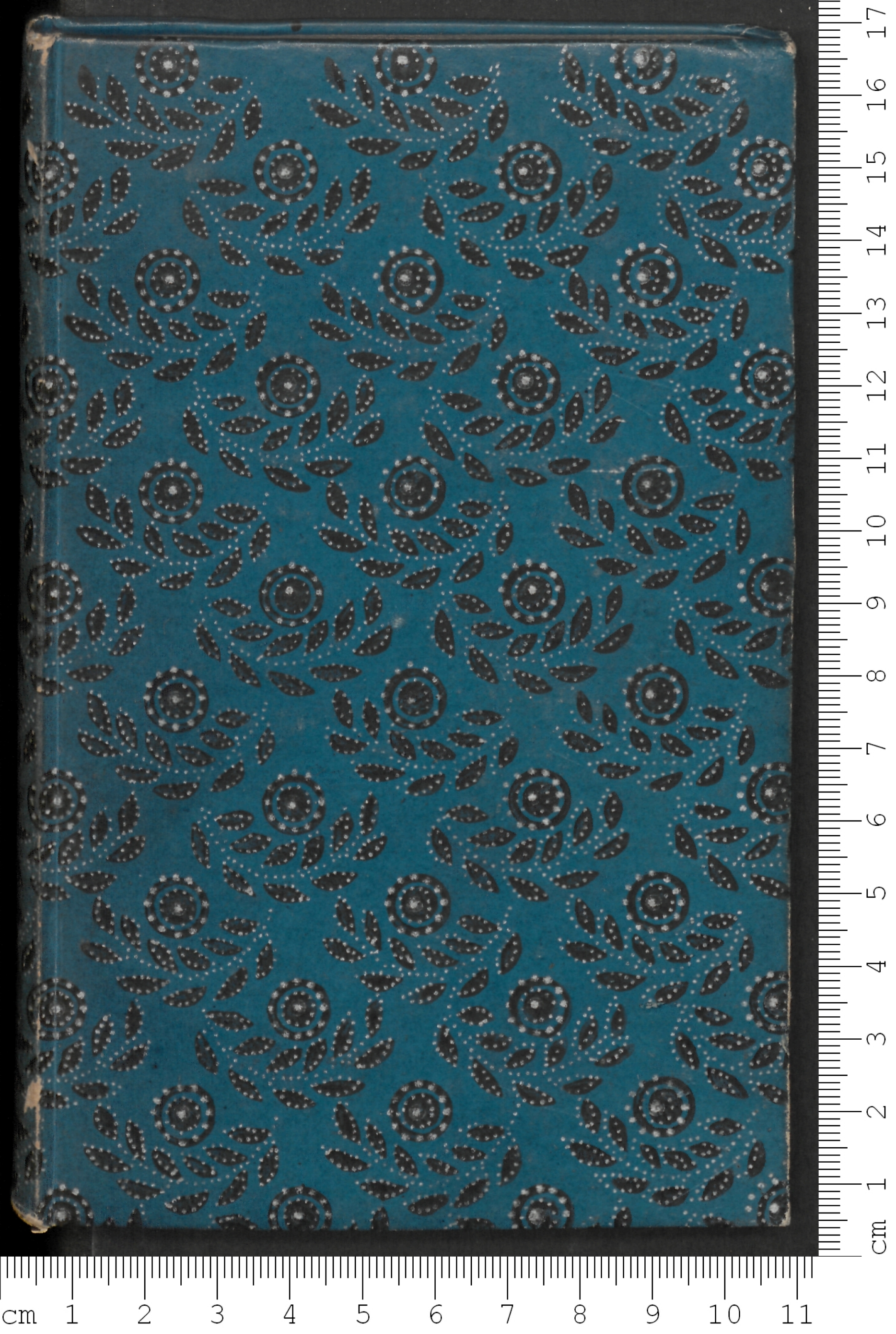

BIBLIOTHECA A CAROLO JEDVARDA BONDE COLLECTA.

cm 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

BIBLIOTHEQUE
SAINTE
GENEVIEVE

Beskrifning
Öfwer
Barbariska Slafweriet
Uti
Kejsaredömet
FEZ och MAROCCO,
I korthet författad
Af
MARCUS BERG,

Som tillika med många andra Christna det samma utstådt Twenne År och Siu Dagar, och derifrån blifwit utlöst tillika med Åtta stycken andra Swenska den 30 Augusti 1756.

Under wår Allernådigste Konungs
KONUNG
ADOLF FRIEDRICHS
Milda Regering.

Stockholm,
Tryckt hos LOR. LUDV. GREFING, 1757

Imprimatur.

N. von OELREICH.

Kappband, utan titel

Durchlauchtigste
Nådigste
Arf-Furstsen
Samt
Sweriges Rikes Stor-Ammiral
Hans Kongl. Höghet
Prins CARL.

Imprimatur.

N. von OELREICH.

Den
Durchlauchtigste
Nådigste
Arf-Furstens
Samt
Sweriges Rikes Stor-Ammiral
Hans Kongl. Höghet
Prins CARL.

Durchlauchtigste Nådigste
Arf-Furste,

Den högst efterlångtade stund år infallen, på hwilken in för Edres Kongelig Höghets Fötter, jag, nyligen förlossad utur ett Barbariskt Slafwerie och återkommen uti det kiåra Fåderneslandet, får i diupaste Underdånighet nedlågga och tilskrifwa Eders Kongl. Höghet, en under bedröfwelige och swåre omståndigheter författad liten Samling af den Barbariska Regerings- och Hushålds-arten uti Kejsaredömet Fez, jåmte kort Beskrifning öfwer de många plågor som der alla Christne Slafwar möta. Min och deras glådie, som med mig lika öde delat, öfwer wår Nådiga förlosßning kan ej på an-

nat

nat sått blifwa nog fullkommelig, än då jag i diupaste underdånighet får förwißas derom, at detta lilla efter mine omständigheter, sammanfatrade arbete, af Ederß Kongl. Höghet Nådigst emottages och skyddas, såsom ett prof af min allerdiupaste wördnad.

Här saknas store Potentaters egna wisa förelysande och kloka Regerings-lagar och här finnas inge laglydige Undersåtare beskrefne, men här gifwes förråd på sådane Prinsars obehagelige Regeringar, som i et Barbariskt mörker törsta efter sitt folks blod och regera öfwer sådane undersåtare, som i lika stor blindhet giöra sin Öfwerhets Thron altid wacklande och osäker, til deras ömsom olyckfalighet.

Tide-böckerne hafwa deremot underrättat oß om Swea Barns sällare Regeringar äfwen under Hedniske tiden, lika som de åt tacksamme efterkommander ömnigt upteckna, utaf Eders Kongl. Höghets urgamla Konga Stam och Glorwördigste Förfäder i synnerhet store Gustavers och Carlars priswärdaste regeringar, som sielfwe styrde af Gud, Lag och samwete, hafwa styrt sina Undersåtare och sedt, sig ej annorlunda kunna wara lyckelige, än sielfwe med dem komma fram til rätta liuset af den himmelska sanningen, hwarföre så store Konungar, derigenom

igenom ej giordt sig mindre årefulle än sine Undersåtare sälle.

Eder Kongl. Höghet är en af de dyrbare Telningar och ögnestenar, som himmelen sielf har åt wår Swenska Nord skiänckt och i wåre tider låtit utspringa utaf en så dråpelig Konga-stam, at ej heller giöra oß lottlöse af sin Gudomeliga nåd, i hwilken det Gudomeliga Majestätet måtte hafwa beslutit at se, så höge Förfäders Kongelige Dygder wärdigt upfyllas, til et bewis deraf, at han ej wil låta wårt allmänna hopp och innerliga önskan wara utan fullkommelig werckan.

Eder Kongl. Höghet är ock den, som med alla Swenska Undersåtare, har den lyckan at upfostras, uti samme Gudomelige sanningar, som deß store Ätte-fäder med mycken sorgfällighet och möda giordt i wårt Mannahem kiände och ärkiände, utaf hwilka den rätta arten af en Regerandes och lydandes skyldigheter utstakas, och efter hwilkas noga åtlydande en almän sällhet allena står at förwäntas.

Hwad lärer då mera förnöja Eder Kongl. Höghet, än sysslosättas med jämförelse emellan den osällhet en Barbarisk eller ochristelig Regerings art med sig förer, och den oskattbara förmon en efter Guds Ord och Lag rättad, med sig i följe hafwer? Och hwad kan wäl högre försäkra

såkra oß om Swea Rikes Örlogs- och Handels-Flottars beskydd emot alt wåld, än då Allmagten låter oß med ögonen se Eder Kongl. Höghet, såsom en Kongl. Maj:ts och Rikets Stor-Ammiral dem sielf anföra.

Wi förene, med 9 stycken Swenska Undersåtare, som ännu uti Barbariet sucka och wänta en Nådig förloßning af en mild Öfwerhet, wåre gemensamme Böner til Gud, at han af nåde wille til wårt Rikes Styrcka och Sällhet Eder Kongl. Höghet i långliga tider och Deß Ättelåggar in til werldenes ända, förwara! Med hwilken innerliga önskan jag til min död framhärdar uti allerdiupaste wördnad

Durchlauchtigste Nådigste
Arf-Furste,
Eders Kongl. Höghets

Underdånige och Tro-
plicktige Tienare
MARCUS BERG

I. N. J. C.

Barbariska Träldommens olideliga hårdhet och de wederwärdigheter, som en olyckelig Christen under detta grymma oket måste utstå, skulle wara äfwen så swårt at med fullkommeliga färgor afmåla, som det för mig warit omöjeligit at til fullo beskrifwa de swårigheter, som jag tillika med några af mina olyckeliga Landsmän och andra Christna Trälar under Barbarernas Tyranni så långsam tid warit twungne at råla. wårt elände härutinnan, kan med skiäl sägas öfwerstiga en fri Christens omöjeliga föreställning; och ehuruwäl min swaga penna ej hinnit en önskad fullkomlighet, så har jag dock med skiäl fruchtat en allmän förebråelse, om det, som möjeligheten tillåtit at anmärcka, skulle blifwa för det allmänna uti tysthetens mörker inneslutit, besynnerligen då wi betracktom den Nådiga Gudens stora barmhertighet, som oß styrckt och bewarat för Barbarernas blodtorstiga händer; wår Milda och ömhiertade Konungs oförlikneliga Nåd, hwarigenom wi så dyrt blifwit utlöste ifrån Träldomens hårdhet och elände; samt wåra hemma warande Landsmäns och andra Gudeliga Menniskiors trägna och innerliga förböner til Allmagten upsände om wåra wederwärdigheters lättande, och befrielse ifrån Tyrannernas wälde.

Ämnen som äro nog mägtiga at upwäcka ärkiänsla och tacksamhet, som uti detta målet öfwerstiger krafter och förmåga: Men icke desto mindre lämnar närwarande sina anmärckningar om de Christnas hårda öden, som äro så olyckeliga at komma under Barbarernas grymma magt; såsom et litet ärkiänsamhets prof och wördsam åtancka på Guds Nåd och underliga wägar, hwarigenom menniskorna ledas til at rätteligen lära at wörda deß allmagt och försyn, samt et wärdigt minne af Swea Rikets nu för tiden Regerande milda och Nådiga Öfwerhet, som låter sina fattiga Undersåtares nöd och elände så nära röra deß Höga och öma hierta, hwarutaf Christna Magter til wördnad och Barbariska til förundran måste upwäckas.

Min wälmening härutinnan underkastar jag för öfrigit så wäl rättsinnade, som twätydiga Läsares fria omdömen; warandes öfwertygad at de förras gunstiga, upwäger de sednares widriga, uttydande.

Wår

År 1754.

Wår Resa ifrån Swerіget til den tiden wi blefwo utaf Barbarerna tilfånga tagne, kunde nog omständeligen och widlyftigt beskrifwas: Men som intet något synnerligit förekom, så wil jag allenast kort berätta ifrån och til hwad ställen wår Resa fortsattes, innan denna olyckan oß träffade.

Åhr 1754 den 4 Maji reste jag uti HErrans Namn ifrån Stockholm såsom Capitain på Hukar-Jackten Mercurius, lastad med Jern, och årnade mig til Dublin uti Irrland, hwilken resa gick Gudi årad lyckeligen och wål, så at jag den 23 Maji passerade Danska Sundet, och ankom til Dublin den 25 Junii derpå följande, hwarifrån jag, efter Jernets utlastande, antog en Frackt, utaf 3000de Hudar, til Neapel, hwarmed jag war färdig och reste ifrån

från Dublin den 23 Julii; men nödgades för storm och motwind gå in i hamn wid Poutbech hwarest jag måste förblifwa til den 29 Julii då jag ånteligen kom derifrån i tanka at fortsätta resan til Neapel.

Men storm och motwäder syntes lika som förebåda Resans olyckeliga utgång, så at all ting gick emot wanligheten helt contrairt, och af en besynnerlig fruktan för olycka war jag med Besättningen merendels betagen. Man skulle kan hända hålla för Fabelaktiga berättelser om jag anmärkte de åtskilliga tekn, som tycktes förebåda wår olycka: men kan dock intet förbigå at nämna et derutaf som mäst satte mig uti förundran; fast än jag ej förr än efter åt tog det uti upmärksamhet. En natt då jag war gången til sängs hördes et besynnerligit skriande, uti Skieps-rummet, lika som en ångsligt klagande späd röst, då jag genast stod up och frågade Skieps-folket hwad som war å färde: Men fick ej annat swar än at de wäl hört samma klagande röst: Men wiste intet hwar ifrån den kom, och hade jag tagit det för inbillning om så många ej hört det.

Wi hunno änteligen högden af Chartagena den 23 Augusti då wi om morgonen wid Solens urgång blefwo warse en Turkisk Galere rätt achter om wårt Fartyg, som medelst ett häftigt rodande med 20 par åror skyndade sig at hinna oß emedan det til wår olycka ej war den ringaste wind utan aldeles stilla lugn, så at wi

ej

ej på något sätt kunde komma undan; då Galeren hunnit oß så nära at wi kunde talas wid, sade den sig wara ifrån Algier och at de woro wåra Wänner. Alla de som äro Commenderande på Tetuanske Gallererne äro merendels från Algier, Tripoli eller Tunis, och de weta wåra Signaler, så at wi af dem äro wid dylika tilfällen snart bedragne, och detta war första ordsaken som bedrog mig at tro det de woro wåra Wänner, ty Capitain på Galleren war ifrån Tunis. De föregåfwo at de woro nödiga om watten och begiärade at wi wille komma til dem med wår Båt, hwartil jag ej strart wille samtycka, utan öfwerlade med Besättningen om det ej wore möjeligit at förswara oß emedan wåra Stycken woro skarpt laddade och all ting färdigt til defension. De talade oß til nu på Engelska nu på Spanska, at så mycket bättre kunna förleda oß, at tro dem om wänskap, men som wi trodde at de woro ifrån Algier, och fruktade at efter et fåfängt försök, med wårt lilla Manskap, som war allenast 8 Man då der emot på Galleren war öfwer 80 Man, blifwa öfwerwundna, i hwilken händelse wi sågo oß inweckladе uti olägenhet änskiönt de warit wåra Wänner; ty beslöto fördenskul wi at ej längre wägra deras begiäran som uti hast blef förwandlad uti en absolut befallning, då de med brinnande Lunta hotade igenom en Canon, som de förde fram uti Galleren, at skiuta oß uti sanck; låt förthenskul sätta ut Båten och skickade Styr-

 mannen

mannen tillika med 2:ne Matroser om bord på Galleren at afhämta kiäril til wattens fyllande; men då de foro tilbaka måste de taga med sig 6 stycken Morar, hwilka kommo om bord på wårt Fartyg, och då en del af folket woro sysselsatte at fylla watten samt de andra uti Båten, blef jag af Morerna öfwerfallen, eländigt slagen och spiernader, hwarefter de kastade mig ned uti Båten dermed jag tillika med mitt Folk blef förder om bord på Barbariska Galleren, som war stor och förde förut 1 Sexpundig Canon jämte wid lag 80 Man emot wåra 8, med 20 par åror, äfwen hade Galleren ackter löse Fältslangor 10 stycken 5 å hwar sida. Och som det war aldeles stilt så boxerade Morerna wårt Fartyg medelst Galleren med sådan fart at wi merendels avancerade 2:ne Tyska milar uti wackten eller på 4 timar, ty de fruchtade at wi skulle blifwa undsatte af någotdera utaf 2:ne Skiepp, som wi sågo ej långt ifrån; det ena war et Norskt Skiepp med hwilket wi talade förleden dag, det war hemma uti Bergen och ärnade sig til Livorno, men kunde intet komma oss til hielp emedan det war aldeles stilt. Och det andra gissade wi wara et Spanskt Örlogs Skiepp: Men som det war aldeles stilla lugn så kunde intet af dem komma til wår hielp.

Stilla och lungt wäder continuerade så wäl denna som följande dagen, för hwilken orsak wi innan kort kommo under Landet af Barbariska

barifka Kusten. Då Morerna redan började på at siunga Seger-sångar med ständiga frögde-skri, skiutande och dundrande; som warade ända til den 26 Augusti om aftonen, då de bytte wåra Kläder och annan lös egendom, som de tagit utaf oß, in til linnet på kroppen, sins emellan; med hwad sorg wi det åskådade kan hwar och en lätteligen förestålla sig: Men fåfängt skulle man biuda til at beskrifwa wår innerliga sorg, frucktan och bäfwan för de plågor, som wi wäntade oß under deßa Tyranners grymma wälde.

Den 27 Augusti ankommo wi på Redden för Staden Tetuan, då Morerne med fördubblade frögde-skri och ett ständigt skiutande firade sin Seger såsom fullkommelig.

Då wi wid Middags tiden blefwo förda i land, kom Alcajden Lucas eller Gouverneuren utaf Staden Tetuan, följd utaf en stor Troup Rytteri och låt sätta up sitt Tält ned wid stranden, wid Tältet blef utbredt en stor Matta, hwar på Alcajden satte sig, då wi blefwo för honom præsenterade. Alcajd kallas här nästan alla Officerare som hafwa något at befalla på Kejsarens wägnar; denna uti Tetuan är aldeles som en Kung, och förer en stat lika som Kejsaren sielf, utaf de Christnas Fartyg som blifwa tagne af Tetuanske Gallerer behåller Alcajden uti Tetuan Fartyg och Laddning, men Besättningen hör Kejsaren til.

Enär främmande Makter skrifwa Alcajden af Tetuan til, brukas denna Titul. Den förträffelige Herren Alcajd Mahomet Lucas Gouverneur och Capitain General af Tetuan Hans Kejserlige Maj:ts Plenipotentiaire.

Wid wår hälsning måste wi falla på knä och buga oß ända ned til jorden. Alcajden fägnade sig ej mindre än de omkring stående öfwer wår olycka; sedan wi nu bli wit mönstrade blefwo wi förda på ett här wid stranden warande Castelle til deß at Alcajden befalte at wi skulle föras in til Staden uti de segrandes Triumph; emedlertid hördes otaliga frögdeskri och en allmän fägnad, som fördubblade wår bedröfwelse och hiertfrätande sorg, samt föreställde oß med bäswande wårt uti bragta elände och förestående wederwärdigheter. Hoppet, som är alla uti nöden bragte Menniskiors enda tröst; war hos oß til större delen förloradt. Wår enda hugswalelse och tilflykt war almagtens omäteliga Nåd, i fast förtröstan at han ej lägger swårare börda uppå än Han förlänar krafter at draga: Men icke desto mindre woro wi nog swaga at emotstå den fruktan och räddhäga, som Barbariska slafweriet injagar, besynnerligen då wi sågo oß wara det samma underkastade.

Den 20 Augusti om morgonen blefwo wi drefne utur Castellet och skulle efter Alcajdens befallning föras in til Staden Tetuan, som är en

en och en half Swensk mil här ifrån, hwilket skiedde på et ganska nesligit och för oß bedröfweligit sätt, dock kunde jag ej annat wid detta tilfället än med besynnerliga sinnens rörelser ihogkomma och trösta mig med wår dyra Förlossares frimodiga inridande til sitt bittra lidande för mina och hela werldenes synder och borde af ett så oförlikneligit exempel ej mißtröstka om deß hielp i en timmelig nöd, som loßa kunnat oß af en ewig.

Wårt intog til Tetuan skiedde i följande ordning. Alt Folket som warit Besättning på Galleren, hwar med wi blefwo til fånga tagne, marcherade förut alla försedde med skiut-gewär, skriade och på deras sätt siungo frögde- och segersångar, samt skuto hwar andra uti ansigtet med löst krut, dernäst följde en grufwelig Musique af Trummor, Pipor och andra hårda Instrumenter, som ständigt lät sig höra med ett olideligit buller; näst efter Musiquen måste jag, följa, ridande på en eländig åsna hwarefter min Cajut-waktare Goße Hans Lund måste gå och hålla uti Swantsen, och sedermera Styrmannen och det öfriga Folket af min Besättning uti en rad, hållandes den ena uti den andra; derpå följde Capitainen utaf Galleren i följe med 4 stycken andra Officerare til häst, och sedermera Alcajden med ett stort Sällskap alla til häst, ibland deßa senare hördes ett förskräckeligit buller, af skriande och skiutande, samt ridande emot hwar andra fram och tilbaka lika som galna menniskior,

niskior; på detta sättet nalkades wi Staden Tetuan hwaremot en otalig myckenhet folk woro utgångna at åskåda de Segrandes århåldna Triumphe, hwaruti wi woro deras förnämsta ögnamärken.

Närmare Staden war så mycket folk, at för oß och wårt stora löjeliga och bedröfweliga Sällskap war allenast lämnad en trång passage, på hwilkens ena sida alla Manfolk woro församlade och på andra sidan allena Qwinfolk, hwilka större delen syntes wara gamla Hustrur; de båro sina Barn på ryggen, och deras ansikten woro med hwitt Linne öfwertäckte. Då wi passerade dem förbi skriade och wrålade de så grufweligen at man derföre häpna kunde; Murarna omkring Staden woro aldeles öfwertäkte med Folk, hwilka togo emot oß med ett obeskriswelig it skriande och buller, hwar under wi blefwo förda in i Knuten, hwarest wi ej utan bedröfwelse funno åtskilliga Christne, som med oß hade ett lika hårdt öde, och hwar förnämligast af wåra Landsmän Herr Capitain Hugu Weilli ifrån Calmar, som med ellofwa Själar hade blifwit tagen på högden utaf Cadix af en Tetuans Galler och woro hit komna den 21 Julii sidstledne; deß utom war här 30 styken Spanjorer hwilka woro ifrån Fetz komna hit och wäntade at blifwa utlöste.

Den 2 September blef åfwenwäl hitbragt en Fransk Capitaine, hwilkens Skiepp blifwit ta-

tagit på Högden af Chartagena uti Stiltie på samma sätt och nästan på samma tid, som wårt Fartyg blef tagit; på Franska Skieppet blef til fånga giorde med Capitainen 11 Fransoser, 1 Jude 2:ne Hustrur och ett litet Goße-barn samt 25 Spaniorer, af hwilka, 21 stycken woro ogierningsmän och skulle igenom Franska Fartyget öfwerföras til Chartagena såsom arbetsfångar derstädes at förblifwa.

Dagen efter wår ankomst til Tetuan blefwo alt Folket, som på Skieppen blifwit tagna, drefne ut at arbeta, dock war arbetet här ej mycket swårt, emedan det endast bestod uti gamla Hus-murars nedbrytande och reparerande. Men jag, så wäl som de andra, hwilka warit Skieps-Capitainer, woro här fria från arbete och hade hwardera 1 ½ Blaquin til förtäring om dagen som kan räknas för at giälla 4 öre Silfwermynt uti Swenska pengar, så at härstädes lefde wi bättre än wi tilförene hade hoppats: Men deßa förmåner warade intet länge, förr än det kom befallning ifrån Kejsaren at alla de Christne slafwar skulle komma til Fez, hwilket förorsakade oß allasammans mycken oro och fruktan, besynnerligen för mig, som utaf Morernas hårda handterande då jag blef tagen, war ganska siuk och bräckelig och blef så olyckelig at beswäras af bråk, hwarifrån jag ej på långsammelig tid blef befriad, så at jag ej tiltrodde mig at kunna emotstå den långa och beswärliga Resan ifrån Tetuan

til Fez, för hwilken ordsak jag sökte en härwarande god Doctor, som fant mig nästan utom stånd at emotstå en så tröttsam Resa, hwarföre han tillika med Engelska Vice Consuln, efter Premier Consuln war bortrester til Gebraltar, gick til Alcajden och intygade om min oförmögenhet, samt förmådde åfwen så mycket at jag skulle blifwa frigiord emot 700 Pesos Duros, för hwilken ordsak jag skulle blifwa qwar uti Tetuan, och ej resa med de andra Christna Trälarna til Fez. Et smickrande hopp fägnade mig förthenskul med de tankar at emot förmodan, snart slippa utur Barbarernas händer: Men lyckan war mig intet så blid, jag skulle först utdricka den kalk mitt hårda öde redan inskänckt, och måste se mig ej allena twingad under träldomens olideliga ok, utan åfwen tåla det de Christnas afwund och jag fruktar tillika spelade intriguer skulle förlänga min eländes och bedröfwelses tid.

Jag lefde dock uti en god förhoppning ånda til den 21 Septemb. om morgonen då alla Christne Trälar som skulle resa til Fez blefwo drefne utur Knuten, och ehuru wäl jag föregaf mitt siukliga tilstånd och Alcajdens permission at blifwa qwar, så måste jag dock med gewalt följa med så siuk och dåliger som jag war, såsom ett besynnerligit Guds underwärk måste jag här nämna, at efter det omtalde mig träffade windbråk, hade jag inge medicamenter, utan, som jag i 25 år ej smakat Brännewin, så tog jag mig före

at

at hwar afton supa en liten Sup Rußine drufwo Brännewin, dermed jag under all min fångenskap continuerade och genom Guds nåd deraf blef bättre än jag förr på många år warit. Altså hielpte samma dryck mig, som wårt om många 1000de fördärfwat af mißbruket. Trenne stycken utaf wåra Skieps Timmermän och Capitain Weilli som gifwit sig ut för Timmerman blefwo qwar uti Knuten.

Då wi kommo fram för Alcajden frågades efter hwilken som kunde Timmermans eller något Skieps utrednings tienande arbete, med tilsäjelse at den skulle förblifwa uti Tetuan, då min Skieps-Kock samt en utaf Capitain Weillis Skieps-folk gåfwo sig an för Calfatare och en Spanior för Constapel. Jag tänckte äfwen, i förhoppning om en skyndesam befrielse, at gifwa mig an för en dylik syßla, men då jag steg fram om mitt Folk och såg dem med tårar i ögonen fruckta at jag skulle öfwergifwa dem, wid detta bedröfweliga tilfälle, samt besinnade, at en sådan syßla ej torde tiena til annat än bereda nya plågor för de Christna efterkommander, och at min ringa insikt ej borde tiena Barbarerne til kundskap i det jag önskade dem aldrig få weta; Så kunde jag ej annat än blifwa rörd af medlidande, och beslöt förthenskul, at wid frågan om min begiäran allena swara, det jag woro siuk och fruktade ej kunna emotstå den långa resans swårigheter, hwar på jag fick ej annat swar, utan

du

du måste gå så framt du ej kan timbra, wille ock häldre utstå det arbete som jag blef nödgad at giöra, än friwilligt tiena Barbarerna at förfärdiga machiner årnade til de Christnas förföljande; jag följde fördenskul med de andra Christna som skulle resa til Fez, och då wi kommo ifrån Alcajden, bad mitt Skieps-folk med gråtande ögon at jag intet skulle öfwergifwa dem uti detta elände, hwarföre jag lofwade at följa dem uti alt lidande, så länge Gud skulle behaga, ehuruwäl jag blef efterskickad och af Alcajden åtskilliga gånger ombuden at åtaga mig något en Timmerman tilhörigt arbete: Men nekade aldeles dertil efter det första accordet war om intet, hwartil jag ej wiste den ringaste orsak; för hwilken skull jag anmodade Capitain Weilli wid mitt utdrifwande ifrån Knuten at genast gå til Vice Consuln och underrätta sig derom, men som jag sedermera fick weta så hade Capitain Weilli ej träffat Consuln förr än efter middagen då Consuln ej annat wetat än at jag war qwar, fördenskul gick han i Sällskap med Doctorn genast til Alcajden som förargade sig mycket öfwer det at jag emot hans befallning war bortdrifwen, och sade om han wetat det förut skulle han sändt en Express efter mig; men det war nu för sent efter wi redan woro för långt borta. Måste således wara nögd at följa min widriga lyckas kallelse.

Christna Trålar som med oß skulle resa til

til Fez woro tilsammans 57 Siälar, nämligen 31 Spaniorer 9 Franske 13 Swenske 2:ne Spanska Hustrur et litet Goßebarn och en Jude.

Resan ifrån Tetuan til Fez war för oß alla sammans mera swår och olidelig än man skulle kunna föreställa sig, besynnerligen för mig som tilförene war så ganska siuk och bräckliger. Wägen måste wi taga öfwer höga och branta berg, samt diupa och morasaktiga dälder, igenom stora och wilda Skogar som mäst bestodo af Korck med något Al och Biörck, utan den minsta rast hela dagen, och om nätterna måste wi ligga på Jorden under bar Himmel, stundom uti et ganska starkt kalt regn och owäder, som wi besynnerligen 2:ne nätter måste utstå, men af den alt för slipriga och wåta leran måtte wi i stället för ligga, hela natten stå, och des utom hwart ögnableck wara i frucktan för Röfware och Skielmar af hwilka 4 stycken den 24 September wid Middags tiden öfwerföllo mig om liusa dagen mitt på wägen, då jag satt på Mulan, och utan at tro deße wara röfware, som dierfdes fram emot så stort Sällskap, så drogo de i hast fram hwar sin lång knif, och wid förbifarandet löpo til at i hast mörda mig, som ock skiedt om jag i hast ej kastat mig på andra sidan om Mulan til jorden, då folket kom til hielp och deße bofwar fördrefwo, deßutom öfwerföllos de andra flera gångor i tancka at röfwarne skulle finna något som de förra ej borttagit, hwilket dock war af

ganska

ganska litet wärde. Då jag blef tagen, togo Morerna bort alla mina kläder, förutan skiortan på kroppen och ett par skinbyror som jag hade på mig, samt 7 Guineer uti Urfickan förborgade, hwilket war mitt och folkets enda understöd då wi kommo uti Barbariet, ända til des at wi fingo lof at igenom Demetrii på Swensk räkning uttaga några penningar til wårt underhåld. Demetrii äro 2:ne Greker, som äro Commissionairer för alla Nationer, den ena kallar sig Colleti - och den andra George - Patisiati och bo i Tetuan.

Efter nog många utståndna swärigheter ankommo wi matta och uttröttade til Kejserliga Slottet som är beläget nästan 1 Tysk mil ifrån Staden Fez. Den 26 September kl. 3 efter Middagen, blefwo wi upstälda för Kejsaren, hwars första påseende bådade oß bäfwan och fruktan, at wi lika som öfwertygades om den hårdhet hwarmed wi som Trälar under en så grym Öfwerhet skulle blifwa handterade. Med en ganska hotande upsyn kom han emot oß ridande, klädd uti en stor wid kappa med en lång Turkisk Mößa på hufwudet och et spiut uti handen, på ena sidan gick en ung Mor hwilken bar en stor Par á Soll öfwer hans Hufwud, och på andra sidan en annan, som paßade uppå Hans Wapen. Då han nalkades dit som wi woro upstälde, måste wi först falla på knä och sedermera med et wördsamt bugande kyßa på Jorden,

der-

derefter blefwo wi af Kejsaren sielf mönstrade och alla unga Karlar blefwo utletade at wara uppassare på Slottet, sedermera blefwo wi förda til Staden Fez uti Knuten hwarest wi tilsammans befunno oß wara 104 Christne Trälar, hwarutaf woro 26 Spaniorer, 2:ne dito Hustrur och ett Goße barn om 5 åhr, 29 Franske, 11 Portugiser, 6 Engelske, 6 dito från Port-Mahoem och med mig 13 Swenska, samt en Portugisisk Jude. Knuten här uti Fez är af de Christna uppbygd efter Kejsarens befallning och omgifwen med en Mur af 20 alnars högd, hwar Nation har här sina särskilta rum, undantagandes de Swenska och de Danska af hwilka Nationers Skiepp tilförene ej mer än ett enda Norskt Fartyg blifwit tagit, det war Capitain Lars Didrichssen ifrån Bergen tillika med 9 Man, han blef utlöst några Månader förr än jag kom hit, men allena med 3:ne Man, de öfrige woro blefne döda. Man skulle omöjeligen kunna föreställa sig huru eländigt wi woro logerade uti Knuten, wi måste ligga lika som Creatur på bara Jorden och är här så myckenhet af alla slags odiur, som Löß, Wäggelöß Flugor, Råttor, Möß, Scorpioner, Tusendeben och Insecter, at wåra Kroppar stundom woro öfwertäckte deraf, at wi nödgades stå up och skrapa dem af oß och söka ett annat rum at ligga på, dock woro wi ej länge der förr än wi woro af samma olägenhet öfwerhopade, och har det handt at jag funnit en Scorpion död under mig, då jag

stadt

ſtådt up af mitt elåndiga låge, och war undranswårdt at wi ej blefwo af så förgiftade kråk dödade.

Dagen efter wår ankomſt til Fez firade Morerna en utaf ſina Helgedagar, ſom kallas Ei dilkebyr och begås med mycket buller, då wi woro fria från arbete, men följande dagen eller den 28 September blefwo wi utdrefne at arbeta, och faſt ån jag war ganſka dåliger och utmattad, så wål af min ſiukdom, ſom af den långa och tröttſamma Reſan, så måſte jag dock med de andra uti arbetet. Wårt arbete, förſt wi kommo hit, war at upbygga ett nytt Hönſehus, ſom ej war så ſwårt, ſom wi ſedermera fingo med nya Murars upförande och Grafwars gråfwande, hwilket war ganſka ſwårt och ſkiedde på det ſåttet, at jorden, ſom måſte med korgar upbåras utur grafwarna, blandades med kalk, ſand och watten ſamt ſmå ſten uti en maſſa, hwilken med Margaetter eller Klubbor ſtötes helt hårt tilſammans uti en förut upſatt Form eller Ram så bred och hög af Bråder giord ſom Muren ſkulle blifwa, då den började at hårdna togos Bråderna bort. Den liknar en af Sten upförder Mur.

Hår war ej ſom uti Tetuan at det giordes någon åtſkilnad emellan dem ſom warit Capitainer och det öfriga Skieps-folket, dertil fingo wi ej mer ån en Blanquin om dagen för hwar och en at lefwa utaf, och ej den minſta hwila ifrån

Solens

Solens upgång til kl. 5 a 6, om aftonen och stundom då Kejsaren ej war wid godt humeur, hwilket som oftast hände, til långt efter Solens undergång. När arbetet skulle slutas, hißades en Flagg in uti Staden hwilket gemenligen skiedde kl. 4 så framt Kejsaren ej pålade oß något owanligit trälande. Wi hade efter materialiernes inbringande på Slottet nästan 1 Tysk mil at gå, innan wi kommo til Knuten uti Fez, då wi först måste kiöpa och tillaga både Middag och Afton måltid på en gång, hwarefter wår hwila war ganska kort til at kunna emotstå följande dagens tyngd och heta, besynnerligen som wi ofta woro så siuka och dåliga at wi hwarken kunde äta eller dricka, men lika fult måste utstå samma trälande, som en frisk.

Ibland oß Swenska regerade et ganska siukligit och bedröfweligit tilstånd alt ifrån October Månads begynnelse til detta årets slut, så at wi ofta 5 a 6 woro så eländiga at wi ej kunde förrätta något arbete, utan fingo, efter många böner. och tårars utgiutelse, Kejsarens lof, at blifwa hemma frie ifrån arbete, til des wi blefwo något bättre. Ofta war jag så dålig at jag nödgades, då Alcajderna wille drifwa mig ut på arbete, gå til Bouscheven och medelst knäfallande och hans fötters kyßande utbedia mig permission at blifwa hemma til deß at jag kunde få min hälsa igen, hwilket ock stundom blef mig bifallit. Alcajder kallas här alla de som Kejsaren

gifwer magt at drifwa de Christna uti arbetet, dock är sällan någon af dem som undfår denna Beställningen, som kan komma derifrån med lifwet, emedan de merendels blifwa uti Kejsarens wrede upoffrade. Bouscheven kallas den som äger största magten uti Fez, han är af extraction en Neger af Kejsaren insatt. Så ofta man skulle få någon permission, måtte både Bouscheven och Alcajden med några styfwer mutas, de torde ock hålla til godo ibland ½ Blanquin, och den Capitain, som intet har at gifwa, pina de omänskeligen, då de emot det andra folket ofta äro billigare.

Men jag började ej at liknas til bättring, förr än jag wardt twungen at arbeta och träla, som de andra; deß utom til wåra plågors desto mera föröckande, hade Kejsaren utom åtskilliga Morer satt öfwer oß en Christen Alcajd, hwilken är en Portugis; han kallar sig Paulus och har warit ganska länge uti Barbariet, så at han fullkommeligen förstår deras språk; men derjämte en öfware utaf alla laster och grofwa skiälmstycken, för hwilka en Christen Menniskia kan hysa fasa för at nämna, och ehuruwäl han utaf Kejsaren undfådt befallning at ibland de Christna hålla en sådan ordning, som deras Lagar och Religion föreskrifwa, så lefde han dock twärt der emot, och förde med andra obetänksamma Christne, som sökte hans wänskap och war utaf samma ogudeliga sinne som han, et ganska wederstyggeli-

git

git och otilbörligit lefwerne och Sodomiterie, samt sökte esomoftast at upwäcka oenighet och trätor emellan dem utaf sitt partie och oß andra, som i betänckande utaf wårt usla tilstånd, tracktade efter at lefwa, som rätta Korßdragare och för syndenes skuld under träldoms oket kastade Christne ägnade och anstod; för hwilken orsak wi dageligen ledo ofta mera förtret och sorg utaf Jämnchristnas ogudeliga lefwerne och inbördes kifwande, än utaf sielfwa Barbarernas hårdhet och elaka handterande; af sådant kan man se, at hwarken twång eller frihet, slafweri eller goda dagar; utan allenast hiertats öfwerlämnande i Guds Andas händer, giör en rätt Christen. Om man wistas ibland Christna eller Barbarer, och hafwer timmeliga förmåner til ögnamål, der finnes ej mera än blotta namnet af Christen qwar, och det hielper ej denna närmare Guds Rike än den argaste Hedninge. Gud, hwilken ware prisad! fans äfwen i Barbariet och giömde sig ej bort för någon sin tilbediare. Lidande är nyttigt om Guds Anda får wärcka tålamod, men annars uträttar det ej mera än goda dagar.

Man skulle fåfängt biuda til at beskrifwa, med hwad grymhet Kejsaren handterar, så wäl de Christna, som Morerne, då han på något sätt blifwer förtörnad, som ofta skier utom den ringaste orsak, och då kan han på intet annat sätt stilla sin wrede än medelst någons blods utgiutelse, eller at plåga och illa handtera alla dem, som

förekomma. Hwar gång som wi få se Kejsaren komma dit, där wi arbeta så wänta wi oß nya plågor, ty så länge, som han är närwarande, fastän uti et godt humeur, så måste wi bära Jordkorgarna på bara hufwudet och springa så fort, som wi någonsin kunde up och ned utur grafwen. Swårast war at wid wår ankomst til Fez, måste wi låta raka alt håret utaf hufwudet, och war Kejsarens befallning at om wi låto det wäxa en finger långt, skulle det pläckas ut med rötterna; men skiägget skulle altid wäxa; då Kejsaren ej war ute, fick brukas Hattar eller Mößor, men då han kom måste wi gå med blotta hufwudet. Och war han på något sätt oroader, ropade han genast til Alcajderna, Derrop Serranij, eller, slå på de Christna, då war det ingen nåd at wänta, utan alla de, som förde befälet sprungo efter oß, och med swåra Kiäppar gåfwo oß slag på slag, hwilket merendels warade långt på aftonen, så at wi ofta föllo af matthet orkelösa ned, men i Kejsarens närwaro uphörde deßa ej förr än wi stego up och å nyo begynte på at springa med så swår börda på blotta hufwudet, som wi utom en annans tilhielp ej kunde lyfta up. Wid sådana för oß olideliga tilfällen fingo wi hela dagen ej så mycken tid at wi kunde få taga en dråppa friskt watten långt mindre något annat at styrcka oß med; wi pröfwade första gången Kejsarens hårdhet härutinnan den 30 October, då han åfwen låt slå 3:ne stycken utaf wåra swarta Alcajder, så at blodet ström-

strömmade utaf dem och wi trodde at de aldrig skulle komma undan med lifwet. Ty Kejsaren lät lägga dem ned på jorden och sedan befalte han andra med swåra Kiäppar slå dem så länge til deß at han sielf sade hålt up; några dagar der efter låt han å nyo slå alla wåra Alcajder och den förnämsta utaf dem lät han sönderkroßa hufwud, armar och ben uppå; så at han ej lefde mer än en liten stund derefter, denna omänskeligheten syntes intet annat än fägna Kejsaren.

Wid samma tid lät han äfwen pålägga Judarna uti Staden Fezwillie en owanlig skatt, som bestod af 11,000 Ducater, hwilka då genast skulle betalas til honom, och til Inwånarena uti Fez 4000 Ducater och altsammans skulle innom 3:ne dagar wara fullgiordt, och ehuruwäl Judarna kommo til honom och begiärade någon nåd så hielpte det dock intet utan Die Ludi så kallas de, som bo i Fez fingo befallning at gå in i Juderiet som är en afstängd del af Staden och uttaga penningarna af hwar och en efter sin lägenhet, och de, som ej med goda wille betala blefwo ganska illa handterade, så wäl, som deras Hustrur och Barn, at det war ett grufweligit skriande och jämrande ibland Judarna, som til en del en kort tid der efter flycktade här ifrån til Mackenäs, en stor Stad belägen åtta stunders Resa härifrån.

Kort efter wår ankomst förnekade 5 stycken Spaniorer och en Port-Mahomer den Christna

 Reli-

Religionen och antogo den Mahometanska, för hwilken ordsak de blefwo fria från träldomen, och fingo lof at söka sig födan på hwad sätt, som de sielfwa wille. Men warda dock utaf Morerna ganska litet estimerade.

Den 23 Decemb. blef en utaf wåra Swenska wid namn Swen Stille, som legat sedan den 23 October ganska illa siuk, igenom en salig död förlöst ifrån denna usla Träldomen, hwar uti wi andra til större delen mycket siukliga uti fråtande sorg måste förblifwa så länge, som den Alsmägtige Guden behagade förlåna oß krafter at emotstå Barbarernas hårda handterande. Denna Stille war gifter uti Calmar och lemnade uti sorg och bekymmer efter sig tillika med sin Hustru många små Barn. När någon Christen dör får man lof at begrafwa honom på en dertil utsedd plats utom Staden, då Slafwarne få lof at dem sielfwa utbära, på en wår egen Fånge-bår insydde uti någon gammal räck eller hwad som kan fås.

Den 24. December eller Jul-afton föllo wi ned för Kessaren och begiärade at få frihet til wår Jul-högtids firande, hwartil han lemnade oß 3:ne dagar, under hwilka wi ej utan besynnerliga sinnens rörelser betracktade wår dyra Frälsares hugneliga Födelse, hwarigenom wi blifwit ifrån den ewiga träldomen befriade, och kunde oß äfwen ifrån den timmeliga i sinom tid frälsa.

Han

Han har ock derpå bewisat emot oß dyrbara prof. Wi kunde ej annat än med wördnad påminna oß om den nåd wi så många år tilförene, såsom fria och lediga Christna nyttiat, och med timmelig förnöjelse öfwerlefwat : år och tiders hastiga förwandlingar, wid hwilka tilfällen man uti en gynnande lycka så litet wet at werdera de oskattbara förmåner man nyttiar; wi kunde således ej utan blygsel erkiänna det rättmätiga korß, som wi för syndenes skul förtient at draga. Wi måste underkasta oß Allmagtens nådiga wilja.

Wi slutade således uti wår milda Frälsares JEsu Namn det Gamla Året, begynnandes det Nya 1755 med en hiertans förnöjelse uti Gudi och en fast förhoppning på des grundlösa Nåd, som är wår och alla bedröfwade Siälars enda tröst och tilflykt. Man fick erfara, at blott weta af Gud, är ej större fägnad än weta af hwar många lyckans förmoner ligga, utan något deraf äga, men at kiänna och tiena Gud, kan giöra den swåraste träldom så försockrad, at han blir ansedd, såsom en börda den man med ett förnöjsamt tålamod drager, rätt så länge himmelen behagar. Hela werlden är alt för liten och wanmägtig både at kunna rätt förnöja och pläga en Siäl, i hwars hierta Gud bor, ty hon öfwergår alt stort och föraktar alla plågor, hon anser dem för blotta småsaker, wäderpustar och skuggar, som hastigt studsa tilbakars.

Kejsaren, som ifrån wår ankomst hittil Fez warit lika som ifrån sina sinnen, continuerade i begynnelsen af detta Året på samma sätt at illa handtera och plåga oß med ett ganska swårt arbete, så at det för oß syntes nästan omöjeligit at länge kunna emotstå: Men som de gamla Trälarna berättade oß at han ej altid framfar uti sitt raserie, utan stundom har ett mildare sinne emot de Christne, så giorde wi oß mera hopp om någon lindring uti wåra olideliga plågor, samt wågade så mycket at wi kastade oß ned för honom, en gång då han tycktes wara wid godt humeur, och begiärade något til Kläder, då han war så frikostig at han lät gifwa oß hwar och en utaf de Christne Trälarna 4 Ducater til at kiöpa Kläder före, som här brukas och kallas gemenligen Wäxel-Ducater, hwilka giälla ej mer än ungefärligen 12 Daler Kopparmynt stycket.

I begynnelsen af Februarii Månad lät han gifwa oß 50 korgar Äplen, hwarutaf wi döm. e, at han stundom lika som förgäter sin grymhet och wisar sig mera Menniskiolik, ehuru det warar intet mycket länge. Mitt tilstånd uti begynnelsen på detta Året war ganska swagt och siukligit: Men jag kunde icke derföre frias från det swåra arbetet, som wi woro pålagde så framt jag intet wille betala til Bouscheven eller Alcajderna hwar dag några penningar, hwartil jag uti mitt elände war ganska oförmögen; men i fruchtan at aldeles blifwa förlorad, så nödgades jag esom-

esomoftast lösa mig ifrån arbete så länge, som jag kunde förskaffa mig några penningar: Och i brist derutaf kunde hwarken sjukdom eller krämpor befria mig ifrån ett ständigt trälande. Wi hade uti begynnelsen warit ganska illa utkomne här uti Fez, ty wi kunde omöjeligen lefwa af det lilla wi fingo om dagen af Kejsaren, och alt hwad wi hade til understöd alla tilsammans woro de 7 Guineer, som jag giömde undan då jag blef tagen; om intet Herr Consul George Logie uti Algier warit så gunstig och skickat oß den 1 Februarii 1755 50 stycken Wexel-Ducater, fast än han dertil ännu ej fådt någon mig bekant befallning ifrån Sweriget. Sedermera blef mig ock tilskickat, ifrån några stycken Swenska Copvaerdie Capitainer som woro uti Gebraltar och fådt weta om wårt elände, 8 Ducater och 16 Blanquin. Den 23 Januarii afled en af wåra Swenska Goßar kallad Gustav Lambrich efter en ganska långsam wattusot genom en pinsam död, han war ifrån Öland, Salig Herr Kyrkoherden Lambrichs Son, hafwande ännu sin k. Moder en bedröfwad Änka uti lifwet, hwilken wi med all sorgfällighet samma dagen wäl begrofwo.

Kejsarens ostadiga sinne fingo wi dageligen förnimma uti de första Månaderna på året, fast än han under den tiden plågade mera sina egna Officerare än oß Christne, ty stundom lät han slå dem med kiäppar så man trodde dem aldrig undslippa med lifwet, och stundom måste de til

hans förnöjelse bitas och fäkta emot hwar andra, med sådan hårdhet och så länge, at de utaf Blessurer, som de undfått af hwarandra, stundom synes utom hopp at lefwa. Det är alt för hiskeligit se på dem då Kejsaren befaller at de skola bitas; lika som arga hundar rasa de emot hwarandra helt nakna och bita stora stycken utur kroppen på hwar andra. Åfwenledes befaller han sina egna ibland under sitt raseri at sittia til häst och fatta hwar andra i skiägget, då hans Herrar med kiäppar komma och slå på hästarne at det bär af, så at hwad de få tag uti måste af skiägget följa med.

Uti dylika hårda och wederstyggeliga Skådo-spel finner han sin enda förnöjelse, och hans sinne förändrar sig så hastigt emellan Mild- och Grymhet, at då han tyckes wara aldrabäst til humeur, så kan han ett ögnablick der efter föröfwa det grymmaste Tyranni, lika som den 1 Martii då han å nyo låt gifwa de Christna 20 Korgar fulla med Äplen och en liten stund der efter låt han slå en Christen Portugis, som warit 24 år uti träldom, så eländigt, at man ej såg något lif uti honom; En Jude som tillika med Spaniorerna war til fånga tagen, giorde den ena stunden accord med Kejsaren om sin befrielse emot 300 Pesos, men få dagar derefter blef han pålagd at betala 560 Ducater, så at alt hwad Kejsaren slutar eller talar kan man aldrig förlita sig uppå, emedan han merendels altid giör twert der-

deremot. Om man jämnförer den sig så högt yfwande menniskian, som så gierna smickrar sig af mildhet, barmhertighet och rättwisa, emot de andra diuren, så öfwergår hon i sin grund alla willdiur i grymhet, ty hon skonar ej en gång sitt egit slägte; om icke en bättre upfostran och lag giör henne foglig. Af Barbarerne kan bäst synas skapnaden af den Heliga Paradisiska Menniskians förskräckeliga fall i synd.

Uti Martii Månad war Kejsaren dock myc-ket god emot de Christna, så at han stundom då det war swårt owäder och regn när wi kommo ut at arbeta, låt oß gå tilbaka och blifwa hemma uti Knuten, åfwenwäl lämnade han oß 3:ne dagars frihet til at fira wår Påska Högtid uppå: Men denna hans mildhet blef innan kort förwandlad uti Tyranni, besynnerligen efter den 13 Aprill, då hans Fastlag, Lent eller Ramdam kallad, begyntes. Kejsarens Fastlag, som de kalla Ramdam efter Mahometanska Läran, begynnes uti Aprill Månad då man blifwer Ny-månan warse, och warar uti 3:ne Månader och slutas så snart de efter den tiden förnimma Nytändningen; uti deße 3 Månader fastar Kejsaren alla dagar ifrån Solens up til des undergång, men hela natten åter dricker och dundrar han som en galen Menniskia tillika med sine Herrar och Officerare; denna tiden kommer han aldrig til någon af sina Hustrur, emedan han der til är alt för helig, ty Kejsaren hålles af Morerna för en

Sanct

Sanct eller ett Helgon, och denna tiden tro de at han ståndigt år uti samtal med Mahomet. Morerna hålla denna Fastlag på samma sått, men allenast uti en Månad eller den sidsta.

Denna tiden låt han mörda större delen utaf sina förnämsta Officerare, andra låt han ganska illa piska och plåga och de Christne med ett fördubbladt swårt arbete twinga under Alcajdernas omånskeliga hånder med hugg och slag, så de föllo som döda under bördorna och trodde wi ofta aldrig slippa med lifwet ifrån arbetet, som emot wanligheten stundom warade til sent på natten, besynnerligen de första 14 dagarna utaf des Fastelag, då Kejsaren nästan ståndigt war nårwarande: Men sedermera blef han något båttre til humeurs då han fick en præsent utaf Gouverneuren uti Salée, som bestod af Rödt och Blådt Kläde, hwilket han genast sånde til Judarna med befallning, at de derföre skulle betala 3000 Ducater, fast ån det ej kunde wara 100:de wårdt. I slutet af April Månad kommo tidningar at Breverna skulle til ett stort antal komma til Kejsaren, hwilket honom ganska mycket oroade, efter han ej wiste om de kommo som fiender eller wånner. Brever kallas hår egenteligen Lands-folket eller Bergs bebyggare, hwilka många tusende tilsammans resa hela Landet igenom; de föra med sig Hustrur, Barn, Boskap och alt hwad de åga, der de finna en begwåmlig plats slå de up sina Tiåll, plöja och såå: Men efter

efter Skiörden bryta de up och söka andra platser; då deßa Fläckar träta hwar andra, hafwa de ständiga krig sins emellan, och den som winner borttager de andras egendom och skingrar de öfwerblefna; med Städernas Inbyggare hafwa de ock ständigt fienteligheter, emedan de bortröfwa och stiäla ifrån Städernas Folk deras Kreatur, och annan egendom, hwilket de ock giöra tilbaka. Kejsaren plägar merendels hafwa Fred med Breverna sedan han så mycket förlorat wid deras fiendskap, emedan de 7 gånger satt honom ifrån Kejsare-wärdigheten och satt hans Bror Mulli Gedris i hans ställe, för hwilken ordsak Kejsaren så mycket frucktade deras ankomst, ehuru de annars borde anses för hans Undersåtare.

Den 30 April om morgonen fingo wi långt ifrån se Breverna hwarest de kommo tågandes emot Slottet. Deras Armée sades bestå utaf 16,000 Man, hwilket antal war wida större än det Kejsaren i hast kunde sammankalla, ty Kejsaren allena har 8000 Man Negrer uti Mackenås som äro goda Soldater, men han kunde för tidens korthet ej få dem hit, wid detta tilfället. Han lät icke desto mindre upställa de Swarta, som han här har at Commendera, hwilkas antal stiger allena til 1500 Man och förordnade halfparten utaf de Christna på Slottet, och den andra hälften til Staden Fez at handtera Styckenen. På Slottet har Kejsaren 12 stycken Canoner til 4 ℔, 6 stycken af Metall och 6 af

Malm,

Malm, som blefwo på flacka Fältet utsläpade och sköttes af de Christna, emedan Morerna ej förstå sig derpå, på Stads Murarna hafwa de allenast 8 Stycken af Jern, hwilka dock til större delen äro af rost förskiämde så wäl som de förra, hwilka ock af oß uppaßades; Kejsaren satte sig sielf til Häst framför sina Swarta med en Lants uti handen och förwäntade Brevernas ankomst: Men då de woro något mera än ett Canon-skått ifrån Slottet, giorde de en halt uti sin marche, då deras förnämsta Officerare redo fram och låto föra med sig 800:de Får, hwilket Kejsaren ansåg såsom ett Freds-tekn och red fördenskull allena emot dem och befalte, at de skulle komma efter honom med 2:ne Borickor et slags små Åsnor som kunna bära swåra tyngder. Deße lastades med Krut och Kulor, hwarpå han efter giord hälsning på de Brevers Officerare emottog de 800:de Fåren, såsom en Présent och gaf dem de med Amunition lastade Borikor tilbaka, hwarmed den förra Freden confirmerades och Kejsaren kom tilbaka och lade sig uti sitt uppslagna Tält utan för Slottet, men Breverna slogo up sina Tält på platsen der de stadnade, sedermera kommo några af de förnämsta Brever til Kejsaren uti hans Tält, hwilka förestälde honom at de woro nödiga om penningar, och hoppades at han, som deras Wän wille hielpa dem dermed; men han swarade at de äro rikare än han och at han intet ägde några penningar, förr än han fått utlösen för sina Christna, samt bad dem

at

at de wille leswa som Bröder och försäkrade dem om sin Wänskap: Men oaktat så giällande skiäl och hans Kejserliga försäkran, twingade de honom så hårdt at han måste afdraga sig sin egen Räck och förära til en utaf de utskickade, och hans Herrar måste gifwa sina Räckar til andra, hwarfore de på hans trägna anhållan och förstälda godhiertenhet änteligen lämnade honom den gången i frid, detta måste han alla 4 dagarne de här wistades giöra. Men då de den 3:die Maji reste härifrån togo de med sig alla hans Kreatur, så utaf Fänad som Får och Kameler. Han förlorade ansenligen wid deras besök, dock war han nögd med at slippa så lätt, emedan han tilförne Siu gånger af dem warit dethroniserad.

De 800de Fåren, som Breverna skiänckte til Kejsaren, gaf han sina Negrer, hwilka genast lika som Ulfwar togo det de först träffade; men som antalet på de Swarta war nästan dubbelt emot Fåren, så bytte de på intet annat sätt, än de togo ut sina stora Knifwar och höggo Fåren lefwande twärt af, sedan sprungo de med halfwa Fåret på ryggen, då en annan, som intet fått något, kom derefter och högg halfparten derutaf, så at det war rätt ynckeligit at åskåda, huru illa och obarmhertigt de höggo de arma Kreaturen uti stycken.

Kejsaren hade sedermera dageligen besök utaf andra Brever, hwilka han merendels förnögde

nögde med en Présent utaf 10 Pesos: men det kom så många at han på slutet nödgades at taga in sitt Tält och hålla sig inne på Slottet, hwarest de Brever ej wågade at twinga honom så swårt. Den 10 Maji fingo wi alla Christna utaf Kejsaren 10 Blanquin hwardera at kiöpa oß Skor eller Pampoucher före, de Swarta gaf han hwardera 5 Pesos, och til die Ludi hwardera 10 Pesos, så at han denna tiden war af et owanligt godt humeur, som warade ända til Maji Månads slut.

Uti Junii Månad böriade Kejsaren å nyo at illa handtera och plåga de Christne, samt mördade mångfalliga utaf sitt egit Folk, så at wi fruchtade at blifwa på ett grymt sätt oförmodeligen befriade ifrån wår träldom. En Portugis, som war Alcajd öfwer de Christna Goßarna, hwilka paßade up Kejsarens Hästar, hade slagit Hästarna, hwilket blef berättadt för Kejsaren, som genast kallade Portugisen för sig och frågade honom om han icke war ett Swin, hwartil han måste säja ja, då sade Kejsaren at Åsnor och och Borikor skal man slå, men inga Hästar, och du skal ej längre wara min Alcajd. Derpå lät han kalla alla Goßarna uppå Slottet, och befalte dem peka finger på Portugisen och ropa Helluf det är Swin. Sedermera blef en Fransk satt til Häst-Alcajd och den afsatte Portugisen måste gå med oß andra at arbeta. Den 15 Junii skiöt Kejsaren sielf ihiäl sin egen Kock och en

utaf

utaf sina Officerare, andra låt han på wanligit sätt plåga och piska, så at nästan ingen dag går förbi, som han ej förlustar sig med nytt tyranni, på sådane sätt, som förut förmält är.

Kejsaren tycktes wara wid något bättre humeur uti begynnelsen af Julii Månad, då han låt gifwa oß 39 korgar Äplen och den 12:te dito då hans Ramdam war slutat, fingo wi frihet ifrån arbete den dagen, som han firade sin Påska som de kalla Eidiseér, men denna hans mildhet blef snart åndad då han fick weta at Gouverneuren uti Saleé har låtit et Engelskt Skiepp, som warit försedt med Turkiskt Pass, fritt passera, hwilket förtörnade honom så mycket, fastän han tilförne gifwit ordres dertil, at han låt fast-taga Gouverneurens Broder och afklåda honom blott och bar, samt befalte sättia honom uti Jern-bojor tils den 18 de Julii, då Kejsaren sielf högg hufwudet af honom uti 5 hugg med sin Sabel. För denna ordsak upkom en stor oenighet emellan Saleé och Kejsaren, samt des Son Prinsen utaf Marocco.

Wid samma tid kommo ungefärligen 200 Brever och begiärade få tala med Kejsaren, som då han kom ridande ifrån Slottet, stadnade innan för Grafwen deruti wi gingo och arbetade, och då Breverne ej fingo ett åstundat Swar på sin begiäran, så blefwo de ganska förbittrade och begynte på at ropa Hamacca, Harrami, Kar-

ran, som på deras Språk betyder de hårdaste smådeord, Christnom oanständige och rätteligen straffvare, samt wille taga fast på Kejsaren, men som de ej kommo så hastigt öfwer Grafwen och han red uti fullt gallop up til Slottet, så kunde de intet hinna honom. Ingen af dem som warit här många år uti träldom kunde påminna sig at de någonsin sedt Kejsaren rida så fort, som denna gången; men wäl Barbarer på et Barbariskt sätt sin Smordas säkerhet försöka, men de ropade dock och kallade honom alla de försmådeligaste tilnamn, som de kunde påhitta, samt frågade oß Christna, hwarföre wi wille arbeta hos en sådan = = som Mulli Abdulla är, så swarade wi at wi woro twungne. De begiärade at wi skulle följa med dem och lofwade oß mera frihet, men de gamla Trälarna, som kiände deßa Brever, försäkrade oß, at de woro wärre och intet bättre än Kejsaren, hwarföre wi swarade nej på deras begiäran, då de redo sin wäg ganska förbittrade, och önskade at de fått fatt på Kejsaren, samt låto förstå at de snart skolat minskat hans wälde.

Den 20 Julii blef antalet af de Christna Trälarne förökt med 20 stycken Franska, utom 12 stycken til, som blifwit uti Tetuan, hwilka ej långesedan tillika med 3:ne stycken Franska Fartyg blifwit tagne utaf Tetuanerne. Följande dagen kom åfwenwäl 8 stycken Franske Trälar hit ifrån Marocco, hwilka ganska mycket prisade

och berömde wår Swenska Consul uti Algier Herr Logie, och berättade at han skickat dem både mat och penningar til deras understöd, då deremot den Franska Consuln på intet sätt sökt at hielpa dem wid detta tilfället. Deße 8 kommo hit på det sättet, at Franska Capitain Monf. Calliou från Nantes blef tagen af en Saletiner uti Spanska Siön och af storm blef drifwen til Algier, hwarifrån Caparen förde dem åter tilbakars til Saleé, och derifrån til Marocco, och som Printsen af Marocco och Kejsaren af Fez hafwa hälften hwar af Saleé, så behölde Printsen utom Capitainen 8 och de andre 8 hitskickades. Denna Caparen förde et Tremasta Fartyg med 12 Canoner, och som mig berättades skulle derifrån 1756 åter utgådt 2 stycken Tremasta Capare Skiep helt nya, om 18 och 20 Canoner, så at i Saleé nu lärer således finnas 3:ne Fartyg och ej flera.

Det öfriga utaf Julii Månad war oß ett ganska swårt arbete pålagt, som war at rånsa Grafwarna omkring Slottet och at grafwa en diup Brunn, som wi måste upföra en hög Mur omkring, samt at formera en stor Jordhög, hwar uppå wi måste båra all jorden som dertil fordrades utur Grafwarna. Denna Jordhögen blef giord för Kejsaren at sittia uppå, så at han kunde se sig omkring, emedan Landet rundt om är helt slätt, så at wi således ståndigt blefwo drefne öfwer den wanliga tiden, besynnerligen den 26

Julii då Keisaren war hos oß hela dagen uti ett förbittradt sinne, han satt på Hästen och lade händerna öfwer hufwudet eller på Sadelknappen och ropade ständigt Derrup serrani helluf, det är, slå på de Christna Swinen, utaf wrede tuggade han skum lika som en Häst, så at fraggan flöt ned på kläderna, och Alcajderna efter hans befallning slogo de Christna, så at deras kroppar woro helt blåa och många utaf oß woro så sönderslagna, at wi måste hemföras til Knuten på Borikor, då wi ändteligen slutade den dagens arbete Klockan 11 om natten. Hwar och en kan lätteligen föreställa sig med hwad smärta wi den natten öfwerlefde och huru liten hwila wi kunde hafwa at emotstå följande dagens swårigheter, då wår hela kropp war så öm at wi ej på någondera sidan kunde ligga. Wi fruktade at Keisaren skulle wara af samma onda sinnelag följande dagen, men til wår lycka så war han bättre til sinnes, så at han lät gifwa oß allasammans Christna Trälar rödt Kläde til Lifstycken; men de Franska, hwilka han mera tyckte om, gaf han åfwen Byxor tillika, hans goda sinne warade sedermera ända til Månadens slut. Han hade wid denna tiden låtit tillaga en stor Måltid och ärnade at biuda til sig de Förnämsta af Städerna Fez och Fezvillie; men då all ting war färdigt och alla Rätterna woro burna til hans Tält, kallade han fram alla de Christna, och befalde dem sättia sig et stycke ifrån Tältet, sedermera lät han bära alla anrättningarna til oß med be-

fallning at wi skulle äta dem up. Til större delen tänckte wi at det skulle skie på et ordenteligit sätt, men då wi sågo at de, som först kommo til, började ej allena at äta med största appetite, utan äfwen giömde stora stycken hos sig, så blef en allmän rörelse och den som starckast war, giorde bästa Måltiden; anrättningarna woro wärkeligen wäl tillagade merendels på Spanskt sätt utaf Kejsarens Hustrur; wi räknade denna wår wälplågning såsom ett tecken af Kejsarens goda humeur, men den war knapt förbi förr än Kejsaren låt eländeligen drifwa oß uti arbete med bra stryk, så at wi fingo dyrt betala Måltiden.

I begynnelsen på Augusti Månad fingo wi den hugneliga Tidningen igenom Bref af Capitain Weilli ifrån Tetuan, som af Herr Consul Bellman uti Cadix fått skrifwelse, at Hans Kongl. Maj:t wår Allernådigste Konung har i Nåder behagat at resolvera wår utlösen, hwilket ej annat kunde än hos oß förordsaka en hiertelig fägnad, fast än den på intet annat sätt kunde uttryckas, än medelst trogna och innerliga suckningar til den Allsmägtiga Guden, som allting förmår, at han wille styrka och uppehålla sin dyra Smorda, förläna honom all Kongl. lycksalighet, samt förlänga des dyra Lifs- och milda Regements tid til wår och alla trogna Undersåtares glädie och fägnad. Wåra wanliga plågor continuerade dageligen, men uti ett mera gynnande hopp; hwarutaf wi stärcktes at med

mera ståndaktighet och större tålamod emotstå alla widrigheter.

Den 12 Augusti kom en utaf de Mahometaners Heliga ifrån Mecka at besöka Keisaren, förandes med sig Mahomets Flagg, som är helt hwit. Kejsaren red ut emot honom och wid påhålsandet steg Kejsaren utaf Hästen och föll tillika med den, som förde Flaggen ned til Jorden, då de ganska wänligen omfamnade och kyste hwarandra, sedermera kyste Kejsaren på Flaggen och red tilbaka, hwarpå den heliga Flaggen fördes in på Slottet, til Keisarens Hustrur, hwilka allasammans måste kyßa på den samma, men dertil at få lof räknas för en ganska stor förmån. Wi slutade Augusti Månad uti wår wanliga bedröfwelse och wäntade förgiäfwes at få några widare Tidningar om wår befrielse. Uti ett lika twifwelaktigt hopp begynte wi September Månad, dock nyttiade den förmånen at Kejsaren nu så wål, som uti slutet på förleden Månad warit ganska stadig och god til sinnes.

Den 12 September kom hit ifrån Mackenås alla Kejsarens Negrar, som äro 8000 Man til Häst, de stå uti Kejsarens sold, dock få de ej någon wiß lön, utan måste wara nögde med det, som Kejsaren wil gifwa dem, då de en gång om året hälsa på honom, ty de äro kiöpte Trälar och ej frie.

Denna

Denna gången fingo de 50,000 hårda Styck von Achten, med hwilka de fingo befallning at resa hem til sina Anhöriga, men genast komma tilbaka och följa med Kejsaren på en Resa, som han ärnade at giöra til Tetuan eller Saleé, hwilken sedermera blef om intet giord igenom det at hans Son Printsen af Marocco reste til Saleé.

Denna tiden kommo de Brever til stor myckenhet at hälsa på Kejsaren: men reste alla mißnögda här ifrån, emedan de ej fingo någon ting utaf honom, ty hans nu warande Capital berättas wara ganska litet. Ifrån Saleé fingo wi weta at Printsen af Marocco warit der och twingat en owanlig Skatt af de Christna Kiöpmännerna och Morerna, som stigit öfwer 200,000 Ducater och at han låtit slå ihiäl en Engelsman kallad Mester Mouhntens, som giordt någon swårighet wid at betala de påfordrade penningar.

Den 17 September kom änteligen Bref ifrån Alcajd Lucas uti Tetuan til Kejsaren om Lösen för 13 Swenske och 9 Franske; men som 2:ne af wåra woro döde, så woro wi allena 11 Swenske, hwarföre Kejsaren räknade oß til de 9 Franske och swarade tilbaka at han wille hafwa 100 Canon-kulor til för hwar och en utaf de 20 Christne, som woro påfordrade, och at han ej wille låta dem gå, förr än alla de andra Christna blefwo utlöste, ty han wille intet gierna mista de

 Fran-

Franska, emedan 3:ne stycken af dem woro ständigt på Slottet och passade up honom, samt äro answariga för alt hwad han äger; han lät fördenskul skrifwa til Demetrii uti Tetuan om alla de Christnas utlösande, så at det stod i Guds hand när wi kommo här ifrån. Wi lefde dock uti ett godt hopp och kunde ej tilfyllest prisa och lofwa Gud, samt wälsigna wår milda och nådiga Öfwerhet, som behagat at täncka på oß uti wårt elände, fast än wi sågo oß lika som öfwergifne och bortglömde utaf alla fordna Wänner och anhöriga uti Sweriget, emedan wi under den långsamma tiden wi här wistades icke en enda gång fått fägna oß utaf den minsta skrifwelse eller tidning hemman ifrån, ehuruwäl wi mångfaldiga gånger skrifwit til Sweriget, fast wi äro osäkra nog om wåra Bref kommit fort eller intet.

Den 17 September war en utaf Morernas Heligdagar som kallas Eidilkebir, då wi alle Christne friades ifrån arbete.

Den 18 kom en Marquet ifrån Tetuan. Så kallas här et Sällskap af Handlande, som tilsammans resa ifrån den ena Staden til den andra, lika som en Caravan, emedan alla Resande söka at komma med den samma uti Sällskap, den består gemenligen af 100:de Mulor, eller Cameler, deröfwer en förer styrelsen. Med denna Marquett ankommo 1000:de Canon-Kulor til Kejsaren såsom en fordrad Present för de 9

Fran-

Franske, då Kejsaren frågade hwarföre icke hela Summan, som han hade begiärt war kommen efter det war 20 Christue, som skulle utlösas, ty han råknade oß Swenske ibland de Franske.

Uti slutet på September Månad war jag ganska siuk, men lika fullt twingad at arbeta. Min Styrman Cornelius Helm blef ock illa siuk, liggande så wål som Goßen Hans Lund uti Feber.

Uti begynnelsen af October Månad warade ibland oß Swenska ännu ett ganska siukligit tilstånd, hwarutaf wårt elände och många swårigheter giordes mera hårda och olideliga.

Den 16 October kom en Caffilie som är nästan det samma som Marquet, men består af ej mer än 40 a 50 Mulor eller Cameler, hwilken hitbrackte alla Christna Trålar, som woro uti Tetuan undantagandes de Swenska, som war Capitain Weilli tillika med 5 utaf wåra Skieps besättningar, hwilka som Timmermänner arbetade på Galerers förfärdigande. Antalet på de Christne Trålarne som kommo ifrån Tetuan war in alles 20. nemligen 12 Spaniorer och 8 Franzmänner. Ingen Franzman ehuruwål han år Timmerman wil här åtaga sig något dylikt arbete, utan de såga sig häldre wilja lida alt hwad de kunna, än at sielfwa förfärdiga werktyg ärnade til de Christnas förföljande. Af-

wenwål kom å nyo Bref ifrån Alcajd Lucas Gouverneuren uti Tetuan om wår och de 9 Franskas utlösen, samt 11 Portugisers: Men som Kejsaren intet fått något Bref ifrån Herrar Demetrii, som hade wåra Affairer om händer, hwilka borde skrifwa til Kejsaren på de Europeiska Magters wägnar, för hwilka de här äro Commissionairer, men til denna tiden ej skrifwit et enda ord om skyndsamhetens åfordrande til wår befrielse; så trodde Kejsaren intet Alcajden, utan sände en utaf sina Herrar ned til Tetuan den 20 October at för wißhet underrätta sig, om underhandlingen war afslutad angående de Christnas utlösen, som man påfordrade; sedermera utlåt Kejsaren sig för sina Herrar at om denna utskickaden kommer med goda tidningar tilbaka, så skola alla de Christna Trålarna få gå til Tetuan: Men deßa Hans, för oß gunstiga tanckar warade intet länge, ty han hade knapt yttradt dem förr än de woro ändrade.

Den 1 November klokan half Ellofwa för Middagen, hade wi här en förskräckelig och stark Jordbäfning, som warade uti 10 minuter. Jorden darrade och bewekte sig up och ned, så at folket ej kunde stå utan at falla omkull; et starkt dön och brakande hördes uti Jorden, som remnade på åtskilliga ställen och uttryckte en myckenhet watn, som til färgen war helt rödt, och på andra ställen aldeles gult; en stor del af den höga muren omkring fängelset föll ned; Husen remnade och et

utom

utom Fez belägit, gammalt måst förfallit Castell blef uti grund förstördt; watnet uti Grafwarna sqwalpade ifrån den ena sidan til den andra, Himmelen förändrade sin färg och lika som öpnade sig uti Syd-Wäst och Menniskior samt Kreatur woro bäfwan och förskräckelse påkomne; Barbarerna stucko et finger up emot Himmelen, tygo af sig sina Turbanter och ropade Arbia, det är Gud. För mitt siukliga tilstånd war jag denna dagen hemma uti Knuten och hade så mycket mera frihet at betrackta den Högstas underwärck och obegripeliga kraft; wid hwilket tilfälle mig besynnerligen förestäldes wår milda Frälsares nådiga förebådelse om Menniskiornas Förloßning, efter Luc. Evangel. 21. Cap. v. 25. At det skal ske tekn i Solen och i Månan och i Stiernorne, och på Jorden warder Folkena ångest och de skola förtwifla och Hafwet och wågorna skola mycket bullra, och Menniskiorna skola försmägtas af rädslo; för de tings förbidelse, som skal komma öfwer Jorden: hwad kunde wäl mera likna förebådelserna af Werldenes ändalyckt, än detta förskräckeliga tilfället då Jorden tycktes lika som falla öfwer ända, Hafwet reste sig och Kreaturen bäfwade för frucktan. O! Allmagt, huru litet weta wi at wörda din Nåd och huru oberedde lärer du finna Menniskiorne wid din förskräckeliga ankomst! Ewige Gud! om din grundlösa Nåd ej emellan kommer, hwar skolom wi fly för din rättfärdighet? HErre tänck på dina Barmhertighet och icke på wåra öfwerträdelser! Ingnut

giut din Heliga Anda uti wåra hiertan at wi med ene fasta tro måge hålla oß til din kiära Son JEsum Christum och uti wårt timmeliga elände trösta oß af hans bittra lidande och oskyldiga död, så kunne wi med trygghet wid så förskräckeliga deß tilkommelses teken lyfta wåra betungade hufwuden up och med glädie förwänta den förloßning och den lön, som wår milda Försonare uti denna Stora All-Helgone Dagens Heliga Ewangelio lofwar sina tålmodiga Korsdragare, och omsider förläna oß den Nåd, at wi tillika med alla utkorade Helgon måge uppå wåra anleten framför Stolen tilbedia Honom och säja: Amen! Lof, ära och wishet och tack och pris och kraft och starckhet ware wårom Gudi ifrån Ewighet til Ewighet. Amen. Uppenb. 6: 7.

Följande dagarna fingo wi ifrån åtskilliga Orter tidningar om denna förskräckeliga Jordbäfningens olyckeliga påfölgder. Hufwudstaden uti Barbariet Mackenås, blef aldeles i grund öfwer ända kastad och öfwer en Million Menniskior af Morer och Judar tilsammans ynckeligen omkomne. En Marquet som ärnade sig ifrån Saleé til Marocco, blef uti en af Jordenes öpningar i grund nedsänckt, derwid omkommo 400 Personer utom en stor myckenhet af Åsnor och Kameler alla lastade med Kiöpmans waror. Uti Staden Fezvillie föllo mångfaldiga Hus omkull och en myckenhet Menniskior blefwo ihiälslagne. 22 Stycken Morer och en Hustru blefwo wid

detta

detta bedröfweliga tilfället tokuga och aldeles ifrån sina sinnen.

Ett enda Hus föll allena ned uti Staden Fez för hwilken ordsak De Ludi kommo uti stora hopar til Kejsaren och tackade honom för det at han medelst sin förbön hos Gud och Mahomet förmått så mycket at deras Stad ej lidit någon skada wid Jordbäfningen. Ty de tro at Kejsaren igenom Mahomet kan uträtta hwad han wil; de frågade honom ock ordsaken til denna förskräckeliga händelsen, då han swarade, at en stor Oxe reste från Solens nedergång til des upgång, och den samma hade allena et horn, hwilket han under resan flyttade ifrån wänstra til högra sidan, och der af förordsakades denna Elementens rörelse.

Den 16 November om aftonen klockan 9 kände wi å nyo en ganska starck Jordbäfning, med ett faseligit buller och brakande uti Jorden som warade uti 3:ne Minuter och Husen darrade så at wi hwart ögnablick fruckade at de skulle falla på oß. Klockan half 10 så wäl som klockan 10 hade wi också 2:ne Jordskälfningar, hwilka woro ganska hastiga, men ej mycket starcka; wi hade dock innom 1 timmas tid 3:ne Jordskakningar, hwarutaf wår häpenhet och frucktan swårligen tiltog; så at en ganska stor förwirring upkom ibland de Christne, emedan den stora Muren omkring Knuten begynte at falla ned, för hwil-

hwilken ordsak åtskilliga Christne så wäl som de Catholske Prästerna gingo utom Knuten och lade sig under bar Himmel, ty hela natten warade et ganska klart och behageligit wäder.

En ganska stor förskräckelse war Barbarerna åfwen påkommen, de lupo hopetals utom Staden på de största Högder de kunde finna, siöngo och åkallade Gud och Mahomet. Kejsaren låg 8 dagar ständigt under Tältet och wågade sig under den tiden intet in på Slottet, ty han war til sängs om aftonen då den andra jordbäfningen begynte, men blef så förskräckt då Slottet begynte at darra och all hans Gewär af sig sielfwe föllo ned, at han spräng ut blott och bar med en sådan håpenhet och hast at de ej hunno honom med hans Häst förr än utom Slotsgården, och har man aldrig sedt Kejsaren så hastigt springa, som denna gången. Judarna woro ej mindre förskräkade, de torde intet blifwa inne uti sina Hus, utan lågo en långsam tid under Tält och höllo bedröfweliga Sorge-fäster på hwilka de med en ömkelig jämmer begråto de uti Mackenås omkomne Judar.

Den 22 November Klockan 7 om Morgonen, hördes et ganska starckt dån och brakande uti Jorden, som då åfwen wäl skiälfde något, men det warade intet en minut.

Den 23 dito blefwo wi befalte til at taga af

af den höga Muren omkring Knuten 6 alnar, då den återstående ännu war 14 alnar hög rundt omkring.

Denna förflutna Månad hafwa wi ej warit så hårdt plågade med arbete som tilförene och har jag samt den Franske Capitain warit merendels ständigt fri, ty Alcajderna hafwa warit mera beskiedeliga emot mig sedan Tidningar kommo om wår utlösen, hwarom wi dock til datum ej fått widare underrättelse än, som uti October Månad berättades.

Med December Månads begynnelse fingo wi ifrån åtskilliga ställen Tidningar om de bedröfweliga påföljder, som Jordbäfningen af den 1 November förorsakat uti Europa, besynnerligen hörde wi med förundran den stora och wackra Staden Lissabons förskräckeliga undergång och många 1000:de Menniskiors ynckans wärda och hastiga ändalyckt. Afwenwäl berättades at staden Cadix lidit en stor skada utaf watnets öfwerflödande.

Wårt hopp om befrielse ifrån Barbariska träldomen blef änteligen til fullo styrckt utaf ett Bref som jag den 1:sta December bekom ifrån Swenska Consuln uti Cadix Herr Jacob Bellman, som berättade för wisso Hans Kongl. Maj:ts wår allernådigste Konungs Nådiga Resolution om wårt utlösande och at anstalt dertil redan för

ett

ett år sedan war giord och lösen remitterad til Herrar Colleti och Patissiati uti Tetuan, hwilka ehuruwål de bordt skynda wår befrielse, brydde sig dock litet eller intet derom, ty så länge wi hår woro, skrefwo de ej en enda gång sielfwa til Kejsaren, hwarföre han war uti twifwelsmål om wår Nådiga Öfwerhet wille lösa oß eller intet.

Som Kejsaren denna tiden war utaf ett owanligt godt humeur, så låt jag en utaf hans Pråster, som hår kallas Sanctos eller Heliga, skrifwa en Supplique til honom uti alla de Christnas Namn, med begiåran at han wille låta oß resa hem til wårt Land, emot den lösen som wår Nådiga Öfwerhet för oß wil betala, föreställandes honom at wårt Land war ganska långt borta, och at wår Nation aldrig tilfogar honom något ondt; med flera bewekeliga skäl, som Sancten fant nödigt at införa. Min Styrman Cornelius Helm öfwerlämnade Brefwet til Kejsaren den 18 December; han kallade genast samma Sanct, som skrifwit Brefwet at låsa det för sig, emedan han sielf kan hwarken låsa eller skrifwa. Då han hade hört Brefwet, sade han Bono Svecus, och lade det til, at så snart den Exprés, som han skickat til Tetuan, kommer tilbaka, skola de Christne från Sweriget få resa sin wåg; hwaraf wi blefwo ganska förnögda och önskade at Kejsaren altid wille wara af ett så godt sinne, som han warit nu öfwer en Månads tid. Den 19 December gaf han oß 17 Korgar med Dadler och

befal-

befalte at wi skulle sätta oß ned at äta up dem och om någon Mor kom och wille taga något ifrån oß skulle wi slå hans hufwud i stycken. Wi rönte ännu mera Kejsarens godhet denna tiden; alla de Christne Trälarna föllo ned för honom och klagade det Judarna intet wille betala den Blanquin som hwar och en skulle på hans räkning hafwa at lefwa utaf, då gaf han de Christne lof, at om Judarne ej wille med goda, skulle de Christne slå och twinga dem at betala; han sade sedermera til de omkringstående Morerna, at han wille det de Christne intet skulle lida någon nöd, ty han är deras Fader, emedan de intet hade någon annan här, han kallade oß denna tiden sina Christne och befalte at ingen Mor skulle giöra oß något ondt. Si så förmår dock Allmagten at miuka sielfwa Barbarernes Tyranniska hiertan (änskiönt honom mißhaga måtte deras onda wäsende) enär han will någon annan sin hielp bete. Det är sant, ingen kan fly för HErrans starcka hand. De härda hiertan giör han weka. O! usle kräk äro wi, som weta och finna det af Guds Ord och ändock så ofta biuda til at sätta kiött oß til arm och dermed wika ifrån den af hwilken all hielp kommer.

Den 22 December war en stor Bataille emellan de Brever och de Ludi hwilka senare tillika med Kejsarens Negrer wunno platsen och borttogo ifrån Breverne öfwer 6000 Kreatur, såsom Cameler, Hästar, Fänad och en stor myckenhet

kenhet Får och Getter. Fältslaget war ej långre ifrån Slottet än wi kunde se deras fäcktande. Deras Fältslag skier på et ganska förwirrat sätt. De äro alla til Häst och rida utan ordning emot hwar andra och efter första Salfwan de skiutit, taga de genast til sina Sablar och söka hwar sin Man at fäckta emot, de äro så blandade om hwarandra, at ingen kan åtskilja hwilka som äro fiender eller wänner. Kejsaren låg sielf uti Tältet och såg på dem med största kallsinnighet: men några utaf hans Herrar woro med uti slaget, på Kejsarens sida blef allena 7 Ludier döda och 2:ne blesserade: Men deremot mångfaldiga utaf de Brever dödade och illa sårade.

Den 24 December eller Jul-Afton föllo wi ned för Kejsaren och begiärade få fira wår Jul-högtid, hwartil han lämnade oß 3:ne dagars frihet. 4:de dag Jul woro 2:ne Morer tilsammans och kifwade in på Slottet, hwarföre de kommo båda til Kejsaren uti hans Tält och klagade på hwarandra, då han skickade efter 2:ne stycken laddade Mousqueter, hwarmed han skiöt ihiäl båda Morerna och befalte at de skulle föras til Sancten Sidi Grips Graf, såjandes at de i morgon skola wara inför Mahomet som skal skilja trätan emellan dem. En så prompt execution, som går fortare än lagen, förskräcker wäl folket at inbördes wara oenigt, men huru olyckelige äro icke de arme menniskiorne ändock, som skola wänta sin både lycka och olycka, af den lag, som hwälf-

hwälfwer i et enda elakt hufwuds ombyteliga sinnelag, der småsaker under tiden anses utan ransakning för mord och mord åter för gode gierningar.

Denna tiden war Kejsaren så incommoderad, at han hwarken kunde gå eller rida, hwarföre han brukade en hel liten Chaise, som blir dragen af hans förnämsta Herrar, som föra honom hwart han wil. Den Christna Alcajden Paulus skickade han til de Catholske Prästerna och begiärade någon läkedom för sina incommoditeter, då de gingo til honom och lade plåster på, som giorde en god werkan, hwarföre han yttrade sig mycket nådigt för Munkarna, och sade, at de äro et beskedeligt Folk, som wille honom wäl, med flere goda egenskaper, som han tillade dem för deras Cur. Catholska Prästerna äro altid försedde med Läkemedel och förstå sig på åtskilliga Sjukdommar bättre än någon Qwacksalware.

Wi firade wår Jul-högtid så godt som wåra närwarande swåra omständigheter tillät; men måste dock med hiertans grämelse finna at inbördes kiärlek och förtroende saknades, fast än det åtminstone bordt warit emellan oß Christne, som woro utaf Christelig Regligion och måste jag af bedröfwelse tilstå at ock några af egna Landsmänner gingo ofta för wida uti oförstånd både e-

 mot

mot mig och i andre mål, det Gud måtte dem förlåta och under ögonen ställa, samt påminnas om alla de goda erindringar jag dem ofta gaf af ett redeligit hjerta, med påminnelse at många bedja wål för oß i Swerige, därföre böra wi ej sielfwe hindra Gud med elakt upförande at höra sådane böner, til wår nödiga hjelp med mera. Men Gud bättre då hwar och en wille framhärda efter sina begiärelser utan betänkande, så kunde en bättre lefnad intet förwäntas; förmaningar slogo många Christne uti wädret med et högmodigt förakt. Och den som wille lefwa stilla och anständigt blef merendels hatad och försmådad; då deremot den, som kunde supa, swärja och dundra blef altid hållen för en braf man och want på kort tid alla illsintas förtroende. Usel och bedröfwelig lefnad ibland Christna, som med ödmjukhet borde underkasta sig det ok, som de för syndenes skul långt swårare förtient at draga, och ej uti sin yra yttra så förmätna tankar, at de ej wore den Christna lagen underkastade uti et Land der ingen Lag är. Men Herre Gud omwänd dem ifrån sin ondsko och förläna oß nåd at bortlägga den gamla Menniskian, och med Nya Året förnya wår lefnad och wandra efter hans Lagar.

År 1756 begynte wi uti samma förhoppning som wi slutade det förbigångna, och trodde at wi snart skulle bliswa befriade härifrån, men wi woro icke så lyckeliga, och ingen war det, som befordrade wår sak då Kejsaren war wid godt humeur,

ty deremellan war det fåfängt at wänta någon Nåd. Alcajd Lucas uti Tetuan war den endaste, som skyndade på wår befrielse, han skref esomoftast Kejsaren til derom men fick ej något säkert swar, ty efter det intet kom något Bref ifrån Demetrii, så trodde Kejsaren at Alcajden skyndade endast på til sin fördel. Han sände ock fördenskul den 6 Januarii å nyo en Exprés til Tetuan med befallning at han skulle underrätta sig om utlösen war färdig för de Christne Trälarne, som påfordrades, och innom 6 dagar wara tilbaka med swar, och då skulle han låta oß få resa, för hwilken ordsak han äfwen befalte at Marquetten skulle med det första komma til Fez: Men i anseende til det ständiga krigande de Ludier hade emot Breverne, så kom hwarken Marquetten ej eller Exprés tilbaka på den utsatte tiden, utan wi wäntade förgäfwes hela Månaden derpå.

Kejsaren war uti slutet på Januarii Månad så frisk at han kunde rida til sit Tält och hade ganska godt sinne för de Christna, han sade som oftast at han intet wille hindra de Christna längre, utan at de skulle få resa snart hem til sina wänner och anhöriga, som lära wänta på dem, emedan de warit så länge borta, och här hafwa de arma Christna inga wänner; det tycktes at wi borde fägna oß åt Kejsarens för oß gunstiga utlåtelser: Men wi kände alt för wäl hans ostadiga sinne at ej med säkerhet kunna hoppas det han lofwade.

 Efter

Efter den tillåtelse Kejsaren gifwit de Christna at sielfwa skaffa sig rätt af Judarna, som skulle betala en Blanquin om dagen til hwar och en af de Christna Trålarna, så slogo och illa handterade de Judarna, som intet wille betala, samt bringade dem hem uti Knuten i arrest, då deras Hustrur och Barn fölgde efter med gråt och skrik; men det hielpte intet utan de måste sitta så länge til deß de betalt, så at de stackars Judarna, som här uti Landet skola wara fritt Folk, måste dock tåla at wara fångar hos de Christna, som woro Trålar.

En ganska långsam tid har Kejsaren merendels warit inne på Slottet, så at han ej warit längre än han låtit bära sig ut på Borg-gården, hwarest han hela dagen legat på en stor Tafla utan den ringaste motion; fast än at Breverne, som woro hans fiender härjadt Landet rundt omkring och borttagit utaf Kejsarens Folk mångfaldiga ägodelar, så åskådade han dock alt med kallsinnighet. Detta gaf anledning hos en Höfwitsman uti en annan Stad, at skrifwa til Kejsaren det han ligger som et Lejon på Slottet ock tål at de Brever och andra fiender röfwa och förstöra Landet rundt omkring, för hwilken ordsak Kejsaren gaf ordres til sina Swarta uti Mackenås at de skulle komma hit och fäckta emot Breverna, och kort derefter fingo wi Tidningar at de Swarta öfwerwunnit 2:ne stora Läger, hwaruti Breverna oförmodeligen blifwit öfwerfallna och allasamman mörda-

mördade tillika med Hustrur och Barn. Deras tyranni har gådt så långt, at de upskurit de hafwande Hustrurna och stuckit deras Foster på udbarna af sina spiut och 400 af de förnämsta Brevernas hufwuden bringade de med sig til Mackenås och uphångde dem omkring Stadsmuren såsom Segertekn. Wid denna Bataillen hafwa de Swarta allenast förlorat 30 a 40 Man. De Swarta som äro Kejsarens Soldater, hafwa framför de andra detta Landets Inbyggare nog insikt uti Krigs-wetenskapen, hwarföre de til större delen hafwa at tacka den Christna Lårans förnekare, hwilka gifwit sig under deras Troupe.

Uti begynnelsen af Februarii Månad fick Kejsaren en Present af 90 Korgar fulla med Granat-Äplen, ifrån Mackenås, hwilka han genast gaf til de Christne och befalte 50 styccken af dem komma in på Slottet at bringa ut Korgarna; men då de kommo uti Slottsporten wille Morerna taga Äplen af dem, för hwilken orsak de Christna slogo Morerna elåndigt, ty det war emot Kejsarens wilja at de på något sätt skulle röra oß utom hans befallning, för hwilken orsak en Mor som träffade en Christen uti hufwudet med en sten så at det något blödde der efter, blef af de Christna indragen uti Knuten och braf slagen, emellan tilfrågan om han skulle understå sig at slå Kejsarens Christne, hwarföre han måste wara nögd med at emottaga deßa Tractamenter tålmodeligen.

Den 7 Februarii begynte wi at arbeta uti Kejsarens Trägård, nemligen at gråfwa samt plantera Windrufwor och andra fruktbärande Träd, och han war sielf hos oß 2:ne gånger om dagen, men war altid utaf et godt sinnelag ända til den 15 dito då han war af et mycket elakt humeur. Det blåste hårdt och war ett ondt wäder denna dagen, så at han ej sielf wågade sig ut, derföre sände han 2:ne gånger exprés befallning til Alcajderna at de hårdt skulle drifwa de Christne uti arbetet. Trenne stycken Morer låt han kasta uti en diup Brunn in på Slottet och stälde andra Morer rundt omkring, som med kiäppar skulle stöta dem tilbaka då de wille hielpa sig up, och hade de twifwels utan denna gången ej undsluppit med lifwet om Kejsaren ej blifwit trängd at bruka sin commoditete, wid hwilket tilfälle intet mer än en Mor, hwilken med ett Tenbäcken är färdig at betiena honom, får lof at wara på Slottet, ty som Kejsaren af Morerna anses såsom ett Helgon, så hålles ock deßa hans hemliga ärender för en Heligdom. Om det kommer på honom och han är uti sitt Tält, så måste alla Christna lägga sig ned på Jorden til deß at det är beställt. Wid detta oförmodeliga tilfället fingo Morerna som lågo uti Brunnen tilfälle at hielpa sig derutur.

Den 17 Februarii togo Breverna bort en Caffillie som bestod af 64 Äsnor lastade med Olja, Håning och Rußiner, ärnad hit til Fezvillie,

lie, utom 3:ne quintal Guld, (et quintal Guld är 1000 hårda Styck von Achten) med andra kostbara saker; det berättades äfwen ifrån Tetuan och andra omgränsande Orter, at Breverna giorde alla wägar osäkra, samt röfwade och mördade hwilken de öfwerkommo.

Den länge efterwäntade Marquetten ankom ändteligen ifrån Tetuan den 25 Februarii, då wi tänckte at med den samma följa tilbaka ned til Tetuan efter Kejsarens löfte: Men han hade redan beslutit at behålla oß längre, så at wi måste stärcka oß med nytt tålamod i förwäntan på wårt hopps fullbordan.

Jag fick wid detta tilfället Bref af Capitain Weilli, fast än af förleden December Månad, dock ej någon underrättelse om orsakerna til wårt uppehållande: Men igenom skrifwelse af Herr Jacob Ferrares ifrån Gebraltar fick jag weta det Capitain Weilli redan war tillika med de öfrige 4 Swenska, som woro uti Tetuan befriade här ifrån och den 10 Februarii rest ifrån Gebraltar til Cadix, hwilket mig hierteligen fägnade: Ehuru jag dock trodt äga det förtroende hos honom, at han sielf tilförene berättat något derom, ty han har altid sagdt det han uti Tetuan hos Herrar Colleti och Patissiati skulle så laga det wi alla på en gång kunde komma härifrån; dertil fingo wi ock weta det de Swenska uti Tetuan woro frigiorda utom Kejsarens wetenskap, och

 at

at om han skulle det få weta kunna wi allasammans så lida derigenom och kan hända förblifwa uti en ständig träldom. Wi swäfwade fördenskull emellan hopp och fruktan samt oroades långt mera än tilförene då wi föreställde oß Kejsarens obewekeliga sinne då han blifwer förargader.

Den 27 Februarii blef jag kallad til Blemori, eller Kejsarens Minister, som är en half Naigre och kallas här Blemori eller Lemori, dock har han litet eller rättare ingen ting at säja hos Kejsaren. Han berättade mig at han fått Bref til Kejsaren om wårt befriande: Men sade at han intet wille framgifwa det om jag intet wille gifwa honom penningar, och som jag denna tiden intet war i stånd dertil, så blef han ganska förtörnad och hotade oß med ett ewigt slafwerie, om wi intet kommo härifrån för än Kejsaren fått weta om de Swenskas bortresa ifrån Tetuan.

Dagen efter kom wärkeligen en Exprés ifrån Tetuan, som medbrackte Tidningar derom fast än det war ingen, som torde säja det för Kejsaren, ty han har nu uti 6 Månader warit ganska god emot de Christna, och Morerna wiste wäl at då Kejsaren blef wred på oß, så stod deras både lif och wälfärd uti fara.

Den 1 Martii då Kejsaren kom uti sitt Tält öfwerlämnade Blemori honom Brefwet, som war ifrån Alcajden uti Tetuan, härjemte följde

de äfwen en Present ifrån Alcajd Lucas, som bestod af Theè och Socker samt andra fina spetserier, hwilket alt war skickadt med en Officerare Exprés ifrån Tetuan, som begiärade genast swar derpå: Men Kejsaren swarade at han framdeles skal skrifwa til Demetrii och Alcajd Lucas hwad han årnar at giöra med sina Christna. Demetrii eller de Europeiska Commissionairer uti Tetuan hade wäl tilförene skrifwit Blemori til at han hos Kejsaren skulle skynda på wår befrielse; men han wågar sällan tala Kejsaren til, ty om Kejsaren säger, at han är ett Swin, en Skielm eller Tjuf, så måste han altid säja ja utan betänckande.

De Brever, hade ständigt krig med de Ludi, och kom Tidningar at de skulle komma hit och slå ner Kejsaren med alla sina Swarta så wäl som de Ludi, för hwilken ordsak det sades at Kejsaren skulle begiära sin Son Printsen utaf Marocco med all sin mackt til hielp emot Breverna. En Brever kom hit och utböd sin tienst men han blef på Kejsarens befallning med kiäppar piskader til deß han dödde.

Denna Månaden har Kejsaren warit ganska swår emot sina egna Negrer och Morerna, han twingade dem en gång at uti hast bringa in på Slottet en myckenhet af Ris-wed, som wi Christna under en långsam tid utaf Trägården på en hög tilsammanbragt och kunde säkert räknas

nas för at wara 40 a 50 Häst-laß. Han war sielf närwarande och roade sig at se huru fort de måste löpa med swåra och beswärliga bördor, samt emottaga swåra slag utaf Alcajderna. Han lät dock slå ihiäl sin förnämsta Häst-Alcajd, hwilket dock sedermera ångrade honom, ty det war den bästa Neger han ägde. Trenne stycken af de öfriga hans Herrar skulle lika så blifwit ihiälslagna: Men de flycktade til ett Helgons Graf, Sidi Grips tätt wid Slottet, hwarest de woro frie från Kejsarens wrede. Ty så snart en Mor förbryter sig emot Kejsaren eller någon annan och han hær tilfälle at springa til någon af deras Sancters eller Heligas Graf, så kan ingen derstädes röra honom; der kan han accordera om sin frihet eller se sig om bortflyckt.

Emot de Christna har Kejsaren nu en långsam tid warit ganska mild och nådig; han kom til oß på arbetet den 16 Mars då wi föllo ned för honom och begiärade något til skor, hwilket han genast lofwade, samt frågade Alcajderne hwilka kunde bättre arbeta antingen Morerna eller de Christna, så swarades at de Christna arbeta bäst, hwilket han mycket tyckte om, och befalde at ingen Alcajd skulle slå någon Christen med kiäppar, utan om de bryta skulle de slå dem med blotta handen öfwer skuldrorna; emot denna befallning torde ingen bryta, hwarföre en Mor-Alcajd, som i hastighet med en Kiäpp slog en Christen öfwer hufwudet, måste tåla at den

Christna slog honom igen öfwer armen med en Jord-klubba, så at han måste bära den i band.

Ifrån Alcajd Lucas kom Bref til Kejsaren at Spaniorerne handtera Morerna som de tagit til Trålar ganska illa, at de sluta dem uti Jern och få dertil ingen mat, utan at de nästan måste dö utaf hunger; hwarföre han rådde Kejsaren til at handtera de Christna Trålarne på samma sätt; men han swarade, at de Christna hafwa et swårt arbete nog, i det de måste tråla ifrån Solenes upgång til kl. 4 efter Middagen och at de intet kunde mera stå ut.

Sedermera befalde han den Christna Alcajden Paulus at han skulle wål se til hans Christne och ej låta Morerna på något sätt bedraga dem, samt at de få wäl til mats utaf kiött och grönt, och at de i rättan tid skulle aflösas ifrån arbetet om Eftermiddagarna, så at Paulus fick största befälet fram för Morerna, som woro Alcajder öfwer de Christna.

Den 2 April begynte Kejsarens Ramdam eller Fastlag, tillika med hans förra wilda och desperata lefnad; dock war han ej så swår och elak emot de Christne som emot sina egna Herrar och Morerne i gemen, hwilka dageligen fingo utstå hårda bastionader. Wår förnämsta Alcajd Muhamet lät han stöta i ansigtet med knytte näfwar, så at han war helt blå och swullen.

Den

Den 6 April hölt Kejsaren et Riddare-spel ej mindre narracktigt än swårt för hans sällskap at efter giöra: han satt uppå en Häst hafwandes ett långt spiut uti handen, hwars ena ända han satte uti Jorden och red sedermera det rundt omkring så fort som Hästen kunde springa. Det samma måste alla hans Herrar giöra efter och om någon det minsta felade blef han utaf de andra med kiäppar eländigt slagen på Kejsarens befallning. Den 14 dito firade Judarna sin Påska, wid hwilket tilfälle de giorde Kejsaren en Present af 4 Korgar fulla med osyrade Brödkakor och Mandel-bakelser, hwilka Kejsaren genast gaf til de Christna med befallning, at det skulle rätt utdelas dem emellan och räckte det så til at hwar man fick en Kaka och ett Bakelse. Den 15 kommo en hel skara af Brever och tågade directe emot Slottet; men Kejsaren red sielf emot dem och slutade Fred med dem, då de förärde honom 3:ne stycken Hästar och et ungt Lejon. Breverna wille intet sluta Fred med Ludierna, de woro wid detta tilfället å båda sidor uti slagtordning men kommo ej til drabbnings.

Den 17 April eller Påsk-Afton begiärade de Christna lof at fira sin Påska-Högtid, hwar til Kejsaren lämnade oß 3:ne dagars frihet efter wanligheten, så at wi fingo nog tilfälle at betrackta wår dyra Frälsares tålmodiga Lidande och frögdefulla Upståndelse: Men Gud bättre det syndiga och gudlösa lefwernet som en stor del af

de Christne obetänckſammeligen förde, war dock ordſaken til obeſkriſwelig förargelſe.

Til ſlut af April Månad har Kejſaren warit wid ett godt humeur och nästan hwar dag lätit gifwa oß några byttor med ſur Miölk: Men Morerna har han eländigt plågadt; de förſta dagarna fingo de Swenſka dricka allena och kallas Swin, men när Engelsmännen ſågo at wi mådde wäl deraf, ſå gåfwo de ſig willigt i ſwinhopen, derpå Franſoſerne och ſå Spaniorerne, deraf alla blefwo gierna Swin och fördes ſedan länge ſura Miölcke-kriger.

Den 1 Maj om Morgonen war ett ganſka dimbogt och tiockt wäder, hwarutaf Breverne wille profitera och kommo at ſtiäla bort de Ludiers Boſkap. Men det klarnade för ſnart up, då Ludierna blefwo dem warſe och jagade dem på flyckten. Ifrån Mackenås berättades, at Kejſarens Swarta å nyo wunnit ett Fältſlag emot Breverna, hwar af de hängt 25 ſtycken hufwuden på Stads-muren.

Den 11 Maj blef en utaf wåra Swenſka nästan Sinnes-ſwag och lika ſom ifrån ſitt förſtånd, och måſte wacktas hemma uti Knuten. Detta bedröfweliga tilfället kan jag ej utan hiertans rörelſe och blödighet ihugkomma, ty hans då mer än beklageliga tilſtånd började med en förſkräckelig hiertängſlan och ſamwets qwal. Då wi

wi stodo up om Morgonen helt bittida, så kom han bitterligen gråtande och fattade mig om halsen samt bad om förlåtelse, at han så ofta brutit mig emot och föracktadt mina förmaningar; mitt hierta war alt för blödigt at kunna utan tårar anse hans elände, jag tröstade honom så godt jag kunde, och föreställde honom, at han för all ting borde söka Guds nådiga Förlåtelse, och at det war min skyldighet at tilgifwa det, som han mig stundom kunnat emotbryta. Wi lågo hela förmiddagen allena hemma uti Knuten, ned på Jorden tilsammans, och gråtande bådo Gud om wåra många synders nådiga förlåtelse och hielp utur detta wårt ömkanswårda tilstånd. Med så angelägna Betracktelser och Gudeliga tanckar woro wi sysselsatte, då Alcajd Paulus kom ridandes uti fullt galopp, med befallning at wi genast skulle fram för Kejsaren tillika med de andre Christne, och at Kejsaren sagt, at han wil låta oß resa hem; hwad kunde så hugneliga tidningar annat än hos oß upwäcka en innerlig fägnad och glädie. Wi skyndade oß med alla krafter at med de första komma fram för Kejsaren: Men wår glädie blef snart förwandlad uti sorg, ty Kejsaren hade redan ändrat sitt sinne och befalte det wi med hugg och slag skulle drifwas tilbaka och arbeta, hwilket genast skiedde, och wi blefwo ganska eländigt plågade hela dagen; Morerna sluppo ej eller undan, utan de blefwo ständigt illa slagna och många blefwo af Kejsaren mördade. Om aftonen och natten blef wår omtalte

talte siuka så desperat, at wi [illegible]da ho-
nom: Men sedermera blef han Gudi årad någ[illegible]
bättre och kom ändtligen til sitt förra förstånd.
Af Morerna fingo wi sedan weta ordsaken hwar-
före Kejsaren plågade de Christne emot wanlig-
heten, som war at han har fådt weta det Alcajd
Lucas uti Tetuan låtit de Swenska Trälarna
som derstädes woro, gå bort utom hans weten-
skap. Alcajd Lucas war aldeles uti onåd, så at
Kejsaren sagdt det han skulle mista lifwet, för
hwilken ordsak han som oftast sökte igenom Pre-
senter at bringa sig uti nåd. Den 15 Maj skicka-
de han Kejsaren 2 quintal Guld; Men Kejsaren
war dock så förbittrad emot honom, at han föl-
jande dagen sielf högg hufwudet af en Officera-
re som bragte honom ett Bref ifrån Prinsen af
Marocco, hwilket Kejsaren tänckte wara ifrån
Alcajd Lucas.

Denna Månaden har Kejsaren merendels
lefwat som en galen och fånig Menniskia, samt
illa handterat och plågadt så wäl de Christna som
Morerne.

En utaf wåra Alcajder som kallades Ale-
gala tillika med en annan Mor kallade han til
sig uppå en Jordhög utan för Slottet, hwarest
han låt slå dem uti hufwudet med en stor kiäpp så
länge de orkade röra sig, och sedermera skiöt han
deras hufwuden igenom med Mousquet-kulor.
Wid slutet af Maj Månad kom en Envoyé i-

 från

ifrån Alcajd Lucas med den förra begiärans påfordrande om wår och de Franskas utlösen; men Kejsaren ref Brefwet uti smastycken och sade at Lucas är en Skielm och bedragare, och at han snart skulle få en Mousquet-kula i stället för sin begiärans willfarelse.

Kejsarens galna och ursinniga lefnad warade åfwen wäl uti Junii Månad, til wåra swårigheters och plågors desto mera förökande.

Den 6 Junii förnekade 6 stycken Spaniorer den Christna Låran, och war en af dem som warit hår Trål uti många år, den frågade Kejsaren, hwarföre han förnekade sin Religion, så swarade han med gråtande ögon, at han war nödgad dertil, emedan han uti 7 år wäntadt förgåfwes på at blifwa befriad; och tycktes, som Kejsaren drog något medlidande öfwer honom, efter han swarade med det ordet Patience.

Den 10 då Kejsaren war ute hos oß, der wi arbetade, så kom ett Bref ifrån hans Son Printsen af Marocco, som begiärade at Portugiserne som hår woro Trålar, måtte blifwa frigiorde: Men Kejsaren swarade, at hans Fader Mullis Mejn aldrig låtit utlösa någon Portugis, ty de måste antingen Tourna eller mista hufwudet: Men eljest af hwad Nation hans Son begiärade frihet före, skal han genast få. Den förra Kejsaren uti Fez eller dennas Fader har

warit

warit mycket god emot de Christna och ej twingat dem så mycket som denna, fast än Kejsaren denna gången således utlåt sig. Hans fader kallades Mullis Mejn eller Jsmael och skolat haft 1000 Hustrur och wid sin död har han haft, 600 Söner som alla kunde rida til Häst. Många af dem lefwa ännu, somliae äro stora Herrar uti Landet; men större delen äro tiggare, som resa Landet igenom och giöra sig galne och tokuge, hwilka här kallas Sancter, andra äro Tiufwar och Skielmar, som löpa hwar dag hos oß uti Knuten och söka antingen at stiela eller bedraga de Christne, wi kalla dem Prinsicus: Men stundom då de warda för dristige blifwa de slagne och jagade utom porten.

En Mor hade stulit 2:ne stycken Änder ifrån Kejsarens Hönsewacktare, som war en Spanior, för hwilken ordsak han uti Kejsarens närwaro medelst 3 a 4 Man blef kastad helt naken så högt som de kunde 3:ne gånger up i wädret, hwarmed han undsluppit om, då 3:die gången han skulle stiga up, det ej kostat så mycket på, at han helt nära wid Kejsaren, hwar åt han wände den tiocka ändan, släpte en stor = = = =, för hwilken ordsak Kejsaren blef ganska wred och ropade, Derop Helluf eller slå på det Swinet, då de slogo honom öfwer magen och hufwudet med stora kiäppar långt efter det han war död. Jag kom oförmodeligen at gå förbi då denna execution förrättades, och kunde uti min bedröfwelse ej annat

än le åt Kejsarens ifwer och wrede öfwer en bagatel. Det blinda wårde Folket satt på hans heligdom, är ordsaken, at det tål ett så Souveraint tyrannie. Hönsewacktaren miste tiensten och en Port-Mahomer kom uti hans ställe, dock war den förra wäl nögd med at slippa så lätt derifrån.

Den 20 Junii kom å nyo Bref ifrån Alcajd Lucas til Kejsaren, han berättade at en af hans Galerer tagit ett Spanskt Skiepp, hwaraf folket alla förutan Capitain, flyktadt uti Båten, hwarföre 12 stycken Morer skulle föra Fartyget til Tetuan: men kort derefter kom et annat Spanskt Skiepp och tog det förra tilbaka. Alcajd Lucas giorde wid detta tilfället sin ursäckt at han intet kunde komma til Fez efter Kejsarens befallning förr än til deras Påska; hwarpå Kejsaren swarade at han ej wille se honom förr än 8:de dagen efter Påsk.

Den 25 dito kom Kejsaren helt allena ridande til oß der wi arbetade, och tycktes wara af godt humeur, hwarföre wi kastade oß ned för honom och begiärade något til Skor, hwilket han lofwade, men red i största hastighet ifrån oß och sände genast en Mor til wår Christne Alcajd Paulus, hwarigenom han lät säja honom at Gud skulle sönderkroßa hans ben för det han intet frågar efter och begiärar det de Christne behöfwa, hwaraf wi kunde finna at Kejsaren blef

rädd

rådd för det at de Christne kommo så hastigt emot honom, då han war allena och hade hwarken sin Lants eller något annat gewär hos sig.

Ifrån Saleé fingo wi weta at Printsens Minister som derifrån warit skickad til Engeland at afhandla Freds-fördrag, war tilbaka kommen med det samma, hwaruti det sades wara beslutit at alla de Engelske Trälarne skulle blifwa frigiorde, så snart den ifrån Engeland lofwade Presenten öfwerkommer.

Den 28 Junii fick Kejsaren til Påskeskiänck 20 stycken giödde Oxar, 4 Hästlaß med Olja, Honing och Frukt; Oxarna sände han til Judarna, hwarföre de skulle betala 100 Ducater, af hwilka de Christne fingo 41 ½ Ducat til Skor; af Fruckten fingo wi äfwen 50 Korgar fulle at dela oß emellan. Då Kejsaren får någon ting som han ej sielf behöfwer, så sänder han det til Judarna med befallning, at de skola betala derföre det, som han fordrar. En gång hade han fått 2:ne stycken slipade Glas-knappar stora som en knyttnäfwe, dem skickade han til Judarna och fordrade 10 Ducater för hwardera, samt låt säja Judarna, at de kunde sälja dem til de Christne, som kunna sättia dem uti deras Kyrkor.

Den 30 Junii war Morernas Påske-Dag eller Ejdiser, då wi woro fria ifrån arbete. Kejsarens Ramdam war således slutadt och berättades,

tades, at Kejsaren ingen Fastlag tilförene så stilla öfwerlefwat som denna.

Kejsaren war uti begynnelsen af Julii Månad wid ett bättre humeur än tilförne; men wi undsluppo ändå icke åtskilliga ledsamheter, hwartil wår Christne Alcajd Paulus war ordsaken, ty igenom hans skiälmstycken och spelade intriguer, ledo wi ofta wäl så mycket, som af Barbarernas hårdhet; wid denna tiden afklagade han en Mor, som Kejsaren förleden Månad satt til Alcajd öfwer oß: denna wille aldrig twinga den ena Trälen mer än den andra, hwilket war stridande emot Pauli profit, ty han låt ofta de unga utaf hans partie sittia ned, och twingade de Gamle uti arbetet, hwarföre de Christne sammansatte sig at sielfwa falla ned för Kejsaren och begiära det Franska Capitain Roual och en annan gammal Spanior skulle få frihet at wara hemma uti Knuten at taga wara på de Siuka och Taffern, som är en Krog den de gamle Christne Trälarna inrättat, och hwaruti de närwarande Trälarne få kiöpa nödig förfriskning. Men då Paulus det förnam lagade han hos Kejsaren at 2:ne stycken andra som dertil woro aldeles otienliga skulle wara hemma uti Knuten, ty han frucktade at förlora den inkomst, som han ständigt nödgade af den Franska Capitain, då han wille wara hemma ifrån arbetet. De Christne ledo ännu mera genom detta Pauli bedrägeri, för hwilken ordsak de samteligen föresatte sig at sielfwa

wa

wa enhälligt begiära de 2:ne förenämde at få blifwa hemma uti Knuten: Men som Kejsaren en lång tid efter sin Paska intet kom ut, så föredrogo de 2:ne Franska uppassarne, som äro ständigt på Slottet de Christnas begiäran, hwilken Kejsaren genast bejakade; då Paulus fick det weta, sammansatte han sig med en annan Alcajd och sade för Kejsaren at det wore de Christnas skiälmstycken och stridande emot Kejsarens fördel, hwarföre den Franska Capitain så wäl som de 2:ne hwilka föredragit de Christnas begiäran blefwo kallade fram för Kejsaren och på hans befallning eländigt slagne, och sedermera skulle ingen Christen Träl få lof at wara hemma uti Knuten; således ledo wi många gånger igenom Pauli skiälmstycken, ehuruwäl han borde stå på de Christnas bästa, besynnerligen som han skulle hafwa namn af en Christen.

Den 11 Julii kommo 126 stycken af de förnämsta Brever hit til Kejsaren, de woro alla Officerare och hade små Silkes-kappor öfwer axlarna, deras ärende war at sluta Fred med Kejsaren: Men som deras medbragta Present, som bestod allenast af 2:ne Cameler och 2:ne Håstar, syntes för Kejsaren wara mycket liten, så låg han stilla uti sitt Tält och wille intet rida ut emot dem, hwarföre de genast foro bort tillika med den ärnade Gåfwan.

Den 14 dito kom en stor skara af Prints

Sidi Muhamets Folk ifrån Marocco, hwilka medförde Kejsarens Broder Mulli Ledris, som warit regerande öfwer Harzela och Tanzir, men nu af Printsen från Regeringen stötter, och hitsänd at se hwad Kejsaren wille giöra med honom? Men Kejsaren kom intet ut, utan swarade, alt hwad min Son giör, är jag nögd med, och det samma swar fick Alcajden ifrån Harzela, som den 16 dito kom hit och frågade om han skulle lyda Kejsarens Son. Kejsarens Broder Mulli Ledris har 7 gånger warit på Thronen uti Fez, men åfwen så många gånger affatt af denna hans nu Regerande Broder Sidi Mulli Abdulla, medelst Brevernas tilhielp. Sedermera har han warit Regent öfwer Herzela och Tanzir; men som han ej kommit öfwerens med Printsen af Marocco, så är han ifrån Regeringen drifwen, ty Printsen styrer Regeringen så wäl öfwer Fez som Marocco, emedan Kejsaren är gammal, och bryr sig nästan med ingen ting mer än de Christne Trälarna, och roar sig med at pläga och dräpa sine närmaste.

Den 17 Julii kom Kejsaren ridande til oß der wi arbetade, men red hastigt tilbaka och sände en liten stund derefter en Mor til wår Alcajd Paulus med en gammal Kindbåga af en Häst och befallning, at han skulle äta den up i stället för Frukost.

Den 20 dito kom en Courier ifrån Tetuan med Tidningar, at Alcajd Lucas war redan

han på wägen, at med den långe efterwäntade Marquetten komma up til Kejsaren, hwilket förorsakade emellan oß Christne en allmän fägnad; ty wi hoppades wid detta tilfället at få wår befrielse, ehuruwäl wi fruchtade at den onåd hwaruti Lucas war kommen hos Kejsaren skulle förlånga wår träldom, så framt en rik Present ej kunde blidka Kejsarens wrede.

Den 22 Julii kom Alcajd Lucas i Sällskap af 100 Ryttare och 50 Man til fot, och slog up sitt Läger när intil Staden Fezvillie. Samma dag hade en Alcajd ifrån Tanzir audience hos Kejsaren, han war uti stor nåd och blef ganska wänligt med kyßande emottagen.

Följande dagen eller den 23 Julii om Morgonen skulle Alcajd Lucas fram för Kejsaren: Men på det han skulle desto nädigare bliswa emottagen, så skickade han först up sin Present, hwars like Kejsaren ej på långliga tider undfångit, den bestod förnämligast uti 40 Quintal hårda Styck von Achten, 10 Quintal Blanquilier, 200 Centener Krut, 200 Mousqueter, 4 Muhlor lastade med Theé och Socker, 4 stycken Hästar och 4 stycken Muhlor med präcktiga Sadel-Munderingar och 2:ne stora Hundar, samt en Spansk Capitain.

Sedan Kejsaren emottagit och skiärskådat denna wackra Presenten, blef Alcajd Lucas

upkallad til honom kl. 10 förmiddagen, och ehuruwål han kunde hafwa ordsak at tro sig wara wålkommen, så war han dock af frucktan för Kejsarens onåd helt båfwande och darrande då han kom in: Men Kejsaren hade redan förglömt sin wrede och tog ganska wånligt emot honom, kallandes honom sin Son, och lofwade at samtycka til alt det han begiärade. Hwarpå Alcajd Lucas fordrade de 11 Swenskas och de 9 Franskas, samt alla Spaniorers befrielse, utom dem som woro rymda hit, emedan Konungen af Spanien ej wille för dem betala någon utlösen. Kejsaren lofwade honom genast det han åstundade, och skiänckte honom 4 stycken af sina egna Hustrur, som här uti Landet kallas Kejsarens Gemåler, men åro ej annat ån hans Frillor, ty han har ej mer ån 4 Äckta Gemåler efter Alcoran. Han fick ock en Håst med en pråcktig Sadel-Mundering och en Gullkappa jåmte ett Spiut, hwarmed Lucas tog afskied och reste til sitt Låger wid Fezvillie glad och nögd, at ej råka Kejsaren den stunden blodtorstig.

Klockan 11 föremiddagen befalte Kejsaren at Alcajderne skulle hålla de Christne fårdiga til at komma inför honom, wi blefwo derföre alla som denna tiden woro uti Fez, til antalet 166 Man, församlade utom Slottet, och jagade at springa ifrån det ena stållet til det andra tils kl. 2 eftermiddagen då wi blefwo inkallade på Slottet. Kejsaren satt på en Matta, utbredd på jorden,

den, wid den ena sidan af Borg gården, och befalte först wi kommo in at wi skulle med all magt springa rundt omkring och sedermera sättia oß ned. Men knapt hade wi oß nedsatt på jorden förr än han befalte at wi skulle båra Krut, Kulor och Mousqueter ifrån ett rum til ett annat, hwilket waradе til kl. 4 efter middagen, då wi blefwo upstälde hwar Nation för sig sielf, och befalte at uti ordning sittia ned på Jorden ett långt stycke ifrån Kejsaren, som blef stilla sittiande på ofwannämde ställe, och hade kallat 2:ne stycken Judar, som skulle hålla räkning öfwer de Trälarna, som blefwo frigiorda. Alla Spaniorerne, som woro hitflycktade ifrån Ceuta, hwarest de warit för mißgierningar dömde til arbetsfångar, blefwo stälde tilsammans, afskilde ifrån de andra Trålarna. Sedan begyntes med de Spanske, då Kejsaren först frågade efter den Spanska Capitain, som war hit kommen med Alcajd Lucas; då han kom fram trodde wi säkert at han skulle mista Lifwet, emedan Kejsaren wid tilfrågan, hwar hans öfriga Folk blifwit, drog ut sin Sabel och lika som ärnade sig til blods utgiutelse. Men då den Spanske Capitain swarade at hans Folk flycktade ifrån honom med Skiepsbåten, så stack han åter in sin Sabel och begynte på at leta ut de yngsta af Spaniorerne, som han tyckte måst om, at blifwa Portwacktare och taga wara på hans Håstar; de första han utwalde woro 8 stycken unga Goßar, och en Fader med en liten Son ungefärligen 6 år gammal, hwilket man

ej utan blödighet och besynnerliga sinnens rörelser kunde åskåda; ty ingen af oß tyckte sig hafwa ett så hårdt öde, som denna olyckeliga Fadren. Sedan waldes ut de yngsta och bästa Karlarne af Spaniorerne at de tilsammans blefwo 17 som måste gå ut, somliga til portarna på Slottet och somliga at taga wara på Kejsarens Håstar. Deße äro ständigt 18 stycken Christne som ryckta Kejsarens Håstar, hwilkas antal sällan hinner til 30, ty Kejsaren skiäncker til sina Herrar esomoftast någon af sina Håstar.

De öfrige Spaniorerne, som til antalet woro 38, blefwo befalte at sättia sig affsides, och de Engelske framkallades som woro 11 tilsammans, men 5 af dem woro ifrån Port-Mahom, och fast än ingen af dem war påfordrader, så låt Kejsaren dem dock alla sättia sig til de frigiorde Spaniorerne; derpå blefwo wi Swenska framförde, som tilsammans woro 11 Man: Men då Kejsaren fick se de yngsta Goßarna af oß, som woro Hans Lund hwilken warit min Cajutwackt och Marcus Österman som warit Kocksmat, kallade han dem ut och befalte at de skulle gå och paßa på Slots-portarna, och wi öfriga 9 gå och sättia oß hos dem som blifwit utmönstrade at få frihet. Sedermera kommo de Franske fram, som til antalet woro 62, af hwilka Kejsaren utletade några gamla Gubbar som sidst kommit hit och stälde dem til oß som wäntade at blifwa frie. Derpå frågade han Judarna som höllo räkningen om så

många Christna, som påfordrades woro uti wårt antal, då de swarade nej, altså tog han ännu ut några stycken af de Franska, som han intet tyckte om och satte til oß at wi blefwo så många Christne Trälar til antalet, som skulle blifwa frigiorde och stego emot den af Kejsaren fordrade utlösen, dock blefwo af de Franske ej mera än 8 stycken uttagne at lösgifwas: Men icke en enda af dem som tilförne blifwit påfordrade. Deßa Franska som påfordrades woro 9 Stycken, hwilka Kejsaren qwarhölt År 1754 då Frankriket utlöste ett stort antal af Trälar, som warit här en långsam tid och nu efter Kejsarens löfte borde blifwa befriade.

Sedermera satt Kejsaren och såg på oß alla sammans och sade, at han måste hafwa en gammal Man som skulle paßa up wid en Brunn, som wi Christna grafwit, och hwarutur en Åsna medelst ett hiul ständigt updrager watten. Wid detta tilfället pekade han med handen på oß allasammans, men besynnerligen tycktes som han wille utwisa mig, för hwilken ordsak Alcajderne togo mig ut och förde mig fram för Kejsaren, som sade at han intet wille hafwa mig, emedan jag liknade en Jude. Af den ordsak at wi måste låta wåra skiägg wära under hela den tiden wi woro uti Barbariet, så såg jag widlöftig ut, ty det war öfwer 7 tum långt, hwar utaf jag mycket förstäldes. Altså til min lycka befalte han mig gå bort och tog en af de Spanska Flycktingarna uti mitt ställe. Då Mönstringen säledes

des war slutad ropade Kejsaren Sier Serrani, det är, springen Christne, hwilket han intet behöfde at säja 2:ne gånger, utan wi swarade alla med en mun Leijbarcamé Sidi, det är, wi önska Kejsaren må wäl, farwäl, och sprungo sedan med all wår macht ända til deß at wi kommo til Knuten uti Fez, då Solen redan war under; och woro wi tilsammans Christne Trälar, som fått frihet, 66 Personer.

Min fägnad öfwer wår befrielse ifrån denna hårda träldomen war wäl ganska stor, som hwar och en kan föreställa sig: Men jag kunde dock ej annat än med en ganska stor bedröfwelse och ångslan se at mine 2:ne Goßar skulle blifwa qwarhäldne, besynnerligen den Yngsta eller Hans Lund, som är en beskiedlig och stilla Yngling, och gaf godt hopp om sin skickelighet wid siöwäsendet. Deras åskådande då de med grätande ögon och häftiga bedröfwelsers rörelser måste tåla wår bortgång, kunde ej annat än upwäcka et allmänt medlidande, hälst, som wi ej fingo tala ett enda ord med någondera af dem förr än wi gingo bort; och fåfängt war at biuda til, någon ändring söka uti Kejsarens Resolution, ty Alcajd Lucas war ej närwarande, och Blemori, som bordt efter Demetrii anmodan laga så at de Christne, som påfordrades måtte blifwa fram för någon annan lösgifne, wågade sig icke in på Slottet då Kejsaren munstrade oß. Wi måste fördenskul wara nögda här med och skyndade oß at efterfölja

ja wår lycka, som wid detta tilfället tycktes wara större än någon dödelig kunde föreställa sig; alt hwad jag kunde giöra til mina Goßars tröst uti detta elände, war at jag recommenderade dem hos de Catholska Prästerne som wärckeligen äro beskiedelige och ömhiertade. Jag lämnade dem 5 Ducater som war alt det wi hade, och de lofwade at hushålla dermed til Goßarnas förnödenhet och som wore de deras egna barn, hwilket de Franske Capitainerne Herrar Roual och Boyer lofwade mig innan wi skildes åt. Capitain Andre Roual blef tagen den 4 Junii 1754 på högden af C. St. Marthe. Han är ifrån Martigue uti Provence af wacker och rik Familie; penningar til hans utlösen äro långesedan komna, men för Keisarens wägran) het är han qwarhållen. Capitain Joseph Boyer är åfwen wäl ifrån Martigue och blef tagen uti begynnelsen af År 1755. Annars woro 5 Franske Capitainer upbrackte i Medelhafwet, samma Sommar, som mitt Slafwerie började.

Med hwad sinnes rörelser och tärefloder wi sedermera togo afskied af de öfriga Christne, som tilförne warit wåra medträlar och ännu längre skulle twingas under Barbariska Trädoms oket, skulle wara fåfängt at beskrifwa. Glädie och sorg tycktes å båda sidor lika häftigt strida emot hwar andra, ty deras bedröfwelse som (war blefwo war åfwen så mägtig at dämpa deras fägnad öfwer wår befrielse, som wår glädie war til at

hindra

hindra oß at fullkommeligen yttra wår sorg öfwer deras hårda öde, besynnerligen som wi ej hade mer än några minuters tid til afskieds tagande af hwar andra; wid hwilket tilfälle ymnogt med tårar å ömse sidor blefwo utgiutne, ehuruwäl af olika ämnen. Strart wi ankommo til Knuten måste wi giöra oß färdiga at gå til Fezvillie; wi lemnade fördenskul det wi ej sielfwa hade nödigt, samt grytor och pannor som här kiöpts och brukats til de Franska, hwilka lofwade at gifwa det til wåra efterlämnade Goßar. Sedermera måste wi uti största hast gå til Fezvillie, dock war det nästan aldeles nedmörkt då wi kommo dit och blefwo upstälda för Alcajd Lucas, som efter wårt genommöntrande war aldeles mißnögd, emedan större delen af de Christne som han begiärat friheten före, hade blifwit af Kejsaren förbytte. Han wågade sig dock icke at begiära någon ändring denna gången, utan giorde alla nödiga anstalter at komma med det första wäl härifrån, ty han kinde Kejsarens ostadiga sinne bätre än någon annan. Öfwer natten måste wi ligga på Jorden under bar Himmel uti en stor ommurad Borg.

Följande dagen eller den 24 Julii om morgonen bittida gick jag som hastigast til Knuten, at å nyo recommendera mina Goßar hos de Franska Capitainerne som förr äfrade, at så länge de äro här, hafwa all möda ospard at hielpa och understödja dem hwad de behöfwa: Men

icke

icke desto mindre hade jag en hiertans ångslan och innerlig oro öfwer det, at jag skulle lämna dem efter mig ibland så gudlösa Menniskior.

De Christna Trälarna som blefwo efter oß uti Fez woro til antalet 100 nemligen 18 Spanier, 54 Franske, 10 Portugiser, 2 Swenska och 16 Spanska flycktingar.

Wår Resa ifrån Fezvillie skiedde samma Morgon ungefärligen Kl. 8 i följe med Alcajd Lucas och hans Sällskap och blef wår Troupp ståld uti följande ordning.

De Hustrur, som Alcajden fått utaf Kejsaren, redo förut, på hwar sin Muhl-åsna, följde af några uppassare och Ryttare, dernäst alla de frigiorde Christne ridande på hwar sin Muhla, sedermera alt Pagaget samt mångfaldiga Åsnor och Cameler lastade med Kiöpmans-waror, derefter marcherade 20 Man Soldater til Fot och sedan kom Alcajd Lucas, ridande på den af Kejsaren til Present undfångne Hästen, följd af alt sitt Rytteri som slutade Trouppen. Uti denna ordning reste wi til kl. 4 efter Middagen, då wi på en beqwämlig Plan slogo up wåra Tält, neml. 1 för Alcajdens Fruentimmer, 1 för Honom sielf och 3:ne stycken deß utom för Alcajdens Folck och andra Officerare som woro med uti följe, bland hwilka förnämligast war Blemori eller Kejsarens Minister; om natten

 ten

ten måske halfwa delen eller 33 styckеn af de Christne hålla wackt omkring Alcajdens och des Fruentimmers Tält och om Morgonen bittida med Musique af stora Horn och Trummor kundgiöra då man skulle företaga Resan, som på lika sätt och uti samma ordning fortsattes uti 5 dagar eller til den 28 Julii då Herr George Patisiati, i sällskap med åtskilliga andra Herrar, kom emot oß at önska Alcajden en lyckelig tilbakakomst ifrån Kejsaren och betygade mycken fägnad öfwer det at han återwunnit deß Nåd. Då wi hunnit 2:ne Mil när intil Staden Tetuan slogo wi up wårt Läger för sidsta gången och dit kom samma Afton en otalig myckenhet af de Förnämsta ifrån Staden at lyck-önska Alcajden.

Den 29 om Morgonen blefwo wi alla Christna sände förut til Staden, ridande som tilförene på hwarsin Muhla; med otaliga frögdeskri och ett obeskrifweligit buller, blefwo wi emottagne af Stadsens Inwånare som til större delen mötte oß utom Staden och andra bredewid och på Stads-murarne. At de fägnade sig öfwer wår Förloßning, härrörde ej så mycket af medömkan öfwer wårt slafwerie, utan fast mera af det hopp en hop Hustrur, Barn och Wänner, giorde sig häraf at få tilbakars sine fångne Män, ner, Fäder, Släcktingar och Landsmän, som woro i Cadix, emot wår utlösning, som dock slog felt.

Då wi woro uti Staden inkomne fördes wi uti Matemora som här är ett Fängelse hwilket är under Jorden helt mörkt och obeqwämt samt illa stinckande, dit wi måste på en Tog-stega klänga oß ned, hwarefter stegan updrogs och hålet förwarades med en Jernlucka. Härstädes beswärades wi ganska mycket emedan wi woro så många och detta hålet är ej stort; efter Middagen fick jag lof at gå til Herr George Patisiati, som sade at penningarne til wår utlösen ännu ej woro komne och bad oß sielfwe skrifwa til wår Swenska Consul uti Cadix Herr Jacob Bellman der om, hwilcket ock genast skiedde.

Den 1 Augusti fick jag Bref ifrån Fez af Hans Lund, som berättar at Kejsaren sedan wi reste bort har warit lika som tokug och plågar de qwarblefna Christne Trålarne så wäl som sitt egit Folk på ett obeskrifweligit wilt och tyranniskt sätt, samt at det Huset som wi Swenska tilförne innehaft uti Knuten war nu inrymt åt Kejsarens hundar. Af det, som i korthet är beskrifwit, om wår Träldom här uti Barbariet, kan wäl någorlunda inhämtas wåra utständna swårigheter; men om det warit möjeligit at upteckna det så swårt och bedröfweligit som det wärckeligen warit, så tror jag säkert at mången skulle hålla det för orimmeligit. Jag kan emedlertid ej annat än sielf undra det jag warit i stånd at anmärcka det lilla som är uti Läsarens händer, ty sorg, bekymmer och ett olideligit trålande woro nog mäcktiga

åmnen at sätta mig utom stånd det ringaste at ihugkomma, som kunde tiena til sinnenas samlande. Hade Guds Nåd ei emellankommit och stärckt mitt ofta oroliga hierta, så hade jag långesedan kan hända, warit brackt uti ett mer än uselt och förtappadt tilstånd; ty i min lefnad war jag lika som död och wiste ofta ej sielf hwad jag wille eller skulle giöra, emedan jag hwart ögnablick fruckstade nya plågor och stundom utom förhoppning at någonsin komma här ifrån, och hwad nöje war det at lefwa, då tiden på ett så hårdt sätt skulle förnötas. Lifwet är kiärt: Men dock försäkrar jag at den som försökt eller kan föreställa sig Barbariska Träldommens olidelighet, långt heldre lämnar det ehuru kiärt det må wara, än han utwäljer en lefnad hwars uselhet och elände ej kan med penna beskrifwas. Men lofwad ware HErran! en Gudomelig Nåd har kommit den menniskliga swagheten til hielp, deraf jag ännu wid mig blifwit.

Den 3 Augusti om Morgonen war jag hos Herr Colleti; som nyligen war kommen ifrån Gibraltar. Han berättade mig at han medfördt penningarna för wår utlösen nemligen, 1000:de hårda Styck von Achten för hwar Man, han sade ock at wi snart skulle komma at resa här ifrån: Men efter Middagen fingo wi ifrån honom mindre behageliga tidningar, ty han sade at han på Morernas påstående skulle först skrifwa til Herr Consuln Bellman uti Cadix at han skulle

löſa ut Morerna, ſom derſtådes woro Trålar och ſedermera utbyta oß Man för Man; deßa obehageliga Tidningar giorde oß frucktande at emot förmodan blifwa ännu långre under Barbarernas wålde, för hwilken ordſak jag å nyo gick til Demetrii och föreſtålde dem huru de oförſwarligit handterat oß i det de hwarken under wår tråldom med alfware ſkyndat på wår frihet, ej eller wille hielpa oß härifrån, då wi stå på wågen at århålla den ſamma, faſt än de woro dertil af wår Höga och Nådiga Öfwerhet befalte, ty jag hade fått weta at til wårt uppehållande woro ej andra ordſaker än Demetrii med Alcajd Lucas plågade wånſkap. Men det kunde intet hielpa wi måſte här förblifwa och afwackta Herr Conſul Bellmans ſwar ifrån Cadix, dock lefde wi ifrån denna dagen aldeles fria, ty wi ſluppo utur Matemora och bodde tilſammans uti et Hus ſom Demetrii hyrde för oß, ſamt åtniöto wår milda och Nådiga Öfwerhets goda och tilräckeliga underhåld och woro mer än nögda med at miſta den Blanquin ſom wi tilförne fått at lefwa af, men nu blifwit indragen, ſedan wi denna gången kommo hit til Staden.

Den 13 Auguſti kom en Engelſk Kiöpman wid namn Janeton ifrån Gibraltar med pengar och kläder för de 6 Engelſke ſom warit Trålar, men för Port-Mahomerne hade han ingen ting, utan ſade at Engeland nu mera intet wil befatta ſig med deras utlöſen. Emedan Port-Mahom

 redan

redan hörde Franckeriket til och deß utom skulle deß Innwånare wid belägringen fört afwog skiöld emot sitt Fäderneslånd. Denna oförmodade Tidningen rörde alt för mycket de fattiga Fångarna som warit här öfwer 5 år uti Träldom; en af dem har tilförne warit Träl uti Algier, för hwilken ordsak Fursten derstådes förbarmade sig öfwer honom och löste honom ut emot 1500 hårda Styck von Achten, hwarföre han genast reste til Algier til at betyga sin skyldiga tacksamhet emot Fursten som dragit mera medlidande öfwer hans plågor och de andra hans Cameraters elände här å orten, än deras egna Öfwerheter, som äro Christne.

Den 24 Augusti kom Bref ifrån Herr Consul Bellman uti Cadix, hwarigenom det förra Contractet faststäldes at wi skulle komma härifrån emot den betingade Löse-schillingen, hwarföre wi fingo lof at färdas, och tänckte, om Gud wille, gå öfwer til Gibraltar med en Dansk Sneau Commenderad af Capitain Vodig nyligen hitkommen ifrån Livorno och ärnad til Gibraltar.

Den 31 Augusti reste wi ifrån Tetuan, då wi fingo hwarsin Muhl-åsna at rida uppå ned til stranden; wi ankommo samma dagen lyckeligen om bord hos Capitain Vodig, men som han efter 6 dagars wäntan ej war färdig at segla, så gingo wi natten emellan den 5 och 6 September

med

med en Barque, som kom til oß, om bord öfwer til Gibraltar och lämnade ej utan besynnerlig fägnad och glädie en Ort på hwilken wi utstådt så många wederwärdigheter och hwarest wi warit så hårdt twingade under Tyranners odrägeliga ok. Hwad kunde wi annat än med hierta och mun lofwa och tacka wår nådiga och barmhertiga Gud, som så underligen styrckt, uppehållit och bewarat oß den långsamma tiden wi hafwa stådt under Barbarernas wälde. Mildaste Gud! om du ej beskyddat oß hade wi längesedan warit förgångne. Men wi wörda i diupaste underdånighet, tillika det höga medel, wår allernådigsta Öfwerhet, under trogne Förböner in til wår död, som Allmagten här wid betient sig af, til sin Gudomeliga äros förhärligande och Öfwerheters odödeliga åreminne ibland Christne och Hedningar.

Den 6 September kl. 4 efter middagen ankommo wi lyckeligen til Gibraltar och kommo samma afton i land utan at ligga uti quarantain. Staden war så full af Krigsfolck och alla Hus intagne, at wi ej fingo något logement, utan måste hålla til goda at ligga uti ett Häste-stall 5 nätter, som wi woro här och wäntade på läglighet at komma öfwer til Cadix.

Den 11 dito kl. 6 om eftermiddagen reste wi härifrån med en Spansk Chebeque, som ärnade sig til Cadix. Wi träffade här på et Sällskap

ej mindre ogudeligit än det wi lämnade på fasta Landet. Besättningen på Chebequen bestod af 11 Man Spaniorer, hwilka hela natten tillika med sin Capitain kifwade, bannades och slogos så at de blefwo af hwarandras blod målade, och woro wi rätt nögde med at ankomma til Cadix, hwilket skiedde följande dagen, eller den 12 September förmiddagen. Men wi måste emot förmodan ännu långre förblifwa uti detta ängsliga Sällskapet emedan wi måste ligga 19 dagar uti Quarantain, hwarefter wi änteligen kommo i land til Staden Cadix och blefwo af wår Swenska Consul Herr Jacob Bellman ganska wäl emottagne och förskaffade uti et godt Logement; han fägnade oß med Hans Kongl. Maj:ts wår Allernådigste Konungs Nådiga wilja och befallning, som war at wi här skulle få alt det wi hade af nöden, hwilket Herr Consuln ock efter yttersta förmågo sökte at werkställa; wi fingo ej allena tilräckelig förfriskning och goda Tractamenter utan äfwen Gång- och Linn-kläder så många wi hade för nöden; så at wår Höga Öfwerhets stora Nåd och den benägenhet samt wälwilja, hwar med Herr Consuln omfattade oß, giorde at wi lika som förglömde wårt förra eländе: Men min sorg blef ej slutad medelst befrielse utur Barbariska Träldommen. Jag måste äfwen wäl få ordsak at klaga öfwer mitt swåra öde, i det Gud behagat under min Fångenskap igenom döden hädankalla min i Lifstiden älskeliga Maka, hwilken altid warit förnämsta ämnet til

sorg

sorg och bedröfwelse öfwer min Träldom. Jag tänckte då jag reste ifrån Barbariet at snart få omfamna en så kiär Wän, som jag då ännu trodde mig äga: Men min tancka har slagit mig olyckeligen felt, ty wid min ankomst hit til Cadix blefwo mig deßa bedröfweliga Tidningar tilbragte af de härifrån Swerige warande Siö-Capitainer, hwar igenom jag åfwen fick weta huru min lilla Egendom blifwit skingrader, så at jag såg mig wara nåstan aldeles ruinerad i anseende til min timmeliga wälfärd. Besynnerligen rördes och oroades mitt hierta, då jag tänckte på min lilla Dotter, som uti spåda år skulle mista en så huld Moder och tillika sakna sin Faders omsorg. Men jag kunde dock ej annat än wara nögd med Guds skickelse, då jag betracktade huru underligen han behagat at draga försorg för mig och tröstade mig så mycket mer, då jag såg mig här blifwa hulpen mera til understöd än jag hade förmodat. Ty utom den stora Nåd som jag rönte af wår Milda Öfwerhet, och den förmån jag hade af Herr Consul Bellmans beredwillighet, så woro ock de härwarande Swenska Copvaerdie Capitainer så ömhiertade at de sammansatte sig til största delen, at efter lägenhet sammanskiuta något til rundeligare understöd, för hwilken ordsak jag funnit mig föranlåten at här införa förbemälte Herrar Capitainers Namn och frikostighet, såsom en årkiänsamhet, hwarutaf deras benägenhet at wilja hielpa en olyckelig Landsman, må blifwa allmänheten bekant.

Utom det, som mig blef tilskickat uti Barbariet af Herrar Capitainerne, Jonas Staf, Engelbrecht Norman, och Nils Engström; som efter Herr Capitain Stafs berättelse warit 15 Piaster af honom och 6 af hwardera de andra, fast än jag ej fick rätta Summan öfwer til Fez; så föräras mig här af följande Herrar Capitainer, neml.

		St. v. Acht.	Real.
Herr Copvaerdie Capitainen			
Jonas Siöberg ifrån Stockh.	-	9	5
Nils Hög från Götheborg	-	5	3
And. Fuhrström från Stock.	-	10	-
Holm från Carlshamn	-	2	-
Jacob Beerman från Westerwik		4	-
Sunman från Åbo	- -	3	-
Beerdumpel från Stralsund	-	4	-
Holmström från Stockholm	-	5	5
Clas Faster från Stralsund	-	4	-
Anders Andersson från Götheb.		4	-
Raaw från Stockholm	-	3	6
Lundgren från dito	- -	5	-
Jonas Cardon dito	- -	4	-
Anders Knape Hansson dito	-	10	-
	Summa	73	9

Alt hwad jag kunde giöra emot deßa Herrar Capitainers godhet war at med tacksamhet den

den samma årkiänna och önska mig förmåga at wisa min skyldighet tilbaka wid något behageligare tilfälle.

Wi tänckte wäl genast wid wår ankomst til Cadix at komma derifrån til Swериget, men som ingen lägenhet war dertil, så måste wi wänta på den Hollendska Flottan, som under Convoy af ett Krigs-skiepp årnade sig til Holland, för hwilken ordsak jag några dagar efter min ankomst måste på Herr Consul Bellmans och andras af mina Landsmän enhälliga anhållan låta raka af mig mitt stora skiägg, som jag hittils ifrån Barbariet bibehållit och årnade at haswa, til deß jag, om Gud wille, kunde blifwa så lyckelig och åter se Fäderneslandet.

Efter en nog långsam wäntan kommo wi änteligen at resa härifrån med Copvaerdie Capitain Vaecter Bonts Skiepp som årnade sig til Amsterdam; wi lämnade således, uti HErrans Namn, Cadix den 5 December och kunde ej annat än med skyldig tacksamhet årkiänna Herr Consuls ogemena godhet, som wi tilfyllest rönt under den tiden wi här wistades.

Resan ifrån Cadix gick Gudi åra lyckeligen och wäl: Men wår Skieppare som älskade Liqueurer mera än en Siöman bör, war ofta deraf så öfwerlastad, at jag 3:ne gånger måste taga befälet af honom öfwer Skieps-folket och en gång stånga

stänga honom inne uti Cajutan; hans oförstånd samt vanständiga lefnad satte oß alla uti förundran, huru det war möjeligit för honom at föra ett Skiep den minsta wäg öfwer watnet; wi woro ock ganska nögde, då wi den 16 Januarii År 1757 hunnit så långt at wi fingo Texel uti siekte, då wi med en Lots-båt gingo ifrån Skieppet, som blef ännu en lång tid för Winteren skul liggande uti Texel. Sedermera reste wi landwägen, med de uti Holland brukelige Post-wagnar til Amsterdam, hwarest wi Gudi skie lof lyckeligen och wål ankommo den 18 Januarii derpå följande.

I anseende dertil at wi woro så många uti Sälskap och jag gierna wille hafwa mitt Folk under ögonen, så togo wi Logement tilsammans hos en tilförne mig bekanter Landsman af de uti Amsterdam så kallade Slaf-Baasar, eller sådane som hålla åtskilliga rum lediga för Siö-folk, och förskaffa dem hwad de hafwa nödigt, men söka at skinna dem på alt sätt och kallas gemenligen Seel förkoopers eller Siäle-säljare, och trodde jag mig här wara ganska säker, emedan jag hade Kammare allena, men icke desto mindre måste se mig af gudlösa Menniskior blifwa beröfwad större delen af det, som mina Wänner och kiära Landsmän uti Cadix af medlidande, öfwer mitt hårda öde, hade mig föräradt, ehuruwäl jag hade mina penningar slutna innom Lås och Nyckel. Fåfängt war för mig såsom Främling här å Orten at återfå mina penningar, utan efter

ter giord undersökning måste med grämelse tåla min förlust, men flyttade genast uti ett annat Quarter, hwarifrån jag änteligen oskadder, fastän med dryga omkostningar, slapp.

Uti Amsterdam träffade jag wäl många uti lycka och wälmackt florerande Landsmänner: Men fant icke en enda som wiste mig någon hielpsamhet eller yttrade det ringaste medlidande öfwer mina utståndna widrigheter; utan det synes som större delen af Swenska, som kommit til at bo uti Holland, hafwa förgiätit sitt Fäderneslands sinnelag, fast jag Gudi lof ej behöfde eller wille lita dem til, då jag märckte deras kallsinnighet; besynnerligen som Utländningar, med hwilka jag tilförne warit bekant uti Rotterdam, öfwerhopade mig med höfligheter och sielfwa tilbudo sig at hielpa mig det jag hade nödigt; för hwilken ordsak jag lånte af dem så mycket, då det som af Herr Consul Bellman blef förskutit til resan war förtärt, at jag hederligen kunde uppehålla mig så långsam tid på denna dyra och ledsamma Orten. Ty wi måste hela Winteren förblifwa uti Amsterdam, emedan, at fortsättia Resan til Swerige landwägen härifrån skulle fallit alt för kostsamt, hälst som wi woro så många uti följe. Jag betingade fördenskul med 2:ne stycken här ifrån Stockholm warande Copvaerdie Capitainer nembl. Herr Casper Nyberg och Herr Melle Feddez, at de wille taga mitt Folk på deras Skiepp med sig til Swerige, hwilket de ock

gior=

giorde så at 4 Man kommo med hwardera; de lofwade ock at jag skulle få följa med den som först blef färdig at segla härifrån; men då den tiden kom, sade de sig hafwa emottagit så myc-ken last och sielfwa wara så trångbodde, at jag intet kunde få rum, för hwilken ordsak jag nöd-gades söka på annat sätt at fortsättia min Resa; och som jag ej kunde få någon lägenhet at komma Siöwägen directe til Sweriget, så resolvera-de jag mig at resa tillika med 2:ne stycken Swen-ska och en Hollsteinare, som af olyckor och mot-gångar blifwit kastade på denna ledsamma orten och nu äfwen så wäl som jag woro förlägna at komma här ifrån medelst ett litet Fartyg ifrån Ön Feur i tancka at derifrån öfwer Hollstein fortsättia wår resa til Östersiön; mina följesla-gare woro förnämligast, Conducteuren af Kon-gelige Fortification Herr Johan Brelin som i förra Året af en olyckelig händelse blifwit på hemresan ifrån Ost-Indien, ensammen bort-tappad på en wild Ö uti Æthiopiska Hafwet, sedermera af Folket på ett Franskt Fartyg igen-funnen och efter en Resa som han måst giöra med dem til Södra America, ändteligen hunnit til Lissabon och derifrån ärnat Siö-wägen fortsät-tia sin Resa til Sweriget, men ej hunnit mer än några dagars wäg derifrån, förr än han å nyo tänckt blifwa förlorad, då Skieppet, hwar på han warit, blifwit uti en häftig Storm aldeles läck och fullt af watten siunckit til grund, med alla Segel tilsatte; men han tillika med Folket

blifwit

blifwit bergader med stor möda af ett Holländskt Skiepp, hwarmed han kommit til Amsterdam uti nog swåra omständigheter.

Den andra af mina Följeslagare war Copvaerdie Capitain Herr Alexander Magnus Lohm ifrån Westerwik, som ifrån Calmar årnade sig med ett Skiepp til Lissabon: Men af den bekanta förskräckeliga Stormen uti October Månad lidit ett olyckeligit skiepsbrott på Eyerland när wid Texel, hwarpå han tillika med sitt Folk uti stor lifsfara blifwit bårgader.

Den 3 af Sällskapet war Copvaerdie Capitain Mathias Jessen från Oppenrade, hwilken på hemresan ifrån London olyckeligen förlorat sitt Skiepp på Östra åndan af Öen Skillingen wid Holländska Kusten, så at wi woro tilsammans 4 stycken, som på åtskilligt sätt proberat lyckans widrigheter.

Resan ifrån Amsterdam företogo wi den 26 Mars. Alt gick Gudi åra i begynnelsen både fort och wäl, så at wi lyckeligen ankommo til Öen Feur den 28 dito och reste följande dagen derifrån med en Båt til fasta Landet af Holstein och ankommo samma dagen för Middagen til Fedders Hamn uti Landskapet Christian Albrechten Koe och reste sedermera medelst de här brukelige Jutwagnar til Flensbourg; men skildes under wägen ifrån wår ena Följeslagare Capitain Mathias Jessen som årnade sig til Oppenrade;

rade. Wi ankommo fast än med mycket beswär, af de eländiga och diupa wägarna, som äro öfwer alt här uti Hollstein, til Flensbourg den 30 Mars: Men funno här ej någon lägenhet at komma til Sweriget, för hwilken ordsak wi, medelst Påst-wagn, reste den 2 April härifrån til Oppenrade, hwarest wi ankommo samma dagen om Aftonen och funno här åtskilliga Skiepp segelfärdige til Sweriget. Wi måste för motwind wänta til den 8 April, då wi reste härifrån med Skieppet kalladt Freue Christina fördt af Capitain Nicolaus Heisel ifrån Calmar: Men kommo för motwind samma dagen tilbaka och måste derföre wänta uti Oppenrade til den 11 April, då wi ändteligen kommo derifrån, dock nödgades följande dagen för contrair Wind söka Hamn wid Eckelfoört och måste derstädes förblifwa til den 14 dito, då wi med en god wind seglade derifrån och fingo ej utan besynnerlig hiertans fägnad det kära Fäderneslandet uti sikte den 16 April om Morgonen, samt anlände Gudi ärad lyckeligen til Calmar samma dagen efter Middagen. Under wår resa ifrån Amsterdam hafwa wi ej träffat någon så beskiedelig Man, som wår Skieps Capitain Heisel, ty han wiste oß all den höflighet, som han kunde under resan, och då wi kommo til Calmar fordrade han ej den ringaste Frackt eller annan årsättning. Capitain Lohm, som tilförne seglat från Calmar, blef derstädes qwar, och Conducteuren Brelin ärnade sig til Götheborg: Men som här ej war någon lägen-

het

het Siöwägen och til Lands tycktes falla honom i anseende til hans widriga resa för kostsamt, så blefwo wi uti ett Sällskap til Stockholm och reste den 18 April med en Lots-båt ifrån Calmar och ankommo efter middagen til Biörnö, och blefwo derstädes af Majoren Wälborne Herr Ulfklo ganska wäl emottagne och fägnade, samt förmådde at blifwa här til andra dagen, då wi af Herr Majorens Folck med Båt blefwo förda til Skiåggenäs, hwarest Capitainen Wälborne Herr Gustav Ulfklo underhåller ett wackert Skieps-Warf försedt med mycket och kostbart Skieps-wärcke, men klagade mycket deröfwer, at så få wilja Entreprenera uti nya Skieps byggnader här i Sweriget, besynnerligen då Förläggaren har all möda ospard at förskaffa alla nödwändigheter och sedermera måste tåla at Materialierne af tid och ålder skola blifwa förlorade. Wi blefwo här ej mindre än på Biörnö wäl emottagne och fägnade tils andra dagen eller den 20 April, då wi med en Lots-båt reste härifrån til Döderhult, hwarest wi ankommo följande natten kl. 12 och funno här et Fartyg lastadt för Herr Sahlstens räkning uti Calmar och destineradt til Stockholm; med detta reste wi ifrån Döderhult den 23 April, men måste samma dagen för motwind och swårt wäder söka hamn under Voll-Öö. Följande dagen om Morgonen reste wi derifrån med en god wind, samt ankommo til Sandhamn den 26 dito och lyckeligen til Stockholm den 28 April, efter

 mån-

många utståndna swårigheter sedan jag lämnade Fäderneslandet. Ändteligen såg jag mig omarmad och med ömande kiärlek emottagen af mina gamla Wänner, som ej hade förgätit sin fordna Wänskap, emot mig, som dem besökte uti et aldeles utblottat tilstånd.

Jag saknade wäl med grämelse min fordna hulda Maka och med det samma min lilla förmögenhet hemma, hwaraf jag hoppats hafwa något understöd, men fick med glädie skåda en enda Pant af ett liuft Ägtenskap, en liten Dotter Maria Berg på 9:de Året, tryggt hwila uti Tiäruhofs-Inspectorens Herr Anders Hippings och deß kiära och älskeliga Makas Fru Maria Bergs kiärleksfulle armar, hwilka af blott medlidande, om hennes anständiga upfostran i sin Christendom och alle andre henne gagnande saker til alla delar ifrån Modrens död, dragit och än benägit draga, en lika ömsint omsorg, som för sin egen enda kiära Dotter, Jungfru Anna Maria Hipping. Det torde ej mindre mißhaga så oförtänckte wänner, än det skulle falla mig swårt, at här rätteligen utföra både deras ädelmodiga hiertelag och fullkommeligheten af den wördnadsfulla årkiänsla, hwarmed både jag och min lilla Dotter in til döden, dem förplicktade finnas; och som jag wet det hwarcken åstundat beröm eller wäntade förmåner, beweckt dem til en sådan Christelig gierning, utan det at i den delen wärdigt upfylla den Gudi och Menniskiom behageliga kiärleken, altså

altså önskar jag allena, så högt, som jag hoppas, at sielfwa den ewiga kiärleken, enligt sine nådige löften, låter dem och deras efterkommander få hämta fruckten af sine egne gierningar! Men bör ej glömma, såsom en tacksam menniskia, at årindra mine Låsare om det företråde en Christen åger, som bewisar sin tro med gierningar, emot en Mun-Christen.

Hwad skulle jag wål åfwen skrifwa til mina Herrar Skieps-Redares beröm, som kunde swara emot det ådelmod, hwarmed de mitt lidande bemött? hwad wil jag ock såga om deras benågenhet, hwilka jag warit och år skyldig och dem af hwilka jag intet haft at fordra utan at betala. At stapla fram något, år alt förlitet och at såga mycket blefwo doch intet annat ån en skum målning af deras rena kiärlek och medlidsamma hiertan. At ej mißbruka någons goda hierta, kan jag således ej mera såga, ån at jag af deße i högsta måtton årfarit, det de wisat, at menniskio-kiärleken, ej år, Gudi lof! främmande innom Stockholms Murar och at wårdige Förfäders blod ej kallnat, hos lika ådelmodige Afkomlingar. Den sig på annat sätt utmärckt och bekant giordt, midt för de största wälgierningsmåns ögon, år jag för öm at här widare nämna. Jag tillägger allena den trogna önskan, at det öga, som alt ser, den arm som alt förmår och den Allmackt, som alt med wishet, nåd och rättwisa styrer, wille låta en hwar, som röres af medli-

dande, i all behagelig wåltrefnad, få skiörda ömnige fruckter af sina egna goda gierningar!

Den 10 Maji anlände mitt Skieps-folck, som med mig delat lika öde, med förenämde Skiepp från Amsterdam, lyckeligen til Stockholm, som woro af min Besättning

Styrmannen Cornelius Hålm från Stockh.
Matrosen Måns Hall från Halland.
Dito Petter Depken från Stockholm.

Af Capitain Herr Hugo Weillis Folck.

Styrmannen Hålge Börjeson från Halland.
Båtsmannen Petter Anderson från Halland.
Matrosen Petter Greberg från Öland.
Dito Petter Bremselius från dito.
Käcksmaten Ol. Berggren från Calmare-Län.

Den 21 dito, hade, hos Deras Kongelige Majestäter, wår allernådigsta Öfwerhet, jag tillika med min Besättning, den dyra och efterlångtade Nåden, uppå Drottningeholm, at blifwa framwiste, wid hwilket tilfälle deras Kongelige Majestäter behagade betyga Deras allernådigsta wålbehag öfwer wår åndteliga befrielse. Glädien at se Majestätet och ihogkommelsen af den sowärderliga Nåd wi derifrån fått åtniuta, kunde ej mera uttrycka, än allerunderdånigste tacksäjelse derföre.

Guds

Guds finger, som smordt en så Christelig mild och Nådig Öfwerhet, öfwer ett i alla tider widtfrägdat Swenskt Folk, det förware i långliga tider til Sweriges Rikes sällhet, den samma såsom en dyr ögnasten och en hög pant af den Gudomeliga Försynens Nåd, som legat så långe förwarad uti en urgammal och lyster Wasa Slägt, til Swears och Giöthers sällhet och lycka! Ättelåggar af så hög Börd, mildt-hierta och sinne, låte Gud ej eller Swerige sakna på deß Kongeliga Thron, så länge Regeringar i werlden finnas! Detta är den underdåniga önskan, i hwilken wi gemensamt in i döden framhärde.

Maji den 24. blefwo wi för den i Stockholm Residerande Kongl. Maj:ts höga Senat och Rikens Råd presenterade, at så aflägga wår allerödmiukaste Tacksäjelse, för deß öma omsorg och kraftiga bidragande til wår befrielse. Öfwer wår lyckeliga återkomst täcktes Högstbemälte Kongl. Senat åfwen yttra deß Nådiga fägnad. Det blifwe oß en dyr skyldighet och wigtig angelägenhet, at oupphörligen instämma med alla Swea Rikes Inbyggare, uti beständige och trogne Böner och Förböner för så Höge, milde, ömsinte och rättwise Råder, som Allmagtens arm upsatt til Wäcktare öfwer wår gemensamma wälfärd! Deras åminnelse ware af Deras Store och dråpelige gierningar, in uti senaste älder, uti en wälsignad åminnelse hos alla Swear och Giöther!

 Sam-

Samma dag blefwo wi tillika upwiste för Kongl. Maj:ts och Riksens Commercie Collegii Herrar, som ej mindre Högaunsligt täcktes fägna sig öfwer wår befrielse. Himmelen giöre deras nit brinnande och öfwerläggningar wälsignade, til hela Swenska Handels-rörelsens ömniga tilwäxt uti alt hwad Riket gagnar! Guds Nåd utruste dem ock at ömsint och försicktigt afböja alt hwad gemensamma wälfärden skada kan.

Sedermera, hafwe wi, hos många andra Höga Herrskaper, Wälgierningsmän, Wänner och Gynnare, haft den lyckan at giöra wår upwacktning, hwilkas gemensamma yttrade fägnad öfwer wår återkomst i Fäderneslandet, ökat wår glädie i högsta grad. Den dagen ware fiärran ifrån Swea Land och det ögnableck blifwe ewigt osynligt, på hwilcket en så beklagelig Tidning inlupo, at någon Swensk Undersåte, intagit ibland Barbarer, det ömkanswärda stället, som Allmagten oß så besynnerligen frälsat ifrån!

Swea Land och Folk behålle orubbad, så länge Tider nämnas, sine wärde Förfäders heder, at i enighet få råda sig sielfwe och ej kufwas af Främmande ok! Jord och berg, skogar och moraster, siöar och strander, öpne sine ömnige förråder, til rike nödtorfter för oß och äfwen för andra! Hafsens flytande fästen, ware

altid

alt d lyckelige och Landsens Armeé styrd af HErrans hand, til wårt säkra Förswar! Handels-Flottan gifwe Gud en lyckelig fart til hela Rikets Sällhet, och sakne aldrig någon en ömnig frukt af sin der wid anwändande flit och möda! Korteligen låte Gud sin Nåd och behag wara wäldig öfwer alla Swea Barn, och i synnerhet öfwer alla dem, som hans Namn och undergiörande magt frukta. Fridsens lugn, inbördes enighet, flit och idkesamme händer, Laglydige Undersåtare under en Laglig Öfwerhet, renhiertade Domare och trogne Ämbetsmän, som HErran af hiertat frukta, ware de ögnastenar, som den milda Guden af kiärlek för ett lydacktigt Folck, åt Swea och Giötha ewigt bewarar!!!

Bihang.

At rätteligen beskrifwa Barbarernes Lefnad uti allmänhet, wore ett ämne, som widlyftigt kunde utföras: Men de trånga gräntsor, innom hwilka jag uti mitt elände war sluten, hindrade mig derom blifwa så underrättad, at jag fullkommeligen skulle kunna förnöja det Allmänna, dock wil jag i korthet anmärcka det, som af egen ärfarenhet kan ärindras

dras och så mycket jag hunnit under min Träldom wid någon ledig stund at upteckna.

Kejsarens omänniskeliga lefnad lärer af det anförda någorlunda kunna inhämtas, ty at föreställa den så onaturlig, som Han i sig sielf är, skulle wara äfwen så omöjeligt som oanständigt, emedan deß enda förnöjelse består uti de grofwaste lasters och det grufweligaste Tyrannies föröfwande som alla Menniskior utom honom hafwa fasa och förskräckelse före, dock skal man förnimma at Kejsaren aldrig det ringaste ångrar, hwad han uti wrede och raseri giör, ehuru obarmhertigt och stridande emot Naturen det wärckeligen är. Med Kejsare-wärdigheten har han efter Mahometanska Läran århållit Heligdom, så at han af Morerne hålles för ett Helgon, (nästan på samma sätt som Catholiquerne hålla Påfwen uti Rom) och fördenskull wördas hans Person; ty om denna blindhet ej försatt deß Undersåtare i ett så diupt mörcker, så hade han wäl långesedan warit af dem mördad, emedan han ej som en Menniskia, utan som ett wildt Creatur plågar och handterar dem.

En kort tid förr än wi kommo hit, hade han låtit upställa 2 a 300 Morer uti en linea, och så begynte han wid den ena ändan deraf, och med sin egen Lantz stack ihiäl den ena efter den andra, då en Christen Träl måste gå efter honom och med sin Räck torcka blodet af Lantzen,

och

och når han hunnit andra åndan af linien och alla wore til döds slagne, såg han dock efter flere. Denna berättelsen har jag efter samma Träl, som måste betjena honom uti detta Blod-badet, och har warit många år här uti träldom: han sade at alla Barbarerna häpnade för detta hans Tyranni. Men en besynnerlig tiock blindhet omgifwer den enfaldiga hopen af detta Folket, som ofta högeligen prisar Kejsarens aldragrofwaste gierningar och säga dem alla både de någorlunda förnuftige och de aldrawederstyggeligaste, wara efter Guds och Mahomets råd.

Efter Morernas Lag får Kejsaren intet hafwa mera än fyra äckta Gemåler. Men dem förutan hade han denna tiden 160 Frillor, hwilka äfwen wäl kallas här uti Landet Kejsarens Hustrur, ty i anseende dertil at han kallas et Helgon, så kunna de intet anse et Fruentimmer, som får den nåden at såfwa hos honom, för någon Frilla, emedan hon genom hans heligdom, giöres Äckta.

Deßa Frillor äro til större delen helt wackra och hwita Fruentimmer. De äro de Förnämstas Döttrar uti Landet och såsom presenter til Kejsaren föräråde, men warda ganska illa tracterade, och paßas up af fyra stycken Swarta, hwilka hafwa mackt at handtera

 dem,

dem, som de wilja, och för hwilken ordsak Kejsarens Hustrur ofta få bra stryk om de ej äro lydige sine så kallade uppassare. Då Kejsaren får någon Jungfru til skiäncks, måste hon först i 2 a 3 Månader springa och tiena honom til deß han finner behag uti henne. Sådane skiäncker äro ej mer än 12, 14 a 15 år då de gifwas til Kejsaren, och således nog unga för honom, efter han är redan en Gubbe in emot 80 år. Men under den tiden hafwa de frihet at wistas ibland de unga Morerne och andra Trälar.

Då hon ändteligen fått lof at såfwa hos honom en gång, så införes hon på Slottet under de Snöptas wård och förklaras för Kejsarens Hustru utan widare Copulation, hwarefter han ej wil at de skola hafwa med andre något at beställa. Då Kejsarens Ramdam eller Fastlag är slutad, måste han nödwändigt såfwa när en af sina äckta Gemäler, men deremellan utwäljer han ibland alla, hwilken han wil, ty ombyte fattas honom intet. De stå uti et grufweligit twång och töra aldrig wisa en mine at wara mißnögde än mindre säja något ord, som mißhagar Kejsaren så framt de ej wilja blifwa eländigt mördade; deras mästa giöra är at tillaga och anrätta mat för Kejsaren och sig sielfwa: Men löpa därwid stor fara om det ej är efter Kejsarens smak; 2:ne stycken hade en gång bakat Bröd,

som

som honom intet behagade, för hwilcken ordsak då de sökte at ursäckta sig, han låt slå dem til döds med stora kiäppar och yxeskaft. Sielf war han närwarande då det skiedde och tålde at deras blod stänckte honom uti ansicktet och öfwer händerna. Sedan de woro döda, måste de ligga på samma ställe uti sitt blod til deß at de förlåtit honom det han dödat dem; hwilcket han tror at de giordt, då de legat 2 à 3 dagar obegrafne. Det samma giör han ock med alla dem, som han mördar.

Gemålernes Tractamenter bestå uti en Blanquin eller Mosune om dagen, lika med andre Tienare och Slafwar. Sällan få de af synnerlig nåd litet Frukt och Miöl, utan i öfrigit måste de arbeta, såsom Karda Ull, Spinna och Wäfwa. Majestätisk ära weta de ej af.

Då Kejsaren är af godt humeur och han wil roa sig med sina Gemåler, så sätter han sig på en Matta midt på Borg-gården och kallar ut allesammans, då de stundom sittia uti en ring omkring honom och spela på Zittror, Pipor och andra Instrumenter, hwarjämte de instämma med Siungande, deraf Musiquen wärckeligen på wist sätt har någon behagelighet, emedan det är deras enda öfningar och enda ro; stundom dantsa de rundt omkring honom, eller på annat sätt leka och spela til at roa honom. Detta är ock Kejsarens enda förnöjelse som kan kallas menlös: Men

det

det är ganska sällan hans sinne är så mildt at dylika nöjen kunna behaga honom; wid deßa tilfällen får ingen Menniskia wara mera på Slottet än de Snöpte Negrerna. Kejsarens Fader har haft 600 Söner eller flera, men denna ej mer än 2:ne, hwaraf allena Regerande Printsen af Marocco är igen; en Dotter har Kejsaren haft, som åfwen är död, annars giöres af Kejsare-Döttrar här så litet wäsende, at de knapt hos någon äro namnkiände.

Kejsaren förer ganska liten eller ingen Ståt mer än de andra förnäma Barbarerne, hwarken uti Kläder, mat eller på annat sätt, fast än han har många präcktiga Klädningar af Guld och Silfwer-Brocader som Judarne förfärdiga. Hans Håstar och Sadel-Munderingar äro de enda som kunna anses wara utaf något wärde. Han hade denna tiden allena 24 stycken Håstar, til hwilcka åfwen så många Christna Trälar woro förordnade at skiöta. 6 stycken af deßa Håstar äro til Keisarens tienst allena förbehåldne, och hållas af Morerne åfwen som Kejsaren sielf för Heliga, ty om någon förtient at straffas, ware sig Mor eller Christen och han springer til Kejsarens Håst och fattar uti en steg-bögel så kan ingen der röra honom. Ingen annan, än Kejsaren sielf får lof at rida på dem, så framt det ej af en besynnerlig Keisarens nåd blir tillåtit för någon af hans Favoriter, hwilcka då de stiga af och på Håsten af wördnad för honom falla

ned

ned och kyßa på Jorden. Då någon af deßa Håstar dör, begrafwes den lika som en Menniskia och anses af Morerna för ett Helgon, emedan de tro at Kejsaren efter döden hos Mahomet får igen samma Håst at rida uppå uti Mahomets ewiga stall der han skal stå sadlad tilreds.

Kejsarens Sadlar äro mycket präcktiga med Guld och Silfwer broderade, samt åtskillige med Jouveler utzirade, en Sadel har han med en Diamant infattad uti Knappen, stor som en Nöt, Stegböglar, Betselstänger och beslag äro af fint Guld; deße Tyger giöra ock måst Judarne. Låsa eller skrifwa förstår Kejsaren intet. Til wäxten är han medelmättig, deß anseende är obeskrifweligen grymt och faseligit, med ett groft stort halft swart och halft brunt ansickte, enögder, med en lång trubbig näsa, stor och ständigt öpen stående Mun, hwarutur en ofantelig stor Tunga ständigt synes, som han slingrar måst altid på en sida. Tuggar en skummande fradga, då han är arg, lika som en wild Håst. Folcket kallar honom Sidi, det är Herr Muli Abdula. Men af främmande Potentater får han denna Titul: Store och namnkunnoge, Högmägtige och Ädle Prints Muli Abdula, Ben Muli Ismaël, Ben Muli Cheriff, Ben Muli Ali, &c. &c. Kejsare utaf Rikenen Marocco, Fez, Mackenås, Suff och Algarfen, Prints utaf Tafel &c. Herre af Guinea &c. &c. uti Munnen har han 2:ne stora krokuge tänder: färgar sig blå

blå omkring ögonen, brukar ett litet Skiägg, men ett stort Knabelbart eller Muchetager.

Uti Barbariet äro 3:ne slags Folck, Swarte, Hwite och Brune, af hwilcka de sista, som gemenligen kallas Morer, äro Landets rätta Folck. De Swarta äro merendels af begynnelsen Trälar, från Guinea hitförde och de Hwite ifrån andre Orter hitkomne, men äga nu med Morerne lika frihet. Alla hafwa de den Mahometanska Läran och wisa åtskillige sig derutinnan ganska nitiske. De hafwa här många och stora Kyrckor eller Moscher, in uti prydde med åtskilliga wackra Pelare, Golf, Wäggar och Tak med Porcellains Sten öfwerklädde. Tegel och målad Porcellaine giöres här i Landet. Figurer och Beläten tåla de intet. Midt i Kyrckan hafwa de en Springe-kiälla, hwaruti de sig twätta, då Gudstienst, om det så heta må, hållas skal. Denna skier således, deras Präst eller Sanct sitter främst på gålfwet och läser uti en stor Bok, eller då och då talar några Ord til Församlingen. Då Morerne komma in i Kyrckan, så buga de sig åtskillige gånger, samt falla ned och kyssa gålfwet, derpå en del sig sedan sätter at höra Prästen, men större delen gå genast tilbakars. Är ej mycket Folck i Kyrckan, så kläda Morerne af sig Byxorne och twå sig i Kiällan, men Mößorne draga de aldrig af hufwudet.

Sin

Sin Bön giöra de annars så wäl utom, som uti Kyrckan, hwartil de gierna söka sig höga Platser, at Mahomet må så mycket bättre höra dem. De wända sig altid emot Solenes upgång, då de en gång eller flera om dagen bedia. Raband bruka de lika som Catholiquerne och då de läsa derefter, så uprepa de ständigt Arbiata Safferla! som betyder en önskan at få råda öfwer de Christne.

Klåckor eller Solwisare finnas intet här i Landet, utan de hafwa Wäcktare, som ropa uti Tornen, hwad tiden lider och kalla Församlingen til deras Gudstienst. Deße äro en sort Sancter, som läsa flitigt Alcoran, jämte andre skrefne Böcker, at deraf lära andre. Alla Timar om Natten, wid Solenes upgång, om Middagen och wid paß Klåckan 4 efter Middagen, så ropa de ut, at Gud är Stor och Mächtig, som gifwer dem igenom Mahomet alt hwad de behöfwa. Men under Kejsarens Ramdam eller Fastelag, lägga de det til, at hwar och en skal stå up af sömnen och bedia Gud ett trogit Arbiata safferla.

Deras Söndagar infalla merendels på wåra Fredagar, men skiljas ifrån de andre dagarne ej annorlunda, än at kl. 11 för Middagen sluta de uti Fezwillie boende sina Bodar til och springa uti en stor hast i Kyrckan, men wända så snart om at innom kl. 12 äro åter alla Bodar öpnade. Under denna lilla Kyrckiostunden får in-

gen

gen Christen eller Jude wisa sig på Gatan, men i Fez åter giöres ingen särdeles skilnad på mera den ena än den andra dagen i Weckan, allena på de 3:ne store Högtids dagarne, som allmänt firas om Året, då de intet arbeta, utan i stället föra ett omänskeligit leswerne, med skiutande, ridande, skri- och ropande, ifrån den ena til den andra orten, som woro de ursinnige.

Den Förste Högtidsdagen begås då deras Ramdam och Fastelag är slutad och infaller med Nymånaden uti Julii; denna kallas Eidiseér och betyder deras Renselse eller Påskedag. Alla Morerna rida om Morgonen helt bittida til Slottet at möta Kejsaren. Honom följa de sedan til en af deras Förnämste Helgons Graf at giöra sina Böner, derefter de sig hela dagen wäl tractera låta, samt dantsa, skiuta och dundra af fägnad, at deras Fastelag är slutad, Mahomet til behag. Under Fastelagen får ingen äta eller dricka ifrån Solenes up- til deß nedergång, men de taga skadan igen om nätterne.

Den Andra Högtidsdagen infaller uti September och kallas Eidilkébijr. Denna dagen rider Kejsaren ut til Sanctens Graf och offrar ett Får; lika så giöra alla Morerne efter Mahomets befallning. Det säges at Mahomet hade i begynnelsen befalt, at hwar Musselman skulle denna dagen offra en Jude, men som hans Hustru skal warit en Judinna, så blef denna stränga

ga Lagen så ändrad, at hwar och en får slackta och offra ett Får i stället för en Jude. När detta är giordt, så firas denna dagen ej med mindre buller än den förra.

Tredie Högtidsdagen kallas Mullud och firas Mahomet til åminnelse uti slutet af December. Kejsaren offrar denna dagen för alla ett Får, som skal brännas wid Sanctens Graf. Kejsaren sticker det igenom med en Sabel inne på Slottet, och om Fåret lefwer til deß det kommer på elden, så spå de sig en god och frucktsam tid i Landet. Efter Offrets förrättande följa Morerne med Kejsaren til Sanctens Graf alla ridande, med ett hiskeligit skri och buller.

Hwart Hushåld i Städerne der de finnas, upstädar och rensöpar ett af sine förnämste Rum, hwaruti de denna dagen sätta mat af åtskillige slag tillagad. Blifwer deraf något ätit af Mahomet, som de tro; så är det ett wist tecken til at han håller dem kiära, emedan han intet försmår deras Rätter. Wid Måltiden giöra dock Råttorne tienst för Mahomet.

Om Morernes Religion i öfrigit sökte jag förgiäfwes at at få ricktig underrättelse, likwäl kunde af deras utlåtelser dömas om en gräselig willfarelse, och at Hufwud-grunderne bestodo mäst uti wißa skrufwade hierne-griller; så mycket förnam jag til exempel. Hwar Muselman

tror sig efter döden komma til Himmelen, hwarest Mahomet skal wara en Regerande Herre, och han skal gifwa dem hwar och en 4 wackra och hwita Jungfrur til Hustrur och en kostbar Häst, med full Sadel-mondur. I denna löjeliga händelse skulle man kunna sluta, at alla de, som i hela werlden födas och dö Jungfruer af de hwita, ej blefwo förslående til så många, som Mahomet åkallat hafwa. Ett ansenligit förråd af utwalde Hästar och Sadelmakare synas då äfwen wara nödige på den Ort der de möta Mahomet.

Til at äta skola de få i andra lifwet en läcker Kuskesu, eller en hos dem kostelig brukad rätt, jämte Kiött och färskt Smör med mera, som är delicat til alt öfwerflöd. Penningar skola der ock wancka, men intet til stor myckenhet, derföre föra de sådanne med sig när de dö (såsom Oden fordom lärde wåra Swenska Förfäder) om de några hafwa, eller ock grafwa de dem neder uti Jorden emot det de tro sig skola dö, hwarest de sedermera kunna hämta dem efter behofwet i andra werlden.

Store Herrar och de Förmögne Morer sända en af sine Tienare eller kiöpte Trälar åstad at grafwa ned större delen af sine rikedomar, och då denne återkommer med berättelse, hwar Skatten är förwarad, så stinger Husbonden honom ihiäl, af frucktan at denne annars efter Herrens död antin-

antingen skal för andra uppenbara stället eller sielf borttaga skatten, innan den döde får lägenhet at komma ifrån Himmelen ned och sielf hämta honom.

För sine i Lifstiden hafde Swarte, Brune eller Hwite Hustruers förſorg i andra Lifwet, märckte jag dem inga anstalter giöra, wet ock icke säkert om Mahomet lofwat dem sitt sällskap efter döden, hälst de äro uteslutne ifrån den allmänna deras Gudstienst, ty i Kyrckan komma de aldrig, som mig bekant är. De anse detta Kiönet wäl för nyttigt, men ej för kostbart; ty man såg wäl Kejsarens egna Gemåler, af deras snöpte uppassare ofta eländigt kindpustas, som de måtte hålla til godo, med mera.

Alla de Mahometanske Prästerne, Scholemästare, och de, som ropa uti Tornen, kallas Sanctos, likaledes de, som äro tokuge, galne och ursinnige, hwilka gå omkring merendels näkne eller med några gamle slarfwor, som knapt hänga tilsamman, ropa, skria, dantsa, hoppa och siunga för sig sielfwe, de hållas både för Helige och Propheter. Deßa föda sig med tigga, stiela och röfwa samt fara hela Landet igenom.

När någon af deße Helgon dör, så begrafwes han alt efter, som han warit hållen för stor til, antingen utom eller innom Staden. Öfwer Grafwen bygges ett litet Hus, hwaruti ständigt

en Olje-lampa brinner, som anses lika Helig med den der begrafne. Til deßas Grafwar gå Morerne gemenligen och giöra sine Böner, med begiäran at Sancten skal bedia för dem hos Mahomet. De båra ock mat för den döda at hålla til godo och at muta honom med. Man kan sluta af alt sådant at deße arme likwål måste kiänna hos sig någon egen ofullkomlighet, samt föreställa sig, at i andra lifwet måtte wara ett bättre och ett sämre tilstånd, hwarföre de anhålla hos sine afledne Helige, om Förbön at få komma dit Mahomet wistas, som de tro wara i saligheten.

Sancternes syßlor äro tillika at lära Piltebarn läsa och skrifwa, deraf Flickebarn ej få weta, ty de slutas wid sitt arbete inom lås och nyckel och upfödas nästan lika med den andra Boskapen. Sancterne hafwa ock upsickt på Folkets upförande och söka at förena de oenige.

Om någon begådt något ondt emot deras Religion eller annat, ware sig Turck, Hedning, Jude eller Christen och han springer til en sådan Graf, så törs ingen röra honom. Men om Jude eller Christen ditkommer, så måste han förneka sin Religion och blifwa Muselman.

Den största Sancten de häromkring tilbedia, ligger begrafwen 2 a 3 Musquette-skott ifrån Staden Fez; denna tilbedes om god årswärt, regn och torcka, hwarutinnan de sätta sitt högsta goda. Morer-

Morerne så wäl som de Fria både Hwita och Swarta, få lof at hafwa så många Hustrur, som de kunna kiöpa, men högst 4 Äckta, och skier deras Giftermål på det sättet, at då en Karl wil hafwa Hustru, så går han til en gammal Kiäring och för henne uptäcker sitt ärende, samt ber henne det hon wil anwända sine pund, til sitt ändemåls winnande, om han för någon wiß Flicka är wälsinnad. Härpå går Gumman benägit åstad til den älskade emot belöning och föredrager Friarens begiäran, eller sielf upsöker någon, som henne för handa förut anmodat i hemlighet at skaffa sig Man, såsom wäl i andre Werlds delar torde brukeligit wara under tiden.

Får Gumman godt swar, så accorderar hon genast om priset, som merendels proportioneras efter Flickans hurtighet och Friarens egit tilstånd. Från 40, 80 til 100 Ducater om hon är af första skiönhets Classen. Efter slutat accord skickar Fästemannen henne halfwa Summan förut, hwarföre hon låter giöra sig wackra Kläder och nödige Husgeräder. Den andra hälften af Kiöpe-Schillingen får hon först då de blifwit Gifte. Något för Giftermålet, sänder han til Fästemön et wäl tillagat Kuskesu, fint miöl, färskt Smör, gröna Sallader och åtskilligt annat godt, som doger at äta.

Otta dagar förr än de träda tilsammans biuder Brudgummen til sig en myckenhet af sine

Wänner och Släckt, med hwilka han rider omkring Staden, då de hela Weckan, Skiuta, Skria, Ropa och dundra, som wettlöse Menniskior, men i synnerhet Bröllops-dagen. Men under den tiden sitter Fästemön inne, äter, dricker, samt roar sig med sine Wänner in til ottonde dagen, då hon föres omkring uti ett på bästa sätt med blomster och annat utstofferat och beprydt Skåp, fästat på ryggen af en åsna, efterföljd af en bullrande Musique, af Pipor, Harpor, Horn, Trummor och dylike Instrumenter, jämte af en otalig skara med Folk, hwilka Siunga och skria, at giöra Musiquen än mera olidelig. Samma dagen, mötas Contrahenterne och sofwa tilsamman, hwarmed hela Fästen utan annan Wigsel slutas.

Efter de ej igenom Wigsel sättas under Werldslig Lag, så hafwa Hustruerne ringa heder och ingen säkerhet, ty så snart de ej kunna behaga Mannen, så säljas eller drifwas de bort, såsom annan wälfången och kiöpt egendom. Hustru och Barn få aldrig äta med Mannen, utan af det han lämnar, och en Qwinna wägar ej at blanda sig i Mansens giöromål, ty han har öfwer henne en full myndighet. Korteligen alt Qwinno-wälde, som annorstädes ofta spörjes, är obekant.

När de få Barn, så måste Släckt och Wänner samman at votera om Barnets namn, då

då det i Omskiärelsen nämnes efter slåsta röster- ne. Omskiärelse-tiden är här ingen wiß dag, u- tan ibland efter 8 Månader och ibland efter 3 a 4 år, omskiäres Barnet. Ammor äro obekante meubler, och får här ingen wara så commod Fru, at hon har lägenhet at få lämna sitt Foster til andras bröst, men ofta drifwas utur huset med Barnen bort.

När någon dör, sys den inne uti ett stort Kläde och lägges genast på en Bår och båres med hufwudet före til grafwen utom Städerne. Bårare äro allena 2:ne som taga båren på huf- wuden en i hwar ända och löpa åstad. Sorge- folket af Mankiönet går förut, siunger, grå- ter och skriar eländigt. Qwinkiönet går ej i Jor- defärden med.

Judarne hafwa ock här sina Synagogor och fria Religions öfning, måst öfwer hela Kejsa- redömet.

Catholiquerne hade ock en Kyrckia uti Mackenås, som i Jordbäfningen ramlade kull, de äro nu omtänckte at bygga en annan. De hafwa 2 a 3 Präster i Fez, Tetuan, Saleé &c. utaf St. Fransisci Gråmunckar, som måste tie- na här 12 år innan de få resa hem. För sin fri- het måste de hwar Påska betala til Kejsaren pre- senter. Hwad de ogifte Munckar här måst giö- ra torde lätt begripas. Säkert nog omwända de ingen Mor eller Turck, men wäl ofta förlo-

ra af sine egne Får, som gå til Mahomet och det bekommer dem ingen ting, som jag kunde märcka.

När de Christne wilja antaga den Mahometanska Läran, så gifwa de Kejsaren sine tanckar tilkiänna, och sedan de utlofwat at ärkiänna Mahomet för den högsta Prophet och utfäst sig wilja stadeliga tro på honom, så uprepar Kejsaren undertiden för de affällige med få ord innehållet af deras Lära. Derpå blifwa de sände til en af deras förnämste Präster eller Sancter, som bor i Fezwillie, hwilken efter förfrågan om deras ärende, omskiär dem och låter dem sedan gå hwart de wilja. Af dem fordras hwarcken särdeles någon ed eller försäkran om deras ståndacktighet. Ingen twingas häller här af de Christne, at ändra sin Religion, hwilket synes wara ett synnerligit märcke af Guds Försyn.

Annars äro här i Städerne at finna många Renegater som gemenligen blanda sig in med Negrerne, och gingo 23 stycken Spaniorer och en Portomahom öfwer til Mahometiska Läran uti Fez den tiden jag der war; men som förut sagt är, så blifwa de litet éstimerade. En ung dock nog wanför Spanior för at slippa arbete antog Mahometanska Läran, men fick sedan ingen utwäg för sig til föda och kläder, utan under ärkiäntsla af sin stora därskap, måste med blygsel tigga sig underhåld af de andre Slafwar och i

sine

sine wäntade gode dagar, låta sig behaga at ensam ligga uti ett eländigare rum än wårt war; torde wäl hända efter Allmagtens behag, at dermed både årindra honom sitt grofwa fel och at warna de andre ifrån dylikt.

En sedwana säges wäl wara at den affallne blir skyldig efter omskiärelsen at tiena Kejsaren en Månad mer eller mindre, men dermed är ingen ordning, utan begifwa sig somlige genast ut til Landsfolket och skaffa sig Hustrur eller annorstädes, hwar de finna lägligit.

Detta Landet har i Städerne sine wiße slags Befästningar, som i Fez. Kongs-Slottet är fyrkantigt wid paß 184 alnar i aflång quadrat af en Mur om 12 alnars högd och 8 fots bredd, upmurad af kalk, fett leer och groft rensållat grus, som der i Landet brukas, ej särdeles starck. I alla hörnen inom äro Hus, til Magaziner och Kejsarens förnödenhet. Der innom är en stor Borggård. Nästan midt på Borggården är en Byggnad. In wid den ena Muren är fågården under bar Himmel, dernäst Hustruernes rum deruti Kongs-kiöket tillika är, dit in få inge andre än Snöpte komma, sedan en liten Gård med en brunn uppå, dernäst Kejsarens Rum, alla med en Wåning och utan fönster, allena en glugg den wi på Kejsarens Rum giorde. Derintil wid andra Muren är Goßarnes och uppaßarnes rum, der porten går in igenom stora muren på östra si-

dan, och der Kejsaren har sitt Tält, bakom deße Byggnader, som äro bygde af samma slags materialier med Slottsmuren. Gent emot Gemålernes rum och stora muren stå Hästarne under bar Himmel bundne til några och Tiugu stycken i twå rader. Här äro ock Corps de Gardierne för Herrarne och Folket. Slots-porten är med bläckplåtar beklädd. In- och utom porten har Kejsaren bänckar, hwar på han ligger och sitter. Ingen defension är på muren förutan de 12 Stycken gamle rostade små Canoner, måst obrukbare, som förut äro nämnde. Utomkring går en Graf rundt om, allena på ett ställe der wägen är in til Slottet, gråfwen utaf Trälar 9 fot diup och 8 bred, har intet watten. Denna skal muras in uti til 6 fot öfwer Jord til Slottets utwidgande, deraf wid paß hälften är färdigt. Tätt wid Slotts-muren är i ena hörnet en stor 18 alnars diup stensatt af Trälar gråfwen Brunn med godt watten, som med en Boricka upfordras genom hiul uti krukor. Under hela Slottet går springwatten ända ned i Trägården wid paß 300 alnar norr om. Slottet är belägit från Fez ett litet stycke. Alla Tak å Slottet äro måst täckte först med bielkar, hwarpå sedan lägges tätt med Rör och sedan stötes med bruk derpå, så at det blir jämt, som ett Golf utan slutning: På samma sätt täckas måst alla Tak i Städerne. De blifwa hårda och täta, och brukas ibland för tidsfördrif at gå uppå. Slottet kallas Tarde Wijbe, som betyder en Helig Ort.

Trä-

Trägården norr om är wid lag 500 quadrat alnar, omgierdad med tätt planterade Rör, som klippas och putsas. In uti finnas många frucktbärande Träd, som här i Swerige, jämte Drufwor. Trägårds-skiötseln förstå Morerne tämmeligen wäl. Jordfruckter, som Lök, Sallader &c. finnas här nog.

Emellan Slottet och Trägården är en af oß uphäfwen jordhög från Grafwarne, derpå Kejsaren plägar ofta sittia och utdela plågor åt Trälarne; denna hög blir efter Kejsarens död en Heligdom, efter han der ofta wistats.

Norr om tätt wid Trägården ligger Hönshuset med en god Brunn, det är bygdt af Trälar med gråsten och jord, samt täckt med halm. Näst in til ut med Trägårds-gierdesgården ligga 8 låga Hus, bygde af Rör och Halm, liknande Swenske swinhus, deraf en wådeld en gång lade 6 i aska, men återbygdes genast, deraf Lemuri eller Ministern har ett såsom sitt Cancellie, men har annars i Staden ett Hus, der deß twenne Hustrur residera. Uti de andre bo några Kejsarens Bröder en i hwart, de nämligen som hafwa någon synnerlig nåd. Kejsaren har annars 5 a 600 Bröder alla liderlige och ostyrige, som förut är förmält.

Öster om wid lag 30 alnar från Slottet, har Kejsaren ofta sitt Tält, som kan flyttas rundt

om

om Slottet efter behag. Rundt om alt detta går åter en stor Graf lika med den förra.

Staden Fez eller Fez Sidiæ är belägen på en tämmelig flack och slät plan, utom något Skog, Berg och Backar der och hwar; måst rundt om flyter en Älf tämmeligen stor, allena å norra sidan en liten torr plan, der wägen går til Fezwillie, hwilken är belägen ett par Canon-skått derifrån. Fez är ej stor, har små Byggnader, ej särdeles ordentelige Gator utom en emellan båda Portarne. Staden är bygd af Christne Trälar. Här finnes ock ett wackert Kongshus, beprydt innan och utan til med Bildwerck, har många Golf och Wäggar innan til af Porcellain-sten Terningswis lagde, men det förfaller dageligen. Der inne bor Boschewen och 18 stycken gamle afdanckade Kejserlige Gemåler, derföre Kejsaren ej sielf wil bo der. Handelen i Staden drifwes måst med Matwaror, de öfrige föda sig med stiäla och röfwa. Politie finnes der ingen särdeles, utan hwar giör merendels efter behag, ehuru 4 a 5 stycken af de rikaste kalla sig Domare.

Omkring Staden gå 2:ne Murar 11 a 12 alnar höge, 2 fot brede öfwer, derpå finnas 5 a 6 Castell ej särdeles befäste eller armerade, har 5 a 6 gamle rostade Canoner, som de ej förstå at handtera.

Inbyg-

Inbyggarne här kallas di Ludi, lika som de i Fezwillie kallas Fezer, ty det är brukeligit at hwar Stad gier sine Inbyggare särskilte namn.

Här i Staden har Kejsaren några hundrade Man, som utgiöra deß Lif-Gardie til Häst, de underhållas ej, som på andra Orter i werlden, utan få hwart år något litet at dela sins emellan.

Gorr skal wara en Upstad, som måst bebos af Gifte Renegater och försäkres der finnas til 10,000 om icke flera sådane.

Fezwillie eller Fezbelij norr om Fez, är bygd, som de andre, Stor, mycket Folkrik, har många Handlande, jämte nödige Handtwerckare. Deßa föra ofta krig med de i Fez. Omkring Staden gå 2:ne lika höga Murar 12 fot, 2 a 3 dito brede, har några gamle Stycken, som de Christne måste skiöta. Wäster om ligger ett stort Castell, utan Stycken med en löndegång under Jorden til Staden, bygdt af en Christen Renegat. Der finnes likwäl ingen Besättning. Här har Kejsaren åtwen nu förtiden wid paß 1500 Man i Guarnizon, ehuru han förut berättes der hast 3 a 4000 til Fot. Deße tiena Kejsaren i krig och på deß bekostnad utrustas med Bößor, Sablar och Krut 2c. Men Wackt hålles ingen annan än 2 Man pläga sitta i porten med kiäppar i händerne. Det berättas

tas at Staden gier Kejsaren månadteligen några hundrade Silfwer-Ducater, deraf deß Gemåler och Tienare lönas, men år mig en obekant sak.

Mackenås fordom Residencet och den största Stad i Riket, ganska Folkrik, wål befåst med stark Guarnizon, förstördes i grund af Jordbåfningen den 1 November 1755. Hårom år å sine stållen frammanföre widare talat. Från Fez år han belågen wid paß 8 timars resa til fots uti Sydwåst.

Tanger och Saleé båda Röfware-nåsten, åro på wist sått Kejsaren skattskyldige, derifrån han får under tiden i Skatt några Lerpottor, Fat och sådant Kram, men de ackta ej stort om Kejsaren.

Tetuan, så mycket jag kunnat hafwa tilfålle at underråtta mig om, år en tåmmeligen stor och Folkrik Stad 1 ½ mil från Siön, wål situerad. Hår drifwes starck Handel med Morerne, genom Caravaner: Handtwerckare saknas ej heller både af Morer och Negrar. Husen åro merendels 2 Wåningar utan Fönster, med gluggar, har flata Tak, som brukas i Landet, giorde med något slutande Balckar, Rör och derpå sammanstött Kalck och grus helt hårdt och tått, med deri giorde rånnor. På deße Taken kan man gå från ena til andra Huset hela gatan utföre, som på ett slått golf. Kyrckor med torn finnas hår som i andre Ståder, dock utan Klåckor,

kor, som äro der i Landet lika så osynlige, som Foglen Phœnix. Omkring Staden är anseenlig Mur af kalk, ler och groft grus af samma art och storlek, som i Fez, har 16 a 18 Stycken, men Artillerie-Wettenskapen är här, som i de öfrige Städer, ganska litet wärd. Och all deras Fortification är emot Europeiska Artilleriet alt för otilräckeligit. Af denna Staden lärer Kejsaren förmodeligen hafwa sin största inkomst, medelst deß Siöröfwerie.

Castellet nedre wid Siön der Tetuanerne hafwa sin Capare-Gallere och upföra dem de få til Fångar, är af 2:ne Wåningar omgifwit med en ler, kalk och sandmur, har 3:ne små Stycken, allena 2 brukbare utan Raperter. I öfra Wåningen är arresten, dit Slafwarne klänga sig up i garnstegar.

Tafelett är belägen på en sandig ort, der de Kejserlige Sönerne måst måste bo, at ej kunna wercka upror. De nära sig med Dadler-Handel allena, ty orten är ofruktbar. Denna är en stor och mägtig Hufwudstad för en Province up i Landet, der Kejsaren haft en Son, som regerat, men är för 5 år sedan död, denna har en Son, som stryker omkring här i Fez.

Staden är belägen 15 dagsresor härifrån. Uti alla Städer finnas i Landsens smak åtskillige wackra Kyrckor, hwars wäggar, pelare och golf äro prydde af Porcellaine Sten och wackert

arbete,

arbete, men bilder och figurer äro osynlige. I alla Kyrckor är en springe-kiälla at twå sig uti.

At här finnas 3:ne slag, Hwita, Swarta och Bruna, Inbyggare af en Religion hänger så tilsamman. Morerne äro rätte hemfödingar, de Swarte äro komne af Trälar ifrån Guinea, som öfwergått til Mahometanske Läran och blifwit fria, lika så de Hwite utaf Europa, deße utgiöra nu stora Slägter och hafwa med Morerne lika rättigheter.

Morerne hafwa i stället för Tienstehion Swarte Trälar, som de få kiöpa, deße kunna under tiden antingen af Husbondens grace eller egne gode tienster och skickelighet til något särdeles, giöras fria, då sedan alla deß efterkommander niuta lika rätt. Lika så är alt Kejsarens Krigsfolk kiöpte Negrer och Trälar, hwaraf de förplicktas allena til deß tienst. Alla Barn som födas under Träldomen äro med Hustruerne likaledes Trälar. För sin tienst niuta de ingen annan lön än mat och kläder. Sine Trälar handterar hwar och en efter egit behag, lika som de giöra sina Hustruer.

Til Skapnaden är detta Folket tämmeligen reseligit, har wäl skapade ansickten, men deremot merendels en stygg och wild upsyn.

Manfolcken öfwa sig uti at kunna handtera Gewär, arbeta i Jorden, skiöta Handtwerck och åtskilli-

åtskillige slögder af Fabriques och dylika inrättningar, som de i Landet hafwa nödige.

Qwinfolcken åter, som man kan stiäla sig til at få se ibland, skiöta alla insyßlor, med kokning och matredning; de kunna äfwen behändigt nog spinna på Slända både Linne och Ylle, då de altid sitta på Golfwet uppå en Matta med det enna låret bart för slåndan skull efter deras berättelser, som få det se. Ingen Främmande får annars komma in at se Qwinfolcken, utan möter Mannen dem ute. När han går ut, så läser han inne dem. Ute få de ej gå, utan med förtäckte ansickten. Qwinfolken eller gifte Hustrur kiännas bäst ifrån det andra Kiönet deraf, at de merendels bära sina Barn inlindade i mantelen på ryggen; ty til Kläderne äro de mäst like.

Stads-folcket, som allena bor i Hus, hafwa släte Wåningsrum i allmänhet, dock träffas några Rike, som just deraf kallas Förnäme, hwilka hafwa Wäggar och Golf i terningar af Porcellain, annars äro Husen hwitlimmade innan och utan til. Deras Meubler och Husgeråder bestå allena i Kopparkitlar, som de i landet sielfwa tilwercka; och finnes i Marocco nog och god Koppar. Äfwen bruka de hemgiorde Sten och Lerkiäril, Tråslefwar at ösa up Mat med, samt store Knifwar men ej wid Måltiden.

In i Husen brukas långa Bänckar litet hö-

gre än Golfwet för Sängar, deruti de bruka Ull-madrasser, ludna Skinn och Mattor; men Ylle-täcken, Linne och Lakan finnas sällan. De Rika bruka somlige en art Soffa med en Madrass uppå. Bord och Stolar äro osynlige, lika som Duktyger, ty de äta på Golfwet uppå en Matta, utan Skied, Knif och Gaffel. På Landet bor Folket i Stenklyfter och Tält och äro bygde Hus der så sällsynte at jag aldrig såg ett, ehuru något enda skal finnas här och der wid store wägar.

Matredningen är ej särdeles kostbar, dock brukas äfwen främmande Specerier, utom de många slag som de sielfwe hafwa. Skiönt Hwetebröd finnes; Kiött- och Grön-Soppor brukas sällan, men Bönor och Lins-ärter nog, jämte Rötter, Rofwor och Lök, som här ömnigt wäxa.

Kuskesu är den allmännaste och förnämste Rätt. Den beredes således: Man tager litet Gryn, slår dem i ett Tråg eller Fat, hwartil lägges något Hwetemiöl, som blandas up med litet watten, sedan knådas detta med händerne, så at det blir, alt som stora Gryn, och kan man på det sättet giöra hela tunnan Miöl til Gryn, som de sedan tårcka och efter hand bruka. Beredningen skier sedan på det sättet. De hafwa en Kruka eller potta efter Hushållets storlek med en ihopslutande öpning öfwer, nästan likt en Brännewins-panna, deruti lägga de något slags Kiött,

Kiött, som bäst förefaller, med några gröna Örter, som gifwa god smak, utan watten. Ofter, som gifwa god smak, utan watten. Ofwan derpå hafwa de en annan kruka, som slutar in i öpningen, wid åfwan til som en Tratt med små hål under; deße klistras sedan igen, som man giör på Brännewinspannor. I öfra Krukan lägges Kuskesu, och under kokningen och Kiöttets stekande, drager sig all den fina ångan up genom de små hålen uti Kuskesun. När detta är färdigt, uptages Kiöttet och det feta aftages och lägges til Kuskesun, jämte Smör och Hannog efter behag, ibland ock något Grönt, detta omröres sedan wäl i ett Fat och så har man en wärckelig wäl smakande hälsosam och god rätt. Miölck och watten äro deras bästa drycker. Brygga är för Morerne obekant, men Judarne förstå både den Konsten samt at Bränna, af hwilka Morerne lärdt sig braf at supa. Landt-folkets spis beredes på lika sätt, så långt jag kunnat förnimma. Mat är annars ej ondt efter här i Landet och priset är nog drägeligit, när mißwärxt är ej infalla.

Klädnings sättet är i deras smak artig nog, alla Manfolk och många Qwinfolk bruka wida och sida Linn-böxor, som de om magen fälla up som en stor walck. Manfolkens räcka ned om knäen, men Qwinfolkens längre ned, deße draga de först på sig, deröfwer en wid Skiorta utan armar och derpå en sid och lång Räck, med röde Mößor på hufwuden, som aldrig aftagas,

Här öfwer linda de om sig korswis en stor Linneduk åfwen öfwer hufwuden, och dermed äro Mansfolken i sin prydning, när de tagit på sig sina Pampuser eller långa Skor; men Qwinfolken, hafwa sig några rariteter utom deße förbehåldne, ehuru jag ej wet, om de här kunna tiena til förbättring i prydnings konsten, som til exempel, store Koppar eller andre grofwe Ringar omkring benen och armarna, lika så ofantelige öfwer och under i öronen. Den raraste Pomada är sedan i håret färsk Kodynga, som rinner omkring deras halsar och ansigten, en duk knuten om hufwudet för röd Mößa, eller en Linne-lapp, af Olja och dynga helt gul. För Halsband brukas en hoper Orm- och Snokskallar af de Rike, och dermed äro de i sin största prackt.

Linne- och Ylle-Tyger förstå de at sielfwe förfärdiga, samt färga til egit behof, men ej til utförsel, som de ej äro måne om.

Kejsarens drägt är först en hwit Skiorta, derpå en Tröja, sedan en lång Lif-kiortel med knappar ända ned, ett Bälte, en Kappa, store, långe och brede Byxor, röde Pampuser utan Strumpor, en röd Mößa och der omkring en Turbant, en Guld-Sabel och Knif och en Lantz i handen och dermed är han färdig at Tyrannisera. Coleurerne på Kläder kan han ändra 4 a 6 gånger om dagen, i den hwita är han mild och i den swarta grym och blodtorstig.

Så

Så i November och skiära i Mars och April är här brukeligit i Städer och på Land, af kostbart Hwete och Korn. Åkren hackas eller plöjes up, giödslas litet, af det de efter den altid utewarande Boskapen med bara händer kunna samla. Säden skiäres af med en liten handskiära, litet ned om Axet, detta samlas ihop, lägges uti nät och föres på Åsne-ryggen uppå en slät plats at torkas och sedan af Oxar uttrampas. Säden kastas med skiöflar i luften och således rensas. Sedan förwaras den antingen uti glesa stora Korgar, som de med dynga göra täte innan och utan til, eller i Jordgrafwar. Til malning brukas Wattu-qwarnar, som hos oß. Bergningen skier ej nättare, än at de Fattige kunna efter åt hämta sig hela bördor. Derpå släppas Kreaturen ut, och sedan sättes eld på den långa halmen, derefter hackas åter Jorden, som samma år frambringar en kostelig och ömnig Tobak öfwer den heta Sommaren. Denna kosteliga Krydda torkas och utan widare beredning karfwas eller til Snus males; af båda sorterne brukas rätt mycket, samt snusa åfwen af Qwinnokiönet.

Här wäxer ock ett slags Wild-råg, som föregifwes wara samma slag, som Adam och Eva i Paradiset eller straxt efter Fallet åto af, innan de kunde handtera Jorden.

Ett i mitt tycke både försicktigt och nyttigt

 sätt

sätt bruka de til sin åkers fruktbarhet; de utwälja sig om giörligit är någon litet slutande plan. Ofwan före och inuti hwar lägenhet finnes, grafwa de sig Brunnar och Kiällor, sedan draga de omkring åkren ett slags dike, hwarifrån de giöra åtskillige smärre öpningar, i tärningswis öfwer åkren och således leda watnet öfwer alt från brunnarne. Denna Konsten hafwa de ibland infallande 2 a 3 årige ständige Tårckor, som förebäda Hunger och Pest, lärdt dem. Til bättre nytta låta de watnet löpa igenom wid Brunnarne lagd dynga, at det blir fett, deraf de ej behöfwa bry sig med utkiörseln. Jag skulle tro mången i wårt Land kunde på lika eller bättre sätt, åfwen af sumpar, kiällor och brunnar, til sin stora nytta åtminstone på beqwäme ställen fria sig ifrån för starck tårcka. Wid Strömmar hafwa de ock Slußar, som de i tårckor öpna och leda watten in på Landet.

Breverne eller Landtfolket bruka åfwen Så och skiära på de ställen 16 a 20 Familier tilsamman, de den tiden slå sine Tält och Boskapen skiöta.

Höbärgning är obrukelig, ty Boskapen föder sig ute hela året, och acktas af Wallfolk både för Rof-diur och Fiender. Deße sitta mäst til Häst och recognoscera, om fiender äro å färde, då de raportera det strax til Staden; derpå Boskapen indrifwes och alt Stadsfolcket synes til häst och i gewär. Detta är nästan

den

den endaste Politie här i Landet, som med warsamhet skiötes.

Rörelsen Land och Städer emellan består deruti, at Breverne införa Balkar, Ståckar, Trå, Kol och mera til redskap och bränna nödigt. Handsågade Bräder bruka de i Städerne. För sådant byta Breverne sig til något, som i Städerne anstår dem til Kläder eller föda. Annars brukas en slags Handel med Landsens egne Waror, som Ull, Klåden, Damaster, röde och gule Saphianiske Skin, Lejon- Tiger och Oxe-Hudar salte och rå, Bomolja, Wax, Honung, Bößor, Krut, med nästan alla slags nödige hemgiorde Handtwercks-waror.

Boskaps-skiötseln är det hufwudsakeligaste här i Landet och finnes här stor ömnighet deraf: af de hemtamde räknar man skiön Horn-boskap, Får och Sten-getter, deraf de hafwa mycken Miölck, Ost och Smör, som de skaka tilsamman uti Skinsäckar.

De bästa Hästar jag sedt, finnas här i stor myckenhet, Kameler, Åsnor och Borickor wilda och tama fattas icke heller. Af Fåren hafwa de mycken Ull.

Stora Råttor, Mullwadar och Gråshäppor synas här i stora skarar, som giöra mycken skada. Kattor och Hundar finnas åfwen, hwilka senare, jag sedt de förnämste Kiöpmän, lägga

ga omkull och dägga med största appetit. Skill-paddor, Scorpioner, Tusendbenar fattas här icke heller ända in i Husen.

Wilda diur, som Lejon, Tigrar, Ulfwar och Räfwar med flera låta sig jämte wilda Swin i önnighet se. En Christen Träl berättade mig äfwen, det han sielf sedt ett Diur til skapnaden liknande en Katt, men til wäxten större, med många fläckar, som skal hafwa en wäxt i hufwudet, den der i mörckret lyser, som en klar Carbunckel; detta Diuret hwars namn jag ej kunde få, synes sällan utan wid parningstiden.

Af Fiäderfä hafwa de Höns, Dufwor, Kalkoner, och åtskillige andre hemtamde Foglar, som jag ej kiände. Storckar äro här om Sommaren mångfaldiga men om Winteren icke en enda. Strutsar, stora Kråkor, Kajor och flera hafwa här ock tilhåll. Märckwärdigt är at Storckarne, som merendels komma i Martii och resa i Augusti Månad, berättas i allmänhet, altid lämna i boet efter sig antingen en död unge eller ett rutit ägg.

I öfrigit, synes naturens Herre ej warit knapp emot ett Folk, som så litet kiänner honom. Så mycket jag under mitt stora elände kunnat anmärcka, så woro 4 årsens tider ordentelige nog, med Winter, Wår, Sommar och Höst. Winteren är ej kall, Snö och Is merendels osynlige på

på slätten, men på Bergen syntes the ibland från December til Mars. Wåren är liuflig och lång, grönskande och härlig, af många wäxter, Äplen, Påron, Plomon, Drufwor, Meloner, Gurckor, Kallebaser, Nötter, Fikon, Granat-äplen, Pomerantser, Citroner, Lök, Grön Kål, Swårsels ett slags Frukt, stor som Påron, men torr at äta, Mynta, Persillia och flera i Swerige bekante Trågårds-saker, som här wäxa ömnigt allestädes. Sommaren är ibland så torr och het, at han antänder hela gräsfälten, då Boskapen föder sig af tistel och knopp. Hösten är ej kall och kulen, som här, men mera liknande Wårtiden eller Wår-Sommar.

Här regnar och blås sastån ej ofta, Climatet är hälsosamt, så at Apothequer och Doctorer äro för Morernes Siukdomar brödlöse; men Slafwarne, af strängt arbete och owanan wid både climat och mat, weta bättre af plågor.

Här äro ämnen til all wälsignelse nästan af alt, som kan önskas, både til nödtorft och öfwerflöd, allena idkesamme händer, Politie och wett kommo en rätt benägen natur til hielp. Fiskrike Siöar och Strömmar öka deras Förrådshus ansenligit, men kunde det mera giöra, om de förstode sig på rätt at skiöta deßa rika giömmor. Här finnas utom Sik och Mört åtskillige i Swerige obekante Fisk-sorter. En skiön Fisk fångas

måst om Winteren ymnogt, kallas Subel, liknar Laxen til skapnad och storlek, har ett hwitt och smakeligit kiött.

Skogar, af Korck, Al, Biörck, ett slags Gran och Tall pryda detta Land med manga flera Löf och frucktrike Träd.

Store Salt-bärg up i Landet, der intet Salt-watten finnes, som i godhet öfwergå Lüneburger Salt, finnas här, och 2:ne emellan Tetuan och Fez. Friska Källor, Brunnar, Siöar och Strömmar, giöra detta Land ej litet beqwämt til åboning. Korteligen här woro ämnen för de störste naturs-forskare i många år.

Sammanhanget af Regeringen i detta stora frucktbara Landet, som sträcker sig ända up emot Guinea, med Politien, är sådant; i allmänhet äro Lag och Domare måst så osynlige här, som Advocater äro många i Europa. De ingå wäl med hwar andra åtskillige Förbund, då de uträcka båda händerne in til hwar andra med flatan upwänd, då Turkarna deremot hålla i skiägget och derwid swärja, men löften gälla sällan länge. För egennytta och små saker slår den ena den andra ihiäl, utan annat answar, än om den dräptas Släckt och Wänner finna sig wid hämnd med lika mått. Det skulle wäl synas, som de Förmögne i Städerne wille wara Domare i groswa brottmål, som då hor, mord

eller

eller tjufnad begås, men för de 2:ne förre laster hördes aldrig någon blifwa efter dom straffad, ty de lupo til någon af Sancternes Grafwar då de woro frie, men för den sidsta fingo de ibland braf kiäppslångar och dermed gingo de sin wäg. Å Landet söka Prästerne at förlika de oenige så långt de kunna, i det öfriga giöra de efter behag. Kejsaren hålla wäl både Stads- och Landtboer för en Sanct och Helig, samt tro det han i sitt största raseri har Samtal med Mahomet, hwarföre de ej gierna wilja komma wid Kejsarens person, men kriga och örloga emot honom det är mycket allmänt.

Städerne, som föra krig emot hwar andra hafwa wäl sina Höfdingar, men der är altid status in statu. De som bäst kunnat ströfwa och til sig röfwa mästa egendomen, de allena kallas Förnäme och antaga under sitt befäl mer och mindre folk, dock utan at hafwa någon utmärckt respect.

Lands-folket hafwa om Kejsarens Person samma tancka. De argaste skalckar och röfware, som brackt under sig rikedomar, antaga under sitt commando flera hundra och tusende menniskior, så at man räknar här många regerande Herrar. Deßa kriga emot hwar andra, borttaga Boskap, Säd och hwad de öfwerkomma, ifrån hwar andra.

De föra ock Krig som oftast emot både Kejsaren och Ståderne. Derföre måste alla Gossebarn ifrån 12 a 15 år wånja sig wid, at rida, handtera Sabel och skiuta med Musquet, deruti de åro nog ferme. Sina Gewår hafwa de måst ifrån Spanien. Krigsrustningarne åro utan särdeles ordning, och i batailler, rusa de merendels efter egen tapperhet, utan at lystra wist Commando emot hwarandra, och när Krut och Kulor ej räcka til, då giåller Näfwe-råtten, derpå antingen förlikas de eller den ena drifwer den andra på flyckten. Döden fruckta de intet, som utmärcker deras tappra hiertan. I krig år bröd eller död det enda som skal giålla. Andra affickter, som Belöningar, Heders-tienster och flycktige Titlar, hafwa ån ej förmått at röra deras sinnen eller giöra skilnad på personer, utan hwar år sin egen Herre, werderad, som han wisar sig tapper til. Korteligen den lydande kan wål såja til den Regerande: I dag bör det tig men i morgon mig.

Deras Fält-tecken bestå af små Fanor eller Flaggor, hwarpå hwar kiånner sin Rota igen. Utmärckt Krigs-dråckt weta de ej utaf och lårer denna Regerings och Krigsarten i mitt tycke mycket nåra likna wåra gamla Swears och Giöters, den tiden då Fylckis och Lydis, samt Siö-Kongarne hår regerade, hwar öfwer sin Folkhop. Ehuru man dock kan tro at deras Regeringar warit något ordenteligare och waraktigare.

Mynt-

Mynt-wercket står under Judarna, som emot wiße ProCent mynta för Kejsaren, då han skickar til dem en hop Styck von Achten eller Pesedoxs. Ett enda inhemskt Silfwermynt brukas, som kallas Blanquin eller Mosune och swarar ungefär emot 4 öre Silfwermynt Swenskt. Ett dito Koppar eller Metall Mynt, som kallas Fluss, deraf 24 swara emot en Blanquin. At Judarne häraf måste hafwa winning, slutar jag deraf, at de utstå många hårda plågor innan de taga flyckten.

Jag bör ock något til slut nämna om ordsakerne til Folkets krig emot Kejsaren. Ingen Lag och föga upsickt äro wäl de Förnämste. Men då Kejsaren ej kan betala sitt Krigsfolk deras Sold eller gifwa dem något årligen, så draga de föga betänckande wid at angripa honom, ty de tro honom regera på deras godtfinnande. Äfwen när han är utfattig, så far han ut med sitt partie på Landet at utfordra Skatt, då Allmogen drar sig tilsamman och betala den ofta med Krig och upror, då den starckaste segrar. Ibland kan han få några Får, Borickor, gamla Hästar och sällan penningar.

Om mina beklageliga omständigheter och mångfaldiga sorger ej betagit mig både tilfälle, mod, styrcka, minne och reflexioner, så hade jag kunnat tiena mina Landsmän med

många flera gagnande anmärckningar. Jag måste här sluta med anhållan at den gunstige Läsaren, wid detta lilla ofullkommeliga Werckets läsande, ej wille fälla om min wälmening, hwaruti intet fattas, någon widrig tancka. Såsom Menniskia är jag för swag at afbilda mindre at ärkiänna den höga plickt, hwaruti Guds Nåd och wår milda Öfwerhets öma hiertelag, mig owärdigan försatt, men lämnar dock här mitt utwalda Täncko-språk, såsom ett tecken af den beständiga wördnads låga, hwaraf mitt innersta är itändt och af hwilken mitt hierta, igenom min goda och barmhertiga, samt stora och undergiörande Guds kraft, til min sidsta andedrächt skal brinna.

Jag uti tystnad stanna må,
Når tig min Gud jag täncker på,
Tin Mackt och Under Stora.
Ach! Milderike Tröstare,
Om Du ej warit Medlare,
Jag uselt gått förlora.

Du Twänne År i Turckars Land
Från Hedna skarans grymma hand
Mig skyddat, styrckt och loßat;
Om Du ej warit, hade jag
Af dem, kan hända, första Dag,
I stycken blifwit kroßat.

Än mera, Store Gud, Tu har,
Wår Konung, Swears milda Far
Bewekt, at sig förbarma.
Deß höga Hierta tål ej si
At Swenska Barn hos Turckar bli
Beständigt Slafwar arma.

Theß ware lof och pris altid
Tig milda Gud, wår Fader blid,
Som will Din' Barn ej glömma!
Ty skal mitt hierta, siäl och mun
Din Magt och Nåd i alla stund
Högt lofwa och berömma!

